

تیروژکیت ئیسلامت

لسمر تاریاتییت ئیلاحادی

به رسقا دیارترین شورہیت مولدا

پینگا ئیکت

نقئسین:

باوهر صفوت بهرواری

© مافیت چاپ و به لافکرنی د پاراستینه بو نفیسهری

نافی په رتوکی: تیروژکیت ئیسلامی لسهر تاریاتییت ئیلحدائی

نفیسین: باوهر صفوت بهرواری

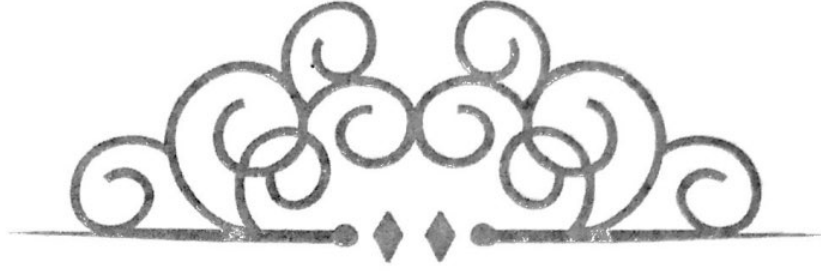
چاپا: ئیکئی

ژمارا سپاردنی: (D-/۲۱۲۰/۱۹)

چاپخانا: تههران - ئیران

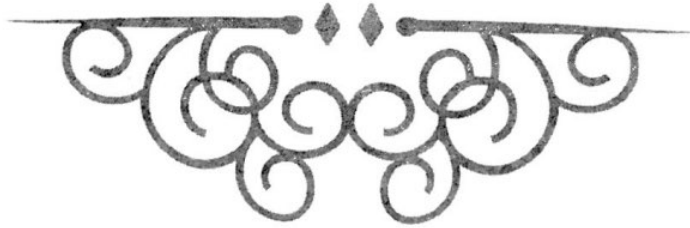
سال: ۱۴۴۰ مشهختی، ۲۰۱۹ زایینی

تیراژ: ۱۰۰۰ دانه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ، وَعَلَى
آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ، وَبَعْدُ:

پینگاڤا ئیکئی

یا دیاره کول قان دوماهیا پیله کائیلحدائی یال کوردستانئی رابووی، و کومه کاشوبهه و گومانایا دگهل خوه ئینای، و هنده ک کهس ب مەرهم و ئەگەریت جوداجودا بیت که تینه دگهل قئی پیلئی، و یی ههولآ هندئی ددن کو گهله ک گهنجیت مه ژی بیخنه بهر قئی پیلئی، و حهزدکن ب ئەزمانئی خوه روناھیا خودئی بقمه مرینن بهلئی خودئی دئی هەر روناھیا خوه تمام کهت بلا چهند وان پئی نه خوهش بیت ژی.

﴿يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾

و بو قئی مەرهمئی مولحد هنده ک رویدانیت قان دوماهیا ب دهرفته دبینن، وه کی: دهر که تناداعشئی، و وان ریکاکا خوه یاد خه لکی مەرادیتی ژ بهر کیم زانینی و کیم ئیمانیا گهله ک ژ وان، و بی ئاگه هیا گهله ک ژ خه لکی مه ژ ئیسلامئی، له و وان هنده ک شوبهه و گومان بیت ئاران دین کو دکه قنن و گهله ک بیت هاتینه دوباره کرن، و بهر سقیت هه میا بیت هاتینه دان، و بی گومان ئیسلام دینه کئی روهن و پاقره، و هەر کهسی ئیسلامئی شیلی و کریت بینیت، ئەو ژ هندئی یه کو بهر چاڤکه کاشیلی یا دهر چاقیت وی، و ئەو شیلیاتی ژ بهر چاڤکا ویه نه ژ ئیسلامئی، بهلئی پا چونکو زانین و نیاسینا ئیسلامئی دناڤ خه لکی دا یا کیمه قان شوبهیت

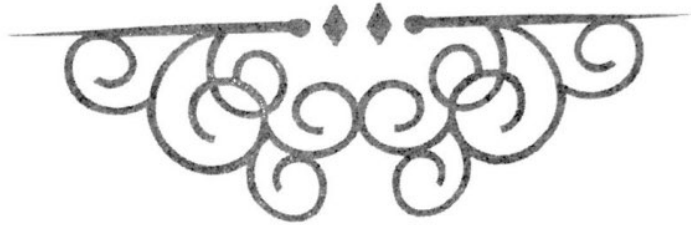
که فن و پویچووی کارتیکنرن یا ل هنده ک که سا کری، و ییت ئیخستینه گومانی دهربارهی بیروباوهریت ئیسلامی، به لئی پا چ گاڤا روناھی هات تاریاتی دی چیت، و ههردهمه کی مروقی بهرچاقکا شیلی و پیس ژ بهرچاقیت خوه کر، دی روناھیا ئیسلامی بو دیاربیت.

ژ بهر فان نه گهرا مه دیت کو فهره نه ف شوبهیت نوکه دهینه ناراندان بهینه بهرسفدان، لهوا مه نه ف پهرتوکه نفیسی ب تایهت بو ته خا گه نجا، داکو نهو گومانیت د سهری هنده ک گه نجادا دروستبووین بقه ره فن، و چه که ک بیت بو وی گه نجی نهوی دقیت بهره قانیی ژ دینی خوه بکهت، و شوبهیت مولحدای ژناقبهت، و دهستقالا نهراوستیت بهرانهر وان که سا ییت کو دقیت دینی وی ل بهر بهرزه کهن، داکو گه نجی مه بیته روناھی بو خوه و دهو روبه ریت خوه، و نه بیته نیچیره کا ب ساناهی بو چ که سا، و نه ههر بایه کی ژ لایه کی فه هات وی دگه ل خوه بیهت.

بو قی مهرانمی مه دقنی پهرتوکی دا کومه ک ژ دیارترین شوبهیت مولحداییت بهر به لاف ییت پویچ کرین، و مه ب کورتی و ب زمانه کی روھن و ب ریکه کا ب ساناهی بهرسفا فان شوبهه و گومانایا دای، و نه فه زی قه نجیه که ژ دهف خودی، و پاشی هاریکاریا هنده ک برا و که سیت قه درگرانه، خودی خیرا همیا بنفیسیت، لهوا ب ئانه هیا خودی نه ف

په رتوکه دى بېته نه گه رى فه ره قاندا گومانیت گه نجا، و دى مفای
گه هینیته جفاکى مه بهرانبه ر قى پىلا نوکه هاتى.

و بى گومان نه فه نه هه مى شوبه یت مولحدانه، به لى کومه کا مه زنه ژ
وان، و ب ئانه هیا خودى هه مى شوبه یت وان یت ديار و بهر به لاف دى
هینه بهر سفدان، چونکو نه ف په رتوکه پىنگا فا ئىکى یه و هیشتا یا ماى...

باوهر صفوت بهروارى

(خودى ژوى و دهیابیت وى و هه مى موسلمانا رازیبیت)

bawersafwat

دهوک

روژا سېشه مبی ریکه فتى (۱۷/شعبان/۱۴۴۰م شه ختى، ۲۳/۴/۲۰۱۹ زاینی)

دهستپیک

نوکه گهلهک شوبهه دهینه ئارانندن، کو گهلهک دکهفنن، و گهلهک
 جارا ییت هاتینه بهرسفدان، بهلی پا چونکو کارتیکرنی ل هندهک کهسا
 دکهن، ئەم دی رابین ب بهرسفدانا کومهکی ژ وان، کو مه ئەو ییت
 ژینگرتین ئەو ییت گهلهک دهینه دوباره کرن، و دی بهرسفدهین ب شیوه کی
 کورت و پوهن، ب ئانههیا خودی، و ئەم ب ئومیدین ژ خودی کو ئەف
 بهرسفه بینه روناھی بو گهلهک کهسا، و گومانیت وان پی بهرهفن...

ئەری نیشانیت هه بوونا خودی چنه؟

تو بهری خوه ب هه لایه کی فه بدهی دی نیشانیت هه بوونا خودی
 بینی، تو بهری خوه بدهیه عهرد و عهسمانا دی نیشانیت هه بوونا وی بینی،
 گیا و داروبار، بیابان و دهریا و رویبار، گیانداریت بی هه ژمار هه می
 نیشانیت هه بوونا خودینه، و دنهفسا ته دا گهلهک نیشانیت وی ییت ههین
 هه که تو هزر تیدا بکهی، وه کی خودی مهزن که ره مدکهت:

﴿سُرِّيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ﴾

چاوا ئەف تشتیت ل دەور و بەریت مه نیشانن ل سەر هه بوونا خودی؟

باشترین به لگه ل سەر فی چەندی دوو تشتن:

۱. به لگی چیکرن و پهیدا کرنی:

یا دیاره ئەف تشتیت ئەم ل دەور و بەریت خوه دبیینن پروژە کئی نه بوون، و پشتی هینگئی ییت پهیدا بووین، هەر ژ مرۆف و گیاندار و پروه کا بگره، هه تا تو دگه هیه عهرد و عهسمان و ستیر و هەر تشته کئی دگهردوونی دا، و نوکه زانست ژ یی گه هه شتیه فی راستیی کو هه می گهردوونی و دهم و جها ژ یی دهستپیکه کا هه ی وه کی د بیردووزا په قینا مه زندا (Big Bang) کو دیارد کهت گهردوونی یا ب په قینه کئی دهستپیکری، ههروه سا د یاسایا دووی یا دینامیکا گه رمیی دا کو دیارد کهت کو هه می گاڤا گه رمی ژ تشتی گه رم بو یی سارتر دهیته فه گوهاستن لهوا هه ر ئەف گه رمیه به لاف دبیت و کیم دبیت هه تا دگه هیته خلاس بوونی، فیجا هه که ههروهه ر ئەف گهردوونه هه با نوکه ئەو گه رماتی نه مابا و ژ یان ب ریقه نه دچوو، ژ بهر فان به لگی زانستی و گه له کیت دی زانایی فیزیایی یی ناقدار 'ستیفن هوکینگ' - دسه ر مولحدیا خوه ژ یی را - دبیتیت: "هه می به لگه ئاماژی

ب وی چہندی دکن کو گہردوون ہہروہہر نہبوو، و دەستپیکہک یا بو
ہہی^(۱)۔"

و یا دیار و ئاشکہرایہ ل دەف فہیلہسوف و ہزرقان و ہہمی کہسا چ
بچویک و چ مہزن کو چ تشتی پەیدابووی ئەو ب خوہ پەیدانہبوویہ،
و چ تشتی پرویدای ب خوہ پروینہدایہ و پروینادەت، بەلکو ہہر
پرویدانہکی ئەگہری خوہ یی ہہی، و ہہر تشتہکی چیکری ئیکی ہہی
ئەو چیکری، و ئەفہ ژی ژوان تشتیت سروشتیہ (فطری)^(۲) کو یی ل دەف
ہہمی کہسا ہین، کو ئامادہییہ کہ د مروقی دا بو وەرگرتنا راستیی، و ب
خوہ ژ وی دەمی زارۆک ژ دەیکدییت ئەف ئامادہییہ یا تیدا ہہی وەکی
پیغہمبہری مہ ﷺ کہرہمکری: "ما من مَولودٍ إِلَّا یولدُ علی الفِطْرَةِ، فَأَبَواهُ
یُھودَانِہِ أَوْ یُنصَرَانِہِ أَوْ یُمجَّسانِہِ"^(۳)۔ ئانکو: چ زارۆک نینن ژ دەیکبین
ہہ کہ ل سہر فیطرہتی نہبن، و پاشی دەبیایت وان وان دکہنہ جوہی یان
فہلہ یان ئاگرپہرئیس. لەوا دی بینی ئەگہر بچویکہکی ئیک تشتہکی
ئیکہت، بو نمونہ ئیک پلہ کی ل گوہی وی بدەت و ئەو وی نہیینیت دی
زانیت ئیکی یا وەلی کری، و ہہ کہ بیژنی کہسی وە ل تہ نہ کریہ ہہما

(۱) Stephen Hawking, The Beginning of Time.

(۲) فیطرہت: ئەو ئامادہییہ کو یا د مروقادا ہہی کو راستیی پی بزائن، راستیا وی چہندی کو خودییہک
یی ہہی ئەو ییت خولقاندین و ئەو بتنی یی ژ ہہژی پەرستنی یہ.

(۳) البخاری (۱۳۵۸)، مسلم (۲۶۵۸).

ئەو ب خوە پله کاف گوھێ تە کەتێ باوەر ناکەت و ئاقلێ وی قەبوول ناکەت، هوسا ئەفە ژ وان تشتایە کویا ل نک هەمی مروفا هەمی و پیتھی ب خوە فیکرنێ ناکەت، و ئەگەر کەسە ک ژ مولحدافی تشتی ل بەر خوە بەرزە کەت بتنی دێ بیرا وی لێ ئینین و هەوجەمی چ بەلگە و رازی کرنا نینە بتنی دقیت بیرا خوە لێ بینیت و نمونا بینیتە پیش چاقیت خوە، چونکو ئەفە ژ وان تشتایە ییت حاشاهەلنە گر، و کەس نەشیت بیژیت نە وەسایە، و خودی هەمی کەس ییت ل سەر چیکرین، وەکی کەرەمدکەت:

﴿فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا﴾

پا مادەم ئەم و ئەف گەردوونە هەمی ییت پەیدا بووین و دەمەکی ئەم نەبووین، و هەر تەشتەکی پەیدا بووی دقیت پەیدا کەرەک هەبیت، پا کێ ئەف تەشتە هەمی پەیدا کرینە؟

مە ل فیکری سێ ئە گەر ییت هەین؛ یێ ئیکێ ئەووە کو هەما ئەم و ئەف گەردوونە ب خوە ییت چیبووین، ئەفە ژێ ناکەفیتە سەری چ کەسیت خودان ئاقل، بو نمونە هە کە تو بیژیه کەسەکی ژ وان مولحدافی ییت کو دیژن گەردوون و ژیان ژ نشکەکی فە ییت پەیدا بووین: من کاغەزە کا دیتی ناقی تە یێ سێ قولی و رەنگی چاف و پرچی تە و بلنداهی و گرانی تە یێ ل سەر نقیسی بوون، بەلێ پا ئەز دیژم کەسێ نەنقیسیە، هەما ئەو

ب خوه هنده ک خبر یی رشتیه ب کاغزی دا و ئەف پیزانینه یی لی هاتینه
 نفیسین. ئەو فی چەندی ب چ رهنگا ژ ته باوه رناکەت و دی بیژیت یان تو
 یی دینی یان تو من ب دین دانی. لەوا تو ژ ی بیژی تو چاوا فی باوه رناکە ی
 و تو باوه ردکە ی کو تو ژ نشکە کی فه یی چیبووی؟!، پانی هەر خانە کا
 لەشی ته هەمی پیزانینیت ته ییت هویر و گر ییت تیدا د ناف DNA دا،
 کو وه کی پەرتوکه کی یه کومه کا گەله ک و گەله کا مەزن یا پیزانینا ییت
 تیدا و ئەو پەرتوک نه ب چافی نه ژ ی ب هویرینا (مایکروسکوپا)
 ئاسایی ناهیتە دیتن!!

ئی پا ئە گەر ئەو ب خوه ژ نشکە کی فه نه چیبین، پا ئە گەری دووی
 ئەوه کو به لکی ئەوان ب خوه خوه چیکریت یان ئیکودوو چیکریت!
 ئەفی ژ ی چ ریک ناچنی، چونکو ئە گەر بیژین ئیک نه بوو و خوه یا
 چیکری ئەفه دیناتیه، چاوانینه و دی خوه چیکەت؟!، و ئە گەر بیژین وان
 تشتیت چیکری ئیکودوو یا چیکری، ئیکی یی دی یی چیکری، و ئیکی
 ئەوی چیکری... هەر دقیت دو ماهیک بگه هیتە ئیکی کو ئەو ب خوه
 هەر وهەر هەبیت و خولقینەر (خالق) بیت و کەس ل بەری وی نه بیت.

باشه مه زانی کو نه نهو بی خولقینه چیبووینه و نه وان ب خوه خوه
چیکره وه کی خودی مهزن که ره مدکته:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ﴾

ئانکو: ما نهو بی خولقینه هاتینه چیکرن یان ژی نهون خولقینه ریت
خوه؟! ما دهم نهو ههردوو نه گهر چوون دی مه نه گهره ک بتنی مینیت
نهو ژی نه گهری سینی یه، کو ئیکی نه م ییت خولقاندین کو خودی یه

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

ئانکو: بیژه نهوه الله بی کو خوداینی یا وی بتنی یه، خودی بتنی یه بی
ههوجهی کهسی نه و ههمی دههوجهی وی، نه کهس ژی بوویه و نه نهو
ژ کهسی بوویه، و وی چ ههفکویف نه بووینه نه د ناقتیت وی دا و نه د
سالوخه تیت وی دا.

ئهری به لگی دووی چیه ل سهر هه بوونا خودی؟

۲. به لگی بنهجهی و ریکوپیکیا گهردوونی:

ئهف به لگی مه بهری نوکه به حس کری کو گهردوونی ب ههمی
پیکهاتییت خوهفه دهستیپکه کا ههی، و نهو تشتی دهستیپک بو هه بییت
دقیت ئیکی چیکرییت، و نهوی نهو تشت چیکرین نهو خودی یه بی

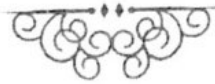
ههروهه هه و نهبوون ب سهردا نههاتی، و وی ههمی تشت بیت
چیکرین، ئەفه بهلگه کئی گهله کئی روهن و ئاشکه رایه ل سهر ههبوونا
خودی، بهلی ئەم دی بهلگه کئی دی ژی بهحس کهین ل سهر ههبوونا وی
دا پتر باوه ریا خوانده قانی موکوم بیت و چه که کئی دی ژی بیت د دهستی
وی دا بهرانهر مولحد و خودان شوبها، ئەو ژی بهلگئی بنهجهی و
ریکوپیکئی یه.

ئەف بهلگه دیژیت کو گهردوون گهله کئی ب ریکوپیکه و بنهجهه،
و ههر تشته کئی هنده یی ب ریکوپیک بیت دقیت ئیکی چیکریت و
ریکئیخستیت کو زانین و کار بنهجهی و چهزکرن و شیان ل دهف ههبن،
کو ئەو ژی خودی مهزنه، و بو پتر دیار کرنا فی بهلگهی دی بیژین:

ئەری گهردوون ب پیکهاتییت خوهفه یی ب ریکوپیکه؟

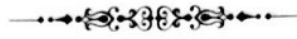
بی گومان هه که ئەم هزارا خوه د خوه و دهو روبه ریت خوه دا بکهین
دی بینین کا چهند ئەم یی ب شیوه کئی ریکوپیک هاتینه چیکرن، ههر ژ
کاری ئەندامیت لهشی مه بگره، و ئەف ئاخا ل بن پیت مه کو گهله ک
جوریت شینکاتی و داروباری ژی دهردهقن کو بو گهله ک مه ره ما
بکاردهین، و ههر ئەو ئاخه کو بو ههوجهیا مروقی ئاقتی فه دخوت دا
مروف تیدا نقوم نه بیت، و ههر ئەو ئاخه کانیک ژی دزین و ئاف ژی

دەردکەفیت، و هوسا هەر تشتە کۆ ئەم دینین ب شیوه کۆ گەله کۆ ب
 ریکوپیکی یی هاتیه چیکرن، و زانینا فی سەردەمی ژێ ئەفە باش یا
 دیارکری و ئەو ریکوپیکییت بەرچاف کرین کو مروفی ئاسایی ب
 کەرەستیت سادە فی ناکەفیت، لەوا فەیلەسووفی ئنگلیزی ب ناڤودەنگ
 'ئەنتۆنی فلوو' - کو پشتی ژیه کۆ درێژ ژ مولحدیی و بەرهنگاریا خودان
 باوەرا گەهەشتیه وی راستیی کو خودییه ک یی هە-ی- گوت: "بێ گومان
 ئەو تشتیت زانستی نوی ئاشکەرا کرین ژ پیزانینیت گەله ک مەزن د
 بواری یاساییت سروشتی و دەستپیکا گەردوونی دا، و هەروەسا دەستپیکا
 ژیانئ و جورەوجوریا زیندەوہرا، ریکوپیکی یا گەردوونی ب گەله ک
 بەلگا سەلماند کو بو من بوونە هاریکار بو گەهەشتنا من ب فی
 ئەنجامی^(۱)"، و هەروەسا 'ستیفن هوکینگ' دبیژیت: "وەسا دیارە کو
 گەردوونی مە و یاساییت وی ییت هاتینە دارپتین کرن ل سەر دەستی
 (خیاط) - کۆ شارەزا بو پشتهفانیا هەبوونا مە^(۲)".

(۱) عمرو شریف، رحلة عقل ص ۸۳.

(۲) ستیفن هوکینگ، لتصميم العظيم ص ۱۹۵.

نہری ئەف ریکوپینکیه ههما ب خوه پەیدا بوویه؟!

ئیک ژوان تشیت سروشتی بیت کول دەف هەمی کەسا هەین ئەوه
 کو تشی ریکوپیک ژ نشکە کئی قە پەیدا نابیت ، چاوا دئی باوهر کەین
 هە کە ئیک بیژیت: کومه کا ئاسن و کەلوپە ل مەیدانە کئی بوون و ژ
 نیشکە کئی قە ئاقە ک ب سەردا هات، و ئەو ئاسن و کەلوپە ل فیککەتن و
 پیکفە هاتنە گریدان و فروکە ک ژئی چیبوو!! بی گومان کەس باوهر
 ناکەت، پا چاوا دئی هەندە ک باوهر کەن کو ئەو مەژیی دشیت فروکئی
 چیکەت هەما ب خوه ژ نشکە کئی قە بی چیبوو؟!، دەمە کئی دا کو ئاقل
 و مەژی ئیک ژ ئالوزترین تشتایه کو زانا پیقە مەندە هوش دبن، و دئی کئی
 باوهر ژوی کەت بی بیژیت: من هەندە ک هویرومیر کربوونە گوینیکە کئی
 دا بەم ریزمە کەندالە کئی، وەختی من ریتین هو بەری خوه دەمی کامیره کا
 دیجیتال یا ژئی چیبوو!!، پا دئی چاوا باوهر کەین کو چاقی مروقی ب قئی
 زەلایا خوه قە و ب قئی کارئی خوه بی بەردەوام قە هەما ب خوه بی
 چیبوو؟!! لەوا یا دیارە کو ئیکئی هەمی ئەف تشتە هەمی بی ب قئی
 ریکوپیکئی چیکرین و دقیت ئەو خولقینەر بی زانا و خودان حەزکرن
 و شیان و کاربنە جهی بیت کو ئەو ژئی خودی مەزنە.

پا کئ خودئ چیکریه؟

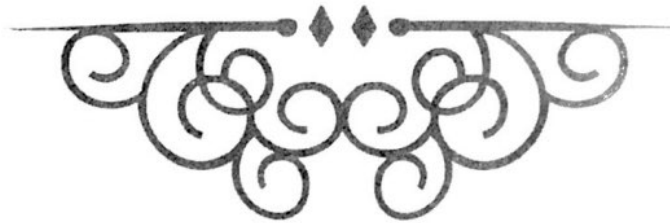
گه له ک مولحد فئ پرسیارئ دکهن، به رسقا وی ژئ گه له کا ب ساناهیه،
ئهم دئ ژ دوو لایا فه به رسقا فئ پرسیارئ دهین؛

۱. ئەف پرسیاره یا خه له ته چونکو خولقینه ر یئ ب ریزا خولقاندییت
(مخلوقات) وی حسیب کری، و ئەوئ هاتیه خولقاندن وه کی وی
نینه یئ ئەو خولقاندی، لهوا چینابیت فئ پرسیارئ ده رباره ی خودئ
بکهین، ئەفه وه کی وی یه کو ترومیله کا ب کونترولی شول دکهت
بیژیت: پا ئەوئ کونترولی من د دهستی دا کونترولی وی د دهستی کئ
دایه؟!، یان ژئ تو بیژئ: ههمی تشت ب ئاقئ تهر دبن، پا ئاف ب چ
تهر دبیت؟!؛

لهوا ئەف پرسیاره یا خه له ته، و ئەف پرسیاره ل سهر خولقاندیا بتنی
یا دروسته چونکو ئەم ییت هاتینه چیکرن، به لئ ل سهر خودئ نه یا
دروسته چونکو ئەو خولقینه ره.

۲. هه بوونا مه ئەنجامئ هندی یه کو ئیک یئ هه ی ئەم ییت چیکرین
و بهری ههمی تشتا هه بوویه و وی دهم و جه ژئ ییت چیکرین، و
هه وجهی کهسئ نینه وی چیکهت، چونکو هه که هه ر ئیکی چیکرنا
وی ل سهر یئ دی راوه ستابا ئەفه هوسا ئەم نه دهاتینه چیکرن، بو

نمونه: ئە گەر کارهبا ته یا مال خراب بیت، و تو بچی ریشه بهریا
 کاره بی، ئەو بیژنه ته: کارهبا ته د دهستی مه دا نینه، یا د دهستی بیت
 د سەر مه دا، و ئەویت دی بیژن: د دهستی مه ژی دا نینه پرسیارا بیت
 د سەر مه دا بکه... و هوسا ههروههه ئیک پالده ته یی دی، دی تو
 مینی ل تاریی بی کاره ب، لهوا دقیت ئیک هه بیت ژی به پرس بیت
 و ئەف زنجیره ل دهف وی ب دو ماهی بهیت.
 لهوا نابیت ئەم بیژن کی خودی چیکریه؟ و کی یی د دویقدا
 چیکریه؟ و هوسا هه تا هه تایی، چونکو هه که هوسا با ئەم و ئەف
 گهردوونه هه می نه دبووین.

بوچی بهری خودی من چیکهت پرسیارا من نه دکر؟

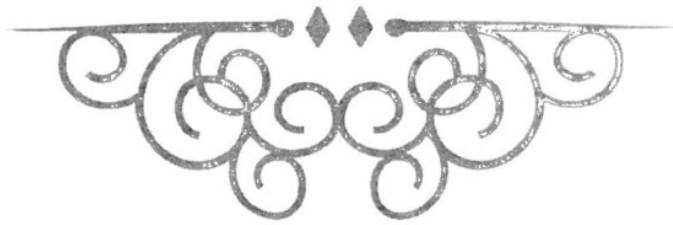
ئهفه پرسیاره کا گهله کا خهلهت و بی بنه مایه، ئهقی پرسیاره
خهلهتیه کا گهله کا دیار و بهرچاف یا تیدا ئه و ژی ئه وه کو چیدیت
پرسیارا مروقی بهیته کرن بهری مروقی هه بیت!، ما دی چاوا پرسیارا
مروقی هیته کرن و مروقی نهی؟! ئهفه ژی خهلهتیه کا وه سایه یی پیچه کا
ئاقلی هه بیت دی زانیت نه یا دروسته، ئهفه وه کی هندی یه کو ئیک
گازندا ژ بابی خوه بکهت و بیژیت: بوچی بهری تو دهیکا من بو خوه بینی
ته پرسیارا من نه دکر؟!

ژ لایه کی دی فه ما مروقی کهنگی ل وی ئاستیه کو بهرهنگاری خودی
بیت و خوه ژ حوکی وی نه رازی کهت!، و ل روژا قیامه تی کهس نینه
قی گازندی بکهت و بیژیته خودی ته بوچی ئهز چیکریمه؟، ئهفه وه کی
قوتابیه کی تراها ته کو ماموستا وانی باش بو روهن کهت، بهلی ده می
دچیته د ئه زموونی دا وهختی خوه هه میی ب پتتی فه بهت و بیژیته
ماموستای: تو بوچی ئه زموونی ب مه دکهی؟ و هه که ئه و ل شوینا وی
پتتی ده می خوه ب بهرشدانا پرسیارا فه بهت دی د ئه زموونی دا
بسهرکه قیت، هوسا بتنی یا ل سهر مروقی ئه وه کو ل دویف رینماییت
خودی بچیت و گوهداریا فرمانیت وی بکهت دا کو د دنیایی دا ژیا نه کا

خوش و دلہ کی نارام ہہ بیت، و ل ئاخرہ تی ژیا نا بہ حہ شتی یا ہہ روہہ ر
چاقہ ری ویہ.

و ہندی کہ ئہ ف پر سیارہ یہ ژ کہ سہ کی دہ رد کہ فیت کو یی د ژیا نہ کا
نہ خوش دا بیت، و نہ شیت خوہ ژ بن دہ ریخیت، و ہوسا ئہ و کہ سی
باوہ ری ب خودی نہ بیت و پشت دا بیتہ زکری وی ژیا نا وی و دلی وی چ
جارا خوش نابن، بلا ئہ و ژ لایہ نی لہ شی فہ یی تیر و تری ژی بیت بہ لی
ژ لایہ نی روحی فہ ہہ ری برسئیہ، وہ کی خودی مہ زن کہ رہ مگری:

﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ وَمَعِيشَةً ضَنْكًا﴾

ئەرکی مه د قی ژیانن دا چیه؟

ژ کاملیا خودی یه کو پشتی ئەم داین و ئەف قەنجیه هەمی دگەل مه کرین خوه بو مه بده ته نیاسین ب چیکرنا وی ئامادهیی د مه دا کو ئەم وی پی بنیاسین، و ههروهسا ب ئینانه خوارا وه حیی ب وی شیوی وی دقیت، و بی گومان په یوهندی د ناقبه را قان مروف و ئەجنیت بی هیز و شیان و بی دهسته لات دگەل خولقینه ری وان یی مه زن یی ئەو ب شیوه کی جوان و تازه و ریکوپییک خولقاندین و جوریت قەنجیا دگەل کرین دی په یوهندییا خوهشکاندن و سوپاسی و ستایش و مهزن کرنا خولقینه ری وان بیت، و ئەفه ئەوه یا خودی ژ مه دقیت و ئەم بو خولقاندین، وه کی خودی مه زن د قورئانی دا که ره مدکەت:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

ئانکو: من ئەجنه و مروف نه خولقاندینه ئەگەر ژ بهر ئارمانجه کا مه زن نه بیت، ئەو ژ ی په رستنا منه.

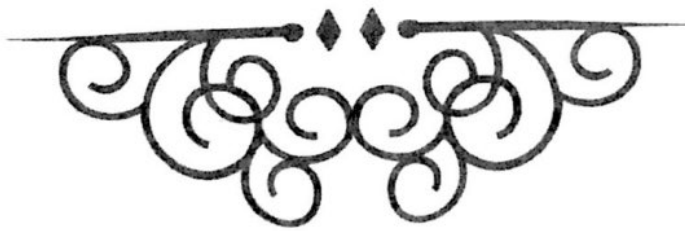
ئەگەر ئیکی گوت: ما خودی چ منەت ب مه یه کو وی بهر یسین؟

دی بیژینی راسته وی چ منەت ب مه نینه، به لی ئەفه وی ناگهینیت کو ئەم ژ قهستا و بی حیکمهت بیت خولقاندین، بلا ئەو که سی وه

دبیزیت ل دهستیکی بهایی خوه بزانت، و بزانت کو نه هر تشتی ئیکی
 کر و ههوجهیی پی نه بیت کاره کی ژ قهستایه، کا چاوا دبیت نوژداره ک
 نه ساخه کی ده زمان کهت و چ ههوجهیی ب وی نه ساخی نه بیت، یان
 مروقه کی مهله فان زاروکه کی بچویک ژ نقوم بوونی قورتال کهت بیی کو
 چ منهت پی هه بن، لهوا کا چاوا دقیت ئه و نه ساخ گوهداری نوژداری
 خوه بیت دا ئیشا وی چاره کهت، و ئه و زاروک خوه ژ وی مهله فانی بی
 منهت نه کهت دا نقوم نه بیت، وه سا دقیت ئه م ژ ی سوپاسی و ستایش و
 په رستنا وی بکهین یی ئه م داین و ئاف و ههوا و خوارن و قه خوارن و
 ژین و مریت مه د دهستی دا، و وی ئه م ب سهر گه له ک خولقاندییت خوه
 ئیخستین و هه لبرارتن کریه د دهستی مه دا، و هه که مه گوهداریا وی نه کر
 و مه خوه ل وی ئاسی کر و مه حاشاتی ژ مه زنترین راستی یا هه بوونی
 کر، ئه م هینگی دی ژ هه ژی خوساره تی و سزای بین و پاشی دقیت لومیت
 که سی نه کهین ژ خوه زیده تر.

ئه ری ما تو نابینی ریکوپیکی یا گهردوونی وه کی چاقی پروژی یا روهن
 و دیاره، نی ئه ف تشتیت ل ده و روبه ریٹ مه وی چه ندی ئاشکه را دکهن
 کو خودی چ تشت بیی حکمهت و بی مفا نه چیکرینه، چونکو ده می ئه م
 کاری ئیکی دبیین کو هه می یی بنه جهه بتنی هنده ک تشتیت کیم ئه م
 تینه گه هین، ئیکسه ر دی زانین کو وی ئه ف کاره ژ قهستا نه کریه، هه ر

وه کی ئەم تیلەفونە کا گە لە ک پیشکە تی بینین قە کەین و سەحکەینە
 نیقە کا وی، و دەمی ئەم شولێ هەندە ک تشتیت د ناقدانە زانین، ئەم بیژین
 ئەف تشتە د زیدەنە پیقە!، خو مەر ج نینە ئەم مفایقی هەمی تشتا بزاین،
 چونکو زانینا مە گە لە کا بەرتەنگە، ما کەنگی مروف ب سەر هەمی
 نەینیت گەردوونی هەلبووینە، یان کەنگی مە هەمی پیزانین ل دەربارە ی
 فی عەردی پەیدا کرینە یی ب هزارا سالایە ئەم ل سەر دژین و پرتە کا
 گە لە ک و گە لە کا بچویکە ژ فی گەردوونی، ما ئەم نە ئەوین ییت گە لە ک
 جار د مەرەما وی هەقالتی خوە یی نیزیکی نە گەهین یی چەند سالاً ئەم
 پیکفە ژ یان و ژ لیک تینە گەهشتنی دلێ مە ژیک دمینیت، قیجا دی چاوا
 د هەمی مەبەستیت خودی گەهین ئەوی ئەم و ئەف عەرد و عەسمان و
 ستیر و روژ و هەیقە هەمی خولقاندین!؟

مادهم خودی دزانی هندهک کهس باوهریی پی نائینن پا بوچی
 نهو خولقاندن؟

راسته خودی دزانی کا دی کی باوهریی ئینیت و کی باوهریی نائینیت
 هیشتا بهری وان ب خولقینیت، چونکو نهوی مروف خولقاندین نهو وان
 باش دنیا سیت، بهلی پا خودی زوری ل کهسی نه کریه کو نهو بی باوهر
 بین، بهلکو چهز کرن و شیان یت داینه وان، و نهو وی کاری دهه لبرترین
 و دکهن یی وان دقیت، و خودی پیغه مبهر و پهرتوک یت فریکرین دا
 نهو ل دویف بچن و ریا راست هه لبرترین، و خودی دی حسیی دگه ل
 وان کهت ل دویف وی یا وان کری، نه وی یا نهوی ژ وان زانی، کا چاوا
 ماموستا ل دهستیکا سالا خاندنی دزانی کیز قوتابی یی زیره که و کیز
 نه، بهلی پا ماموستا نمرا وی ل دویف نه نجامیت نه زمونا وی ددانی، و
 هه که وی نمره ل دویف نه زمونی نه دانابان دا نه زمونا وی بیته شوله کی
 ژ قهستا، و دا نه نجامیت قوتایا زورداری بیت ل وان، لهوا خودی پیغه مبهر
 و پهرتوک ژ قهستا بو مه نه هنارتینه، بهلکو نه زمونه که بو مه، و دی ل
 دویف کاری مه هه لبرارتی حسیی دگه ل مه کهت، و بی گومان خودی
 زورداری ل کهسی ناکهت.

﴿وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا﴾

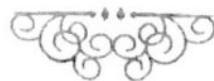
بوچی دی خودی مروقی بی باوهر سزادمت و ههکه وی
 هزکربا دشیا نههیلیت ئەو بی باوهر ببیت؟

ئیک ژ تشتیت گرنگ کو دفتیت ئەم تیبگههین ئەوه کو خودی دوو
 جوریت هزکرنی بیت ههین؛

- هزکرنا گهردوونی (الإرادة الكونية): ئەفه ژ ی ئەوه کو چ تشت د
 فی گهردوونی دا بیی هزکرنا خودی چینابن، و ئەو تشتی خودی
 هزکرت دی چیت، و ههر تشته کی چیدبیت و چیبووی ب
 هزکرنا خودی و دهستویریا وی یی چیبووی، وه کی خولقاندنا
 گهردوونی، و هاتنا مه بو فی ژیانن و شیوه و پهنگ و سهروبهری
 مه، و ههه کاره کی ئەم دکهین ب دهستویریا خودی یی چیبووی، و
 ئەو تشتی وی نهفیت چینابیت.

- هزکرنا شهری (الإرادة الشرعية): ئەفه هزکرنا وان تشتایه بیت
 کو خودی وه کی دین بو مه دیارکرین، و سزا و خهلات ل سه
 داناین، وه کی هزکرنا خودی کو بهنییت وی باوهریی پی بینن و
 کاری باش بکهن و خوه ژ خرابیی دویریخن، بهلی خودی زوری ل
 کهسی ناکهت ل سهه کرنا باشیی بهلکو هزکرنه کا دایه وان دا ئەو
 یا باش بو خوه ههلبژیرن پشتی خودی بو وان باشی و خرابی ئاشکههرا
 کرین.

لهوا راسته خودی ژ لایې چه ز کرنا شهرعی فه چه ز ژ بی باوهری و
 خرابیی ناکهت، بهلی پا زوری ل به نیی خوه ناکهت بو باوهری ئینانی،
 چونکو ئەم یی د ئەزموونیدا، وه کی ئەزموونیت دنیا یی کو ماموستای یا
 دروست یا بو قوتایا دیارگری و نیشادای، و یا گوئی کو هر که سه کی
 وه کی قی به رسقی نه نفیسیت دی نمریت وی هینه خواری، و د ئەزموونیدا
 قوتابی ل دویف زه حمهت و هه ولدانا خوه به رسقا پرسیارا ددهت، راسته
 نه گهر ماموستای بقیت دشیت پیش هه می قوتایا قه به رسقا بدهت و
 نه هیلیت کهس یا خه لهت بنفیسیت، بهلی لهوا ئەزموونه دا زه حمهت و
 هه ولت قوتایا دیاربین، و قوتابییت زیره ک و بی خیرهت ژیکجودا بین.
 هوسا خودی مروف یی ب سهر پتیریا خولقاندییت خوه ئیخستی و
 ریژیا لی گرتی ب وی چه ندی کو چه ز کرنه کا تایبهت یا دایی، و ریکا
 راست یا بو دیارگری، و ئەزموون یا پی کری، و دی ئەنجامی خوه ل
 دویف هه لبرارتنا خوه وه رگریت، و ئەو که سی ژدل ل دویف سهر که فتنی
 بگهرهیت خودی دی هاریکاریا وی کهت، و ریکی بو خواهش کهت، و
 ئەوی خوه ژ خودی بی منهت کهت خودی ژ ی چ منهت ب وی نینه، و
 ناییت ئەو گازندا ژ که سی بکهت ل سهر کریاریت خوه .

ئەری بوچی تشتیت نهخوش و خراب ل جیهانی هه نه؟

ئەقە پرسیاره کا گه له کا کهقنه و گه له ک یا هاتیه دوباره کرن، و ئەو ب خوه نه یا گریدای ئیسلامی یه، به لکو ئاریشه کا بیروباوهریت فه لایه، چونکو ئەو دبیژن کو پیغه مبه ر عیسا ﷺ یی هاتی داکو ئەو خرابی نه مینیت یا کو ب ئە گه ری گونه ها ئاده می ﷺ په یدابوو ی، به لی پا پشتی چوونا وی ژ ی نهخوشی و خرابی هه رییت ماین^(۱).

به لی پا هندی ئیسلامه دینه کی کامله و به رسقا هه می پرسیاریت مروقایه تی ییت تیدا، و ئەم موسلمان دبیژین کو ئەف جیهانه جهی ئەزموونی یه، و هندیکه ئەزموونه دقیت هنده ک زه حمهت تیدا بیت دا باش و خراب پی ژیک جودابین، و نه جهی تیدا مانا ههروهه ره و پیشه کییه که بو ژیا نا ژ راست یا بی دو ماهیک، و ئەف جیهانه نه جهه کنی بی کیماسیه.

و ئەفی جیهانی گه له ک تشتیت جوره وجور ییت تیدا و ژیان و هه بوونا وان یا پیکفه گریدایه، و خرابیا ئیکی ژ وان باشیه بو یی دی، و چ خرابی نینن کو ژ هه می لایا فه خرابی بن، و هه که ئەم سه حکه یه نه ئەف تشتیت دفی جیهانی دا دی مفایی باهرا پترا ژ وان زانین، و یا دیاره

(۱) إنجیل یوحنا (۴۷/۱۲).

کا چند ٹہف جیہانہ ب ریکوپیکی یا ہاتیہ چیکرن، لہوا ہہ کہ مہ
حیکمہت ژ ہہبوونا ہندہ ک تشتا نہزانی دقیت ٹہم لہزی نہ کہین و
نہ بیژین چ باشی تیدا نینہ، چونکو دبیت ٹہم باشیا ہندہ ک تشتا
پینہ حسین بہس ٹہو ب خوہ باشیہ کا مہزن تیدا بیت.

شہفہ کی ٹیک ژ وان کہسیت کہنالیٹ عہسمانی ب ناقدہنگ
ٹیخستی ل کہنالہ کی ژ وان دگوت: ٹہری بوچی دی رویقیہ ک
کیفریشکہ کا بچویک خووت؟، بی کو ہزرا خوہ بکہت کو خودی
ہہفسہنگیہ ک یا دانایہ سہر عہردی، و خوارنا رویقی بو وی کیفریشکی
بہشہ کی وی ہہفسہنگیہ یہ، و ٹہ گہر ٹہف ہہفسہنگیہ تیکچوو دی
گہلہ ک زیان ژئی چیبین، ٹیک ژ نمونیت تیکچوونا فی ہہفسہنگیہ ٹہو
بوو دہمی کو جارا ٹیکی خہلک مشہخت بوویہ ٹوستریا کیشک ل
ویری نہبوون، لہوا ٹہو خہلکی ژ ٹہو روپا مشہخت بووینہ ویری ہزر د
ٹینانا کیشکادا کر، داکو بو وان بیٹہ دہرفہتہ کا نیچیری و ہندہ ک
جارا خوہ ب نیچیرا وان فہ مژویل کہن، ٹہو بوو کہسہ کی ب ناقی 'توماس
ٹوستین' نیزیکی دوازده جووتیت کیشک ٹینان و ل ٹوستریا بہردان
ل سالآ (۱۸۵۹) ی زاینی، و چونکو وان کیشک چ دوژمنیت سروشتی
ل ویری نہبوون گہلہ ک زیدہ بوون، و ٹہنجامی وی زیدہ بوونی زیانہ کا
مہزن ژئی چیبوو، کو وان کیشک ٹہو گژوگیا نہہیلا بی کو تہرش و

که والی دخوار، و ئەو نه چار بوون پتر ژ ۱۱ هزار کیلومه تریت په ژرانا
بتنی ل ویلایه تا کوینزلاند چیکه ن، و هه مجارا بی مفا بوو و کیشریشک
ژی دهرباز بوون، پاشی رابوون خوارنا ژه هه رگری ل بهر دانا هه ر یا بی
مفا بوو، و ل دو ماهیی جوره کئی فایروسی بکارئینا کو پی بمرن، و پشتی
کیمبوونا کیشریشکا ئەو هه قسه نگیا خودی بو وی ژینگه هئی دانای
زقریقه، و گه له ک مفا گه هه شته وان، و بتنی ل سالا (۱۹۵۲-۱۹۵۳) زاینی
نیزیکی ۸۴ ملیون پاوه ندال داها تی وان یی تهرش و که والی زیده بوون^(۱).

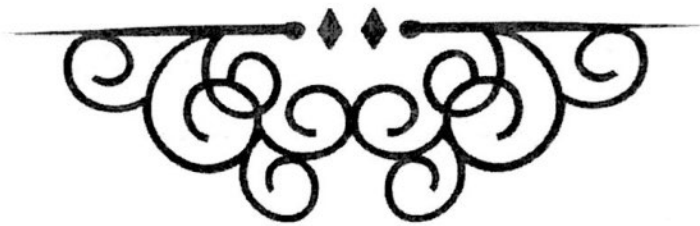
و ئەف پرسیاره باشتین به لگه یه ب دژی مولحدا، چونکو وان چ
پیشه ر نینن باشیی و خرابیی پی بزنان، و ئەو بتنی باوه ری ب وی تشتی
دئین یی کو بشین تاقیکرنا ل سه ر بکه ن، و بی گومان باشی و خرابی نه
ژوان تشتانه ییت کو بهینه تاقیکرن، و ئەو نه شین جوداهیی دناقه راوی
دا بکه ن یی چه کئی کیمیاوی ل دژی حه له بچه بکارئینای دگه ل وی
بچویکی ب وی کیمیاوی ژيانا خوه ژ ده ست دای، و ههروه سا مولحدیا
وان چ ژ خرابی و نه خوه شییت جیهانی کیم ناکه ت.

له واهم دزاین کو ئەم یی دئه زموونه کئی دا و ئەف ئەزموونه دخازیته
هندی کو تشتی باش و خراب هه ییت کا دی مروف کیکرکی ژنگریت، و

(۱) جون کلوفر مونسیما، الله يتجلى في عصر العلم ص ۵۵.

کا دی مروف صہبری ل سہر نہ خوہشیا کیشیت یان نہ، بہ لئی پا مروقی
مولحد وہ کی قوتابیه کی تراہاتہ کو دئہ زموونئی دا نزائیت دی چ ہیجہت
گریت، لہوا دی بیثیت: مہ چ ماموستا نینن. و خودی مہزن یا کہرہ مگری
کو ہمی نہفس دی تام کہنہ مرنئی، و دی ب باشی و خرابی ہیئہ
جہرباندن، و دی بو حسیئی زقرنہ دہف خودی بتئی:

﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبَلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾

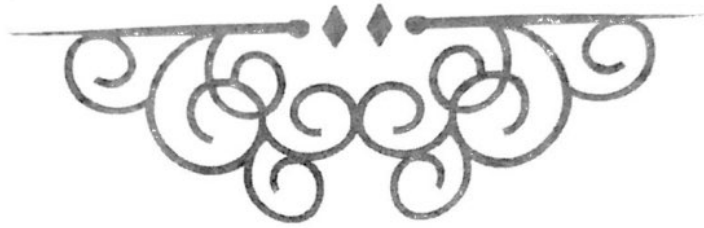
ئهری بوچی خودی دی مروقی بی باوهر چه تاحه تای سزادهت؟

خودی مهزن نه وه کی مهزیت دنیایی یه کو فیان و مروقاهی و کهرب ژئی
 فه بوون و زکرهشی کارتیکرنی ل بریاریت وان دکهن، و گه له ک جارا سه را فان
 سالوخه تا خه لکی سزادهن و خه لات دکهن، به لی ئه و خودی بی ئه م
 خولقاندین خودانی سالوخه تیت جوان و بلنده، و ئه و سالوخه تیت کارتیکرنی
 ل مروقی دکهن کارتیکرنی ل خودی ناکهن، و نه ب باشیا خه لکی چ ل خودی
 زیده دبیت، و نه ب خراییا وان ج ژئی کیم دبیت.

ئه م دبیین گه له ک جارا تاوان هند یا مهزنه بلا ده مه کئی کیم ژئی فه کیشیت،
 به لی سزایی وی بی دریژ و مهزنه، وه کی وی که سی خیانه تی ل وه لاتی خوه
 دکهت، دبیت بتنی ب چند ده مژمیره کا هنده ک نهینیت گرنگ بیت وه لاتی
 خوه بو دوژمنی بفه گو هیزیت، به لی پا گرانتین سزا دکه فیه سهر کو دبیت
 کوشتن، یان زیندان کرنا چه تاحه تای دگه ل کاریت گران بیت، ژ بهر مهزنیا وی
 تاوانا وی بهرانبهر وی وه لاتی کری بی کو ئه و ل سهر بووی و مهزن بووی، و
 ئاقا وی فه خواری و ژ ده رامه تی وی خواری، لهوا ئه و که سی بی باوهر بیت ب
 وی خودی بی ئه م خولقاندین و رزقی مه ددهت و ئه م ل سهر نان و ئاقیت وی
 دژین و ریکا باش بو مه دیار کری، ئه و مروقی بی ژ هه ژئی سزایی بی دو ماهیکه،
 و ئه و وه کی وی زیندانیه بی ژ زیندانی ده ردکه فیت و دزقریته سهر ته فن و
 ته شییت بهرئی وه کی "توبا دارکوکه ی"، لهوا ئه و که سی هوسا بی ژ هه ژئی

هندی یہ ہمیں دہما د زیندانی قہ بیت، وہ سا خودی یا گوتی کو خوہ تہ گہر بی
 باوہر بزقرنہ قہ دنیا بی ژی دی ہر ل خرابیت خوہ زقرن:

﴿وَلَوْ رُدُّوْا لَعَادُوْا لِمَا نُهُوْا عَنْهُ﴾

ئەرى مروف یی ههوجهی هندی یه خودی دینی بو بینته
خواری؟

دهمی مروقی زانی کو خودی ئەو و جیهان و ههمی گهردوون ییت
خولقاندین و ب قی ریکوپیکیی، و زانی کو خودی گهلهک جوریت
قهنجیا ییت لی کرین، و ئەف تشتیت ل دهووروبه ری وی ههمی ییت بو
وی چیکرین و ریکئیخستین، تشته کی سروشتیه ل دهف مروقی کو ئەو
دی هه ز ژ خودی کهت و دی ههول دت خوه نیزیکی وی بکهت، و
هه که ب ریکا دینی نه بیت نه شیت خودی بنیاسیت و خوه نیزیکی وی
بکهت.

و ههروسا خودی مروف یی ب شیوه کی وهسا خولقاندی کو
پیکدهیت ژ لهشی و روحی، و لهشی هندهک پیتقی ییت ههین کو
بیسی وان دی تیکچیت، وهکی خواری و قه خواری، و یا وه ل وی کری
کو دهمی لهشی وی پیتقی خواری و قه خواری دبیت، ئەو توشی برسئ و
تیهنی دبیت دا بچیت ل خواری و قه خواری بگه رهیت، داکو لهشی وی
بمینته دروست، ههروهسا روحی ژ پیتقییت خوه ییت ههین، وهکی
نیاسینا خولقینه ری خوه و په رستنا وی، و ئەف پیتقییت روحی ب ریکا
دینی ب دهست قه دهین.

و هندیکه مروغه گه له ک پرسیار دهینه د سهری وی دا دهر باره وی
 ب خوه و هه بوونی و په دابوونا ژیانی و خولقینه ری قان تشتا، وه کی؛
 نهری بوچی ئەم ههینه؟ کی ئەم چیکرینه؟ ژیانی چاوا دهستی کره؟ مرن
 چیه؟ پشتی مرنی دی چ هیت؟ ... هتد، و هه می ئاینا و ری بازیت هزری
 هه ولا به رسقا قان پرسیارا یا دای، به لی پا بتنی دینی راست یی کو ژ دهف
 خودی هاتی دشیته ب دروستی حهقی قان پرسیارا بدهتی و به رسقی ل
 سهر بدهت.

و ههروهسا رهفتاریت مروقی ناهینه ری کتییخستن هه که ل سهر
 بنه مایی ئایینی نه بیت، چ رهفتاریت که سایه تی بن یان بیت جفاکی بن، و
 مروف ب خوه نه شین هنده ک تشتا بدانن کو ل سهر هه میا بگونجن و
 هه می پی د رازی بن و ل دویف بچن، چونکو وه کی مه زیت مه گوتی:
 "هه ره کی ناقله کی تیدا" و ئەفه ژی دبیته ئە گهری هندئ کو وان
 پیتهقی ب دادقانه کی هه بیت، چونکو که س ژ بهر یی دی نادانیت، مه زنا یا
 گوتی: "قازی له و قازیه، هه رییک یی ژ خوه رازیه"، له وا بتنی ب ری کا
 ئایینه کی چیدیت کو ژ دهف وی خودی هاتیت یی ئەو هه می
 خولقاندین و وان باش دنیا سیت و دزانیت کا چ تشت ب کیر وان دهیت،
 دا ئایینی وی وه کی قازیه کی حوکمی دناقهه را وان دا بکهت.

ئەرى ما مروقى پیتقى ب هنارتنا پیغه مبهرا ههیه؟

مروف گه له ک و گه له ک یی ههوجهی هنارتنا پیغه مبهرايه ژ بهر
چهند ئە گهره کا، کو دئ ب کورتی پینجا ژ وان دیار کهین:

۱. وه کی مه د بهرسقا پرسیارا بووری دا دیار کری کو مروف ب سروشتی
خوه یی پرسیار کهره، و هنده ک پرسیاریت گرنگ دهینه دسه ری
مروقی دا، و ئەو پرسیاریت گرنگ ییت کو د سه ری مروقی دا
چیدبن، مروف ب خوه نه شیت بهرسقا وان پهیدا بکهت هه که ژ
دهف خودی نه هین، و ئیک ژ ههوجه ییت مروقی بو پیغه مبهرا ئەوه
کو بهرسقا فان پرسیارا ژ دهف خودی بگه هینه مه.

۲. و ههروه سا مروف یی پیتقى پیغه مبهرايه دا کو خولقینه ری وان بو
بده ته نیاسین، یی کو خودان هه می سالوخه تیت جوان و کامله، و
ئەوی خودان باشتین سالوخه ت بیت مروف گه له کئ ب مه ره قه بو
نیاسینا وی، و چونکو مروف ب خوه نه شیت وی باش بنیاسیت،
لهوا خودی دلوقانی یا ب مه بری و پیغه مبهر ییت فریکرین دا وی
باشتر بو مه بده نه نیاسین.

۳. مروف یی ههوجهی پیغه مبهرايه دا کو شیوازی په یوه ندیا خوه د
گه ل خولقینه ری خوه بزانیته، لهوا خودی د گه ل بی منه تیا وی ژ ی

ژ مه، به لئی ب ریکا پیغه مبهرا یا بو مه دیار کری کا دئی په یوه ندیا مه دگه ل وی یا چاوا بیت، و دئی چاوا نیزیکی وی بین.

۴. مروف گه له ک کاریت جودا جودا دکه ت لهوا مروف یی پیتفی

پیغه مبهرا یه ژ دهف خودی دا کاریت باش و خراب بو وان ژیک جودا بکه ن، نه هر ئیک باشی و خرابیی ب پیغه ری خوه بیقیت.

۵. ههروه سا مروف یی هه وجهی پیغه مبهرا یه دا بیرا مروفی ل په رستنا خودی بین، چونکو خودی بو فی نارمانجی مروف یی خولقاندی.

هوسا نه گه دهسته لاتداره ک د دنیا یی دا گه له ک دیار یا بو ئیکی ژ

مه فریکه ت و هه وجه ییت وی بقه تینیت و گه له ک قه نجیا لی بکه ت

بی گومان مروف دئی پرسیار که ت کا نه فه بوچی فان قه نجیا دگه ل من

دکه ت؟، و نه فه کیه؟ و دئی ب مه ره ق که فیت بو نیاسینا وی، نه ری دئی

چاوا شیم په یوه ندیی پی که م و خه م و هیقییت خوه گه هینمی؟، و نه وچ

تشتن دئی وه ل وی که ن پتر چه ز ژ من بکه ت؟ و چ تشتن دئی که رییت

وی ژ من قه که ن؟ و دئی بیثرت: خوه زی ئیک هه با هه ر بو من به حسئ

وی کر با و بیرا من ئینا با وان تشتا ییت نه و چه ز ژئی دکه ت، لهوا دئی

مروف چه ز که ت هنده ک که س هه بان د ناقبه ینا وی و وی دهسته لاتداری

دا، دا فان تشتیت ل سه ری بو دیار که ت، پا چاوا مروف هه وجهی هنده ک

پیغه مبهرا ناییت دناقبه را وی و خودی دا؟!.

دی چاوا زانین کو موحه ممد ﷺ پیغہ مبرہ و خودی یی
قریکری؟

مه گه له ک به لگه ییت هه یین کو پیغہ مبره ی مه موحه ممد ﷺ ب
راستی پیغہ مبره و یی ژ لای خودی فه هاتیه هنارتن، و ب چ رهنگا ئه ف
به لگه ل دهف که سه کی کوم نابن کو ژ دره و خوه ب پیغہ مبره بده ته
نیاسین، و به لگیت پیغہ مبره اتیا وی هند گه له کن ب دهان پهرتوک ییت
ل سهر هاتینه چیکرن، به لی پا بتنی ئه م دی پینج بنه مایا دیار که یین کو
گه له ک ژ فان به لگا دکه فنه دبنقه، ئه و ژ ی ئه فنه:

۱. تامیا ره وشت و رهفتاریت وی.

ئه فه ژ ی گه له ک یا دیاره کو بهری بیته پیغہ مبره گه له ک یی
خوهشتی بوو ل دهف هه می خه لکی مه ککه هی ژ بهر ره وشت و
سالوخه تیت وی ییت جوان، و دهاته نا فکرن ب 'الصادق الامین'
نانکو راستگویی دهسپاقر، و خه لکی مه ککه هی پشتی شه ر ژ ی
دگه ل کری و پشتی دوژ مناهی ژ ی نه شیان بیژن پروژه کی ژ پروژا فلان
دره و یا کری، فیجا چاوا پشتی ژیی وی گه هه شتی چل سالیی دی
دره و ب دویش خودی فه نیت و بیژیت خودی وه حیا بو من
قریکری؟!

۲. کاملیا وی شہریعتی وی ئینای.

پیغہ مہرئ مہ ﷺ شہریعتہ کئی کامل یی ئینای کو ہمی لایہ نیت
ژیانی یی ب خوہ قہ گرتین، و ہمی حوکمیت وی شہریعتی
دلوقانی و دادپہر و ہرینہ، و کہس نہ شیایہ رخنہ کا د جہی خوہ دالی
بگریٹ، و کہس ژئ نہ شیایہ پیگوہورہ کئی باشر ژ وی بینیت، لہوا
دیروکنفیسی مہزن 'ویل دیورانٹ' دبیثیت: "ئہ گہر ئہم حوکمی ل
سہر مہزنیہ کہسہ کی بدہین ل دویف کارتیکرنا وی ل سہر خہ لکی،
دی بیثین: موحمہد پیغہ مہرئ موسلمانا مہزنتین مہزنی ہمی
میژووی یی، چونکو وی سہرہ فساری دہ مارگیری و چیقانوکا یی
شداندی، و ل سہر جوہیاتی و فہ لاتی و ئایینی و ہ لاتی خوہ یی کہفن
دینہ کئی دیار و ب ہیز یی دانای، کو یی شیای حہ تا ئہ قرو بمینیت
ہیزہ کا خودان ہہیبہ تہ کا مہزن (۱)".

۳. خوہ ئیکلاکرن بو گازیہ ئیسلامی و گوہ نہ دانا بہر ژہ و ہندیٹ خوہ.

پیغہ مہرئ مہ ﷺ دگہ لہک دہراقادا ہندہ ک تشت ییت کرین کو
ہہ کہ پشتا وی یا ب خودی راست نہ با و بتنی و ہ کی چاکسازہ کئی
جفاکی رہفتار کربا ئہ و تشت نہ دکر، و ہ کی:

(۱) ول دیورانٹ، قصہ الحضارۃ ۱۳/۴۷.

- خه له تیا ئاینی ملله تی خوه و ئاینیت دی ژی همیا دیار کر و بیی کو بترسیت ژ وی چه ندی کو دی همی لی بنه دوژمن.
  - ده می ئایهت بو هاتیه خواری و گوتیی کو دی خودی ته پاریزیت ژ خه لکی، فه رمان ب وان هه قالیت خوه کر ییت زیره قانی لی دکر کو به لاف بین و زیره قانی لی نه کهن^(۱).
  - به حسیی گه له ک ژ دوژمنیت خوه کر کا دی دوماهیکا وان چاواویت، و ب بی منه تی و همی ژی وه سا ده رکه تن.
  - هه فرکییا نه جنه و مروفا کر و نه ترسا کو ب سه رنه که قیت.
  - همی ژیا نا خوه یا ب فه قیری بری، سه ره رای هندی کو مال یی که تیه دهستی و دشیا بده ستخوه فه بینیت.
۴. موعجیزیت سروشتی وه کی نشان بو پیغه مبه راتیا وی، وه کی: شق بوونا هه یقی^(۲)، به ره ف و یقه هاتنا داری^(۳)، و زیده کرنا خواریا کیم^(۴)، کیم^(۴)، و ساخرنا برینیت مه زن^(۵)، و گه له کیت دی. و ئەف تشته ب دهان جارا ییت دووباره بووین و ب ریکا گه له ک که سا ییت

(۱) الترمذی (۳۰۴۶).

(۲) سورة القمر، الآیة (۱).

(۳) الترمذی (۳۶۲۸).

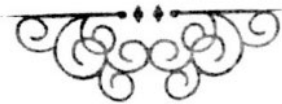
(۴) البخاری (۶۴۵۲).

(۵) البخاری (۴۲۰۶).

هاتینه فه گوهاستن کو چ گومان نامینته تیدا کو ئەف رویدانه بیت
چیبووین.

۵. بهحسکرنا گهلهک رویدانیت پاشهروژی و راست دهرکهتانا وان.
وهکی دیارکرنا جهی کوشتنا مهزنیته قورهیشیا ل شهرئ بهدرئ،
ههروهسا کو دئ فاتیما کچا وی ئیکهم کهس بیت ژ نیزیکیته وی
پشتی وی بمریت، و فه کرنا قودسی و مزگینیا شکاندنا ئمبراتوریت
فارس و رومی د بهرتهنگترین دهم دا کو شهرئ خهندهقی بوو.
۶. قورئانا پیروز کو مهزنترین نیشانا پیغهمهریا ویه.

قورئان ژ گهلهک لایهناقه نیشانا پیغهمهبراتی یه، چونکو گهلهک
تشت بیت تیدا کو نه یا بهر ئاقله وی ب خوه زانیین، سههرهپای هندئ
کو نه یی خاندەفا بوو، و ههروهسا ههفرکییا عهههبا کر دگووپیتهکا
رهوانبئیریا وان دا کو بشین ئەو و ههمی مروف و ئەجنه پیئکفه
سورهتهکا وهکی ئیک ژ سورهتیت قورئانی چیکهن، بهلی پا وان شهر
ب ساناهی تر دیت ژ ئینانا سورهتهکی بتنی!

ب هزاره‌ها نایین ییت ههین بوچی ژ ههمیا ئیسلام؟

ئیسلام دینی وی خودی یه یی ئەم و ههمی گەردوون خولقاندین و ئەو هه یی زانا ب مه و ب وی یا بو مه باش و ههمی قهنجی دگه ل مه کرین بو مه فریکری ب ریکا ئەوی پیغه مبهری مەزن ﷺ یی مه بهری نوکه به حس ژی کری، و هندیکه ئیسلامه دینی ههمی پیغه مبهرایه، و پیغه مبهریت بهری موحه ممه دی ﷺ مزگینی یا ب هاتنا وی دایه ملله تیت خوه، و ئیسلام یا هاتی دا ئەو تشتیت د نایینیت دی دا هاتینه گوهارتن راسته کهت، و ریبازه کاروهن و ئاشکه رایه، و ژ ههمی لایه نا فه یا کامله و هه ر تشته کئی ژیا نا مروقی یی به حس کری و ریکئی خستی، هه ر ژ چاوانیا خوه پاقر کرنی هه تا دگه هیته چاوانیا ب ریفه برنا دهسته لاتن، و چ تشت نه مایه بو مروقی دیار نه کری، و دوژمنیت ئیسلامی ئەفه ۱۴۰۰ سآله یی هه ولدهن کو کیماسیا ژی بیننه ده ری، به لی پا هه ولت وان ههمی یی ب ئافیدا دچن، و وان هه تا نوکه چ پیگوهور بو ئیسلامی نه ئیناینه بتنی هنده ک رهخیت بی سه روهه ری یی ل ئیسلامی گرتین، کو به رسقدانا وان رهخنا ژ ئاف فه خواری ب سانا هیتره، و خودی هه زبکه ت دی کومه کا رهخیت وان د قی په رتوکی دا هه شک کهین و دهینه بای.

هندیکه ریبازا ئیسلامی یه دشیاندایه کو بهیته جیبه جیکرن، و نمونه کا باش یا هه ی کو ئیسلام جیبه جی کریت کو ئه و ژ ی پیغه مبه ر و هه قالیت وی بوون، چونکو ئه و ژ ی مروف بوون نه مه لاییکه ت بوون و دخوار و فه دخوار و ژن و زاروک هه بوون و کاروباریت موسلمانا ب ریتفه دبرن، و دسه ر قی ژ ی را فه رمانیت خودی ب جه دئینان، له و ا ئه و بو مه باشتین نمونه نه کول دو یف بچین و هه و ل بده ی ن ئه و ا وی و هه قالیت وی کری ئه م ژ ی وه کی وی بکه ی ن.

و ههروه سا ژ باشی یا ئیسلامی ئه وه کو بیروباوه ریت وی ل سه ر خودی گه له ک د روهن و دیارن و دگه ل سه روه شت و ئاقلی مروقی دگونجن، نه وه کی ئایینیت دی کو هنده ک دیترن سی خودی بیت هه ی ن، و خودی کورپی خوه یی قریکری دنیا یی ل سه ر رهنگی مروقا و یی هاتیه کوشتن، یان هنده ک ژ وان دیترن خودی یی فه قیره و ئه م دزه نگینین، و دیترن خودی ل هنده ک بوچوونیت خوه په شیمان دبیت، و ... هتد پاکی و بلندی بو خودی بیت ژ وان تشتا بیت بی باوه ر دیترن. به لی پا ئه م موسلمان دیترین: کو خودی ئیک بتنی یه و خوداینی یا وی بتنی یه، و هه می که س دهه وجهی وی نه و ئه و یی هه وجهی که سی نینه، نه که س ژ ی بوویه و نه ئه و ژ که سی بوویه، و وی چ هه فکویف نه بووینه و نابن.

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَ لَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

چاوا پیغهمبهری ﷺ عائیشا بو خوه ئینال نهه سالیی؟

پیغهمبهری ﷺ گهلهک دوژمن هه بوون، و وان بهردهوام دژاتیا وی یا کری و دره و ژی یی ب دویف وی فه ناین، بهلی پا کهسی ژ وان ئەف رهخه لی نه گرتیه کا بوچی عائیشا د ژیی نهه سالیی دا ئینا، چونکو ئەفه تشته کی ئاسایی بوول وی سهردهمی.

بو نمونه پاشا 'ریچاردی دووی' یی ئنگلتهرال سالآ (۱۳۹۶) ی زاینی کو دبته نیزیکی ۸۰۰ سالآ پشتی پیغهمبهری مه ﷺ، خاتوین 'ئیزابیل' یا فرهنسا یا بو خوه ئینای د ژیی ۷ سالیی دا^(۱).

و هندیکه ژیی پیگه هه شتنی یه دهیته گوهورین ژ جهه کی بو جهه کی و ژ دهه کی بو دهه کی دی، ل دویف گهلهک پیغه را وه کی گهرماتی یا جهی، و قهلهوی و لاوازا مروقی و گهلهک تشیت دی^(۲).

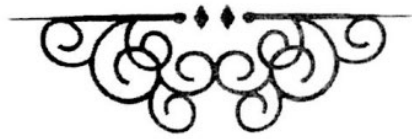
لهوا یا دروست ئەوه کو چ ژیت دیارکری نینن بو شویکرنی، بهلکو دی ل دویف کچی مینیت کا ژ لایی لهشی و دهروونیه یا بهرهه فه یان نه، و ئەفه ژی نوکه دقیت بهیته دیارکرن ژ لایی نوژدار و بسپوراهه.

(۱) John McLaughlin, Medieval Child Marriage: Abuse of Worship?

(۲) Marisa Fisher & Erica Eugster, What is in our environment that affects puberty?

و نوکه ژی ل ویلایه تا ماساچوسیتس ل ئەمریکا ری ب شویکرنا کچکا ۱۲ سالی دهیته دان^(۱).

ههروه سال گه له ک جها ب شیوه کئی یاسایی ری ب په یوه ندییا ره گه زی (جنسی) دهیته دان ل ژیت بچویک، وه کی مه کسیک و فلپین ۱۲ سال، ژاپون (یابان) ۱۳ سال، ئەلمانیا و نه مسا و ئیتالیا ۱۴ سال^(۲)، و ل گه له ک جها ژی ل وه لاتیت روژناقای کچکیت بچویک دوگیان بووینه^(۳)، به لی یا جهی مهنده هوشیی نه وه کو یاساییت قان وه لاتا ریکی ب فی کریاری دهن ل دهرقه ی چارچوو فی شویکرنی، به لی ری ب شویکرنا وان نادهن!

(۱) راپورته کا مالپه ری www.skynewsarabia.com ب نافی: "أرقام صادمة لزواج القصر في الولايات المتحدة".

(۲) Wikipedia, Ages of consent in North America.

Wikipedia, Ages of consent in Asia.

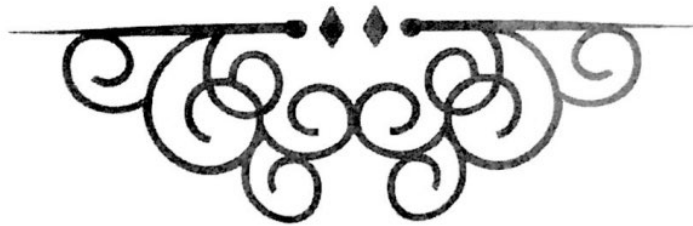
Wikipedia, Ages of consent in Europe.

Wikipedia, List of youngest birth mothers. (۳)

ئەری بوچی پیڭەمبەری ﷺ گەلەک هەقزین هەبوون؟

پیڭەمبەری مه ﷺ ل ۲۵ سالیی 'خەدیجا' یا ئینای کو ژیی وی ۴۰ سال بوون و ۱۵ سال یا ژ وی مهزنتربوو، و ۳۰ سالییت گەنجاتیا خوە بتنی هەقزینەک هەبوو، کو خەدیجا بوو و پاشی 'سەودا' کو ژیی هەردووکا یی مەزن بوو و بیژن بوون، ما هەکه وی خوەشیا خوە قیابا بوچی ب گەنجاتی هەندەک هەقزینیت دی بو خوە نەدئینان؟! و دەمی بوویە پیڭەمبەر و قورەشیا دیتی کو ژ بانگەوازیا خوە ناھیتە خواری، وان گەلەک تشت دگەل گوتن هەکه دەستا ژ بانگەوازیا خوە بەردەت، ئیک ژ وان ئەو بوو، کو هەکه تە بقیت جوانترین کچکا عەرەبا دی بو تە ئینین، بەلێ پا وی دەست ژ بانگەوازیا خودی نەبەردان، ئەری هەکه پیڭەمبەر ﷺ ل دویف شەهوەتا خوە چووبا چاوا جوانترین کچک ل ناف عەرەبا هەلنەدبژارت؟! ژ بەر هندی ژ هەمی هەقزینیت وی بتنی عائیشا کچ بوو دەمی ئینای ییت دی هەمی بیژن بوون، و وی ب خوە شیرەت یا ل هەقالە کئی خوە کری کو کچە کئی بو خوە بینیت نە بیژنە کئی، پا هەکه ئەو ل خوەشیا خوە گەرەبا دا بوچی ییت بیژن ئینیت؟ بەلێ پا وی هەر هەقزینەک یا ژ بەر بەرژەوہندیە کا ئیسلامی ئینای، و هەر کەسە کئی بزقزیتە ژیاناما وی دی قی چەندی باش زانیت، بو نمونە: عائیشا گەلەک یا زیرەک و بیرتیژ بوو لەوا ئیک ژ وان پینج کەسایە ییت کو ژ هەمی پتر

فهرمووده بو مه فه گوهاستین، و ههروهسا بو خوهشکرنا په یوهندیا دگهل
 بنه مال و عهشیره تا خزمانی یا دگهل کری، وه کی 'أم سلمة' کو ژ بنه مالا
 نه بوجه هلی و خالدی کورئ وه لیدی بوو کو پشتی خزمانیا پیغه مبهری ﷺ
 ب ماوه کی کیم خالد موسلمان بوو، و ئینانا 'جوهیرایی' بوو نه گهری
 هندئ کو سه د مالیت عهشیرا وی بنه موسلمان و بهینه نازاد کرن کو د
 شه ریدا هاتبوونه ئیخسیر کرن، و ههروهسا 'زهینه ب' کو خودئ فهران لی
 کر کو بو خوه بینیت بو گوهورینا ئیک ژ وان نه ریتیت رهیت خوه
 گه له ک برینه خواری د دلی خه لکیدا. وهوسا هه ر ئیک ژ بهر نه گهره کی
 یا ئینای، و ههروهسا دقیت گه له ک بان بو فیر کرنا ژنیت موسلمانا، بیت ژ
 هه می ژیا و ژ هه می ئاستا.

نهری چاوا بوو کو پیغه مبهری ﷺ زهینه با کچ مهتا خوه بو خوه
لینای پشتی زهیدی کورئ حاریسهی بهردای؟

گوته کا کوردی یا هه دی بیژیت: "هه که زه لام فه قیر بوو دی بیرا وی
ل دهینیت که فن هیت" مولحدیت مه ژی چ فی نینه دی چن توژی ژ سه ر
هنده ک شوبهیت که فن مالن، بیت دورویا و پروژه لاتناسا خوه ژئی بی
هیفی کری و چ زیان ل پیغه مبهری ﷺ نه دای.

ئیک ژ وان شوبها ئه وه کو دیژن: ده می پیغه مبهری ﷺ هه فژینا زهیدی
دیتی دلئ وی که تی، و پشتی هینگئ ده می زهیدی بهردای پیغه مبهری ﷺ
بو خوه ئینا، یا ژ وان فه دی شین ب فان گو تگوتکا زیانی ل پیغه مبهری
ﷺ دن، به لئ پا ئه وه کی بهر خه کی نه کو قوچال که فره کئ مه زن دده ت
یا ژ وی فه دی هه رفینیت، نو که ب ئانه هیا خودئ ئه م دی راستیا فی تشتی
دیار کهین، و وه ختی رونا هیا راستیی ده رکه ت جهی تاریی ل چ عه ردا
نامینیت.

هندیکه زهیده هه قاله کئ پیغه مبهریه، ل ده سته پیکئ ئه وه عه بد بوو،
پیغه مبهری ﷺ هه ر ژ بچویکاتی ئازا کربوو و ب خودان کربوو وه کی
کورئ خوه، و خه لکی ب ناقئ زهیدی کورئ موحه ممه دی ناقدکر،
زهینه ب ژی کچا مهتا پیغه مبهری بوو و ژ ماله کا مه زن یا قوره شیا بوو،

دهمی ئیسلام هاتی و جوداهی نه ئیخستیه دناقبه را چ که سا دا و دیارگری
 کو ههمی وه کی ئیکن ل دهف خودی بتنی ب تهقوایی ئیک ژ یی دی
 زیده تره، پیغه مبهری ﷺ ئەو بو زهیدی خواست، بهلی پال دهسپینگی
 رازی نه بوو چونکو ئەو ژ ماله کا مهزن بوو و زهید بهنده کی ئازاگری
 بوو، پاشی ئەو رازی بوو دهمی زانی ئەفه فرمانا خودی و پیغه مبهریه،
 بهلی پا خودی چهزنه کربوو هه قژینیا وان یا بهردهوام بیت، و بهردهوام
 ناقبهینا وان یا نه خواهش بوو، پشتی هینگی فرمانا خودی ب وی چهندی
 هاته خواری کو نابیت کهسی بدنه پال ئیکدی ژ بلی بابی وی، لهوا
 ناقی زهیدی ژی هاته گوهارتن بو زهیدی کوری حاریسهی و جاره کا دی
 هاته پالدان بو بابی خوه یی دروست، و خودی فرمان دا کو ئەوی
 کهسه کی ب خودان دکهت وه کی مروقه کی بیانیه بو وی نه ل جهی بابی
 ویه و دروسته ئیک ژ وان هه قژینا یی دی بو خوه بینیت پشتی ئەو
 بهرددهت یان دمریت، ئەو بوو خودی وهسا چهزکر کو ئیکه مین کهس
 قی یاسایا خهلت بشکینیت پیغه مبهری مه بیت ﷺ، لهوا وهی بو
 پیغه مبهری ﷺ هات کو دی زهید هه قژینا خوه بهرددهت و دی پشتی هینگی
 بیته هه قژینا ته، و پروژه کی زهید هاته دهف پیغه مبهری ﷺ و گازنده ژ
 هه قژینا خوه کرن پیغه مبهری ﷺ نه گوتی کو خودی هوسا وهی یا ئینایه
 خواری و گوتی: هه قژینا خوه نه بهرده. پاشی هه ر ئەو چیوو یا خودی

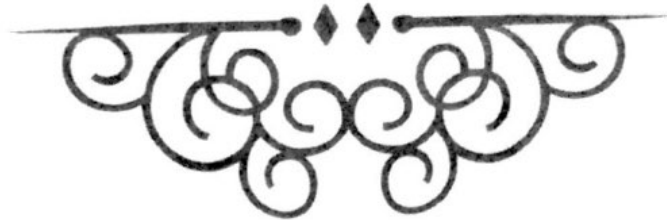
ہے زکری و وی ہے قرینا خوه بہر دا و پیغہ مہری ﷺ بو خوه ئینا، و ہہ کہ
 ئو کہ سی فی شوبہی دئینیت بتنی ئایہ تا (۳۷) ی ژ سورہ تا 'ئہ حزاب'
 خواندبا دا زانیت کا راستیا فی بابہ تی یا چاواہیہ، چونکو وی خودی یی
 ئہ ف فہرمانہ ل پیغہ مہری خوه کری بو مہ بہ حسنی فی بابہ تی یی کری،
 دەمی کہرہ مدکہت:

﴿وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ
 زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ
 تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَ لِي لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ
 حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿۳۷﴾﴾

ئانکو: و دەمی تہ دگوتہ وی یی خودی قہنجی دگہل کری ب ئیسلامی
 و تہ ب ئازا کرنی: ہہ قرینا خوه بہرنہدہ و تہ قوا خودی بکہ، و تہ ئو
 تشتی د دلی خوه دا قہدشارت کو دی خودی دیارکہت ئو ژ ی ئو بوو
 کو وہ حی بو تہ ہاتبوو کو دی ئو ہہ قرینا خوه بہردہت و تو دی ئینی،
 و تو ژ دورویا دترسی کو ئو بیژن موحمہدی ہہ قرینا کوری خوه یا
 بو خوه ئینای، و خودی یی ژ ہہ ژیترہ تو ژ ی بترسی، قیجا دەمی زہیدی
 پیٹھیا خوه پی قہتاندی و بہردای مہ ئو ل تہ مہر کر، دا خودان باوہر
 چاف ل تہ بکہن و چ گونہہ و تہ نگافی نہ میننہ ل سہر وان ہہ کہ بقیت

ژنیت کوریت خوه یتت خودانکرنی بو خوه بینن نه گهر وان بهردان، و
شولا خودی ههر یا ب جه هاتیه.

و هه که پیغه مبهری ﷺ قیابا، مانن کچا مه تا وی بوو و ژ بچویکاتی یا
دیتی، ما دا بوچی بو زهیدی خوازیت؟ لهوا قن شو بهی ژی چ مفا
نه گه هانده مولحدیت مه.

نهری راسته نایین نه گهری شه رایه د میژووییی دا؟

نایینی بهایت مروقایه تییی بیت نیشا مروفا داین و پیشکته تن و شارستانی بیت ژیی چیبووین، به لئی پا مولحد گه له ک فی ناخفتنی دییژن کو نایین بیت بووینه نه گهری شه رایه د میژووییی دا، به لئی پا نه گهر نه م بهرپریت میژووییی قه دهین دی بینین کو چ راستی بو فی چهندی نینه، وه کی زانایی په یوه ندییت ناقده وله تی پروفیسور 'کالیقی هولستی' (K.J.Holsti) د قه کولینه کی دا ل دور شه پریت د ناقبه را سالییت (۱۶۴۸- ۱۹۸۹) یی زایینی دیارگری کو مه زترین نه گهری شه رایه گرنا عهردی و بهر فراه کرنا دهسته لاتیی یه ب ریژا ۳۴٪، و نه گهریت بازرگانی و دهست بهر دا گرنا ریکییت بازرگانییی ۱۵٪ یه، و ویرسی کرنا دهسته لاتیی ۱۲٪ یه، و پاراستنا دهوله تی و سیسته می وی ۷،۵٪ یه، و نه گهریت نایینی بتنی ۳،۵٪ نه^(۱).

ههروه سا د ئینسکلوپیدیا شه رایه دا کول سالآ (۲۰۰۸) یی یا ده رکه تی یا دیارگری کو ژ سه رجه می ۱۷۳۶ شه رایه کو بیت د وی پهرتوکی دا هاتینه نقیسین بتنی ۱۲۳ شه پریت نایینی بوون کو دنبه ۷٪^(۲).

(۱) K. Holsti, Peace and War: Armed Conflicts and International Order ۱۶۴۸-۱۹۸۹.

(۲) L. Ridley, Does Religion Cause War... And Do Atheists Have Something To Answer For?

Charles Phillips & Alan Axelrod, Encyclopedia of Wars.

به لئی پائنه گهر ئه م بهرئ خوه بدهینه فان ۱۰۰ سالتت چووین کو جیهان یا بهره ف مولحدی چووی، دئ بینین کو مهزنترین زیان یی ب مروقایه تیئ که تین و ب ملیونا خه لک یی ل بهر پیت هنده ک که سا چووی کو چ باوهری ب خودئ نه بوو، وه کی شه رئ جیهانی یی ئیکئی کو قوربانیتت وی ۱۵-۱۹ ملیون کوشتی و نیزیکی ۲۳ ملیون بریندارا بوون، و شه رئ جیهانی یی دووی کو تیدا ۷۰-۸۵ ملیون مروقا ژ ناف چوون^(۱)، و ئه ف ههردوو شه ره ژئ شه ریت علمانیا دژئ علمانیا بوون و ئایینا چ دهست د هه لکرنا ئاگرئ وان دا نه بوو

و ئه فه ژئ کومه کا که سیت مولحده و ژمارا وان که سیت وان کوشتین:

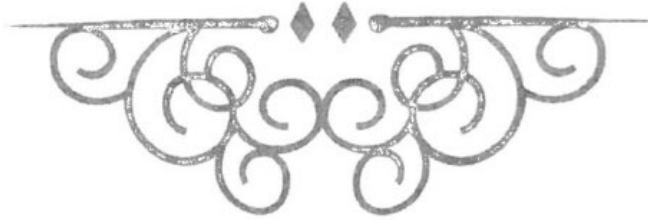
- 'کیم جونگ ئیل' (سه روکئی کوریا باکوور) ملیون کهس.
- 'کیم ئیل سونگ' (سه روکئی کوریا باکوور) ملیونه ک و ۶۰۰ هزار کهس.
- 'پۆل پوت' (سه روکئی که مبودیا یی شیوعی) ۲ ملیون کهس کو دبوونه چاریکا خه لکئ وه لاتئ وی^(۲).

(۱) Wikipedia, World War I Casualties. & Wikipedia, World War II Casualties.

(۲) Sameen, ۲۵ Deadliest Dictators Throughout History.

- 'نہدولف ہیٹلہر' ۱۷ ملیون کہس^(۱).
- 'جوزیف ستالین' پتر ژ ۲۰ ملیون کہسا^(۲).
- 'ماو زیدونگ' (سہروکی چینی یی شیوعی) ۷۰-۳۰ ملیون کہس^(۳).

قیجا نہو کہسیت دیٹرن کو ٹاین بیت بووینہ نہ گہری کوشتنی بلال
دویف بچن کا دہمی میٹرووی دا ب نہ گہری ٹایننا ہند مروف ہاتینہ
کوشتن ہندی بیت فان ۶ کہسیت مولحد د ۱۰۰ سالادا کوشتین!؟

Wikipedia, Holocaust victims. (۱)

Wikipedia, Excess mortality in the Soviet Union under Joseph Stalin. (۲)

Wikipedia, Mao Zedong. (۳)

نهری راسته نیسلام یا ب شیرى به لاف بووی؟

دوژمنیت نیسلامی گه له ک فی ئاخفتنی دبیزن و نهو ب خوه ژى دزانن کو درهوه، به لى نهو خوه دخاپینن و ههز دکهن خه لکی ژى وه کی خوه بخاپینن، لهوا هه که خودی ههز کهت نهو دى ب کورتى و کوردی فی گوتگوتکی ژ ناقبهین.

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾

خودى مهزن د فی ئایه تا پیروزدا که ره مدکهت کو نه فی دینی کوته کی تیدا نینه و فی دینی چ پیتهی ب هندی نینه کو زوری ل خه لکی بهیته کرن دال دویف بچن، و نیشانیت راستیا دینی د دیارن و راستی و خه له تی پی ژیک دهینه جودا کرن.

لهوا نهف تشته نینه د دینی دا کو ئیک ب کوته کی بهیته موسلمان کرن چونکو باوهری ئیکهه تشت یا د دلی دا و کهس نه شیت تشته کی ب کوته ک بکه ته د دلی مروقی دا، و هه که وهسا بیت نهو مروقی دى بیته مروقه کی دوروی (منافق) کو زیانا وان مروقا گه له که ل سه ر نیسلامی، و دوروی ژ مروقیته بی باوهر خرابترن.

ئەری بووچی موسلمانا ئەو کیمینیت نەموسلمان ئەوئیت د نای وان دا
ب شیرى موسلمان نەد کرن؟!

ئەری ئەو کیتز لەشکەری موسلمانا بوو کو چووی خەلکی باشووری
روژەه لاتى ئاسیا (ئەندونوسیا و مالیزیا و... هتد) ب شیرى موسلمان کری
کو بتنى ل ئەندونوسیا ۲۲۵ ملیون موسلمان دژین^(۱)؟! کو دیتە مەزنترین
وہ لاتى موسلمانا، بی گومان چ لەشکەریت موسلمانا نەچوونە ویری،
بتنى بدیتنا رەفتاریت بازرگانیت موسلمان ئیسلام یا دیتی و نیاسی و
وەرگرتی.

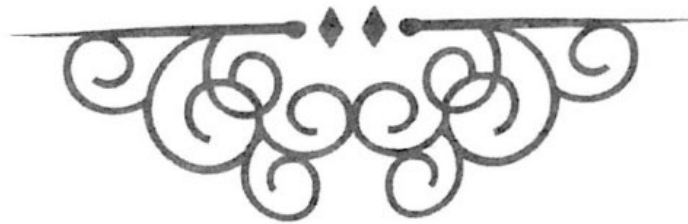
ئیک ژ وان تشتیت مروفی مەندەهوش دکەت ئەوہ کو دەمی مەغول
ب سەر موسلمانادا هاتین، و گەلەک باژیریت موسلمانا ب تمامی
کومکوژ کرین، و ل سالآ (۶۵۶) ئی مشەختی بەرانبەر (۱۲۵۸) ئی زایینی
پایتەختی موسلمانا کو بەغدا بوو ستاندی و خەلکی وی کومکوژ کری،
بەلی پشتی چەند سالە کا ئەو داگیرکەر ب خوہ موسلمان بوون، ئەری
ئەگەر ئیسلام ب شیرى بە لآف بیت چاوا ئەوئیت دەولەتا ئیسلامی
هەرفاندی دی موسلمان بن؟!

CIA, Indonesia. (۱)

و نوکه د قی ده می دا کو موسلمان ییت د حاله کی گه له کی بهرته نگاف
 دا و بی باوهر ژ لای هیز و پیشکه تنا دنیا یی دا گه له ک ییت پیشکه تین و
 ب ه می لایقه زوری و نه خو ه شی ییت ب سه ری موسلمانا دهین، به لی
 پا هر نیسلام ژ ه می نایینیت دی زویتر به لاف دبیت^(۱)، نه ری چاوا
 موسلمان شیاینه ب شیری خودانیت چه کی نه تومی و هایدروجینی ب
 کوته کی موسلمان که ن؟!

(۱) Michael Lipka & Conrad Hackett, Why Muslims are the world's fastest-growing religious group?.

تہری پا جیہاد چہ؟

دہمی مہ زانی کو ئیسلام تہو دینہ یی خودی بو مہ فریکری، و تہو دزائیت کا چ تشت ب کیر مہ دہیت، و وی فرمان یا ل پیغمبہری ﷺ و موسلمانا کری کو فی دینی بگہہیننہ خہلکی، و خہلکی ژ تاریاتیا ٹائیتت بی بنہ ما بیننہ بہر روناہیا ئیسلامی، و خہلکی ژ پەرستنا عہدیت خودی بیننہ پەرستنا خودی، و خہلکی ژ بن زوالم و زوریا ٹائیتت دی بیننہ بن پہری دادیا ئیسلامی، لہوا خودی تہف دینہ یی فریکری و ہندہ ک زہلامیت دلسوز بیت لی کرینہ خودان دا فی روناہیی بگہہیننہ ہمی خہلکی، و چ ئاستہنگا نہہیلنہ دناقبہرا خہلکی و پەرستنا خودیدا، و وان ژ قہید و زنجیریت زالم و زوردارا خلاس کهن.

و تہف دینہ پرفتاری دگہل مروفا دکہت، و پرفتاریت مروفا نہرماتی و زفری ژی بیت تیدا ہین، ہوسا دہمی ٹیک ب چہک و لہشکەر و ہیزا خوہ ریکئی ل گہہاندنا ئیسلامی دگریت دقیت ئیسلام وہ کی وی پرفتاری دگہل بکہت دا ئیسلام بگہہیتہ ہمی خہلکی.

و بی گومان مہرہما موسلمانانہ ژ ناقبرنا بی باوہرا و کوشتنا وانہ، بہلکو گہہاندنا دینہ بو وان، و پشتی دین دگہہیتہ خہلکی تہو د دنیا یی دا د ئازادن کا دی باوہریی ٹینن یان نہ، ہہ کہ مہرہما ئیسلامی کوشتنا بی باوہرا

با موسلمانا کیمینیت نه موسلمان نه دهیلانه د ناڤ خوه دا، به لئی پا "ئه و د نازاد بوون د جیبه جیکرنا مه راسیمیت خوه ییت ئاینی دا، و دیر و په رستگه هیت وان هه ر بو مابوون" وه کی دیروکنقیسی ئه مریکی یی ب نافودهنگ 'ویل دیورانته' دیتریت^(۱).

و ههروهسا دیتریت: "سه ره رای قی نه خشی پیکه ژیانئ یی کو موسلمانیت پیشیی ل دویف دچوون، یان ژی ب ئه گه ری قی نه خشی، پتیریا فه لا و هه می زه رده شتی و بت په ریس موسلمان بوون، کته کا کیم تی نه بیت، و گه له ک ژی ژ جو هییا موسلمان بوون ل ئاسیا و مصری و باکووری ئه فریقیا^(۲)".

بتنی جهادی ری خوهش دکر کو خه لک دینی راست بزانیته، و ب دژی وان تشتا رادبوو ییت کو به ری خه لکی ددا خرابیی، و ئه فه ژی تشته کی پیتقیه، چونکو چیناییت مروف بیترته که سه کی باوه ریی بینه و کهش و هه وایه کی باوه ریی بو به ره هف نه کهت، و به یلیته د ده ستیت هنده ک که سیته زۆرداردا کو دقیت چاقیت خه لکی ل رونا هیا ئیسلامی

(۱) ول دیورانته، قصة الحضارة ۱۳/۱۳۰.

(۲) ول دیورانته، قصة الحضارة ۱۳/۱۳۳.

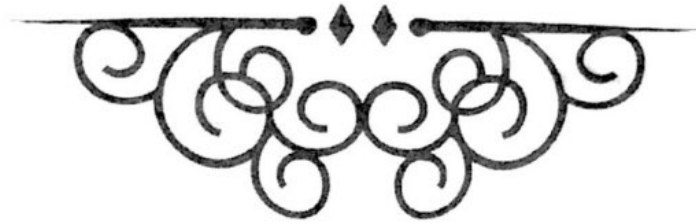
بگرن، و دهستوییت وان گریدهن ژ دویفکه تنه راستیی، داکو ههمی گاڤا
 خه لک عه بد بیت ل بهر دهستی وان، و بشین بهرده وام خوینا وان بمیژن.
 و نیسلامی ئەم ییت هشیار کرین کو د دهمی شه‌ری دا نابیت ئەو که س
 بهیته کوشتن یی شه‌ری نه که ت، ژ بچویک و ژنک و دانعه مرا و ئەو
 زهلامی شیرئ خوه پاقیت و شه‌ری نه که ت و یی ده‌رگه‌هی مالا خوه
 بگریت و یی د په‌رستگه‌هه کئی فه په‌رستنی دکه ت، و هه‌روه‌سا ئەم ییت
 هشیار کرین ژ کریت کرنا که له‌خیت کوشتیا و شکاندنا په‌یمانا، و
 هه‌رفاندنا ئاقاهیا و برینا داروباری بی هه‌وجه‌یی، و فه‌رمانا مه‌ یا کری ب
 ریزگرنا ئیخسیریت شه‌ری^(۱).

و نوکه ئەم ییت بینین کو بی باوه‌ر یی ژ فی لایی دنیا یی هیرشی دکه نه
 لایی دی ب ناقی ئازادی و دیموکراسیی و دژاتیا وی تیرورا وان ب خوه
 چیکری، و خوه ژ چ جوریت چه کی ناده‌نه پاش، له‌وا بتنی ل شه‌ری
 فیتنامی ۵۸۷ هزار که‌سیت سفیل هاته‌نه کوشتن^(۲)، کو ئەم‌ریکا چووبوو د
 ئاخا وان دا ب ناقی ئازادی و شارستانیه‌تی.

(۱) محمد إقبال الناطي الندوي، أخلاقيات الحرب في الإسلام.

(۲) Wikipedia, Vietnam War casualties.

و ههروهسا دهه می شه پیت کو د ژيانا پینغه مبه ری مه دا پرویداین ١٢٨٤
 کهس بیت هاتینه کوشتن ژ موسلمانا و بی باوهر، کو ریژا وان دیته ١,٥٪
 ژ سه رجه می وان که سیت به شداری د وان شهرا دا کری، به لئ ل شه ری
 جیهانیی دووی کا ژمارا له شکه ری وه لایتیت به ژداربووی چهند بوو سی
 جار و نیقا (٣٥١٪)^(١)! هندی وان خه لک بی هاتیه کوشتن، کو ئه ف ریژا
 مه زن پتیریا وان خه لکی بی گونه هن بیت کو نه تی و نه ژی.

(١) د. راغب السرجانی، عدم دمویة الحروب النبویة.

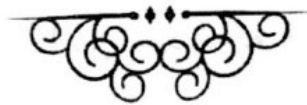
ئەرى مادەم غەیری موسلمانا د ئازادن کا بهینه د ئیسلامی دا
یان نه، پا بوچی موسلمانا خویک (جزیه) ژ وان دستاند؟

خویک یان جزیه ئەو پارویه یی کو ژ وان کهسیت نه موسلمان دهیته
وهرگرتن ئەویت د ناف موسلمانا دا دژین و دشین شهری بکهن، بهرانبه
پاراستنا وان ژ لایی موسلمانا فه، کو دیناره کی زیپی بوو بو هر کهسه کی
شیانیت شهر کرنی ههبن، و سالی جاره کی ژئ دهاته ستاندن، "و ئەف
باجه نه دهاته وهرگرتن بتنی ژ وان کهسیت نه موسلمان نه بیت ییت کو
شیانیت هه لگرتنا چه کی ههین، و ره به نیت دیرا و ژن و کوریت نه بالغ و
عهبد و پیره میتر و پیره ژن و کوره و کهسیت گه له ک دهست کورت ژئ
نه دهاته وهرگرتن. و بهرانبهر قی باجی ئەو ژ خزمه تا سهربازی دهاته
لیبورین... و ههروه سا زه کات ژئ ژ وان نه دهاته وهرگرتن کو ۲,۵% یه ژ
دهاتی سالانه... و ههروه سا جو هییت روژ هه لاتی نیزیک پیشوازی ل
وان عه رها کر ییت کو ئەو ژ زۆرداریا دهسته لاتداریت وان ییت که فن
رزگار کرین... و ئەو جاره کا دی شادبوونه فه ب هه می ئازادیی د ژیا نا
خوه دا و د جیبه جیکرنا ریوره سمیت خوه ییت ئایینی دال قودسی، و ئەو
ل بهر سیبه را ئیسلامی گه له ک زهنگین بوون ل ئاسیا و مصری و ئسپانیا،

کو ئەو بەری هینگی ل بن دەستەهلاتا فەلا وەسا زەنگین نەببوون" وەکی
وێل دیورانەت دبیژیت^(١).

و هە کە ئەو موسلمان بیان دا چەند جاراً هەند پارێ زە کاتی ژ زەنگینیت
وان هیتە ستاندن، بەلێ پا موسلمانا بتنی دینارەکی زیتری ژ وان دستاند
وەکی زانا و گەرۆکی جوهی ب ناڤی بنیامین دبیژیت^(٢).

لەوا ئەو پارێ ژ نەموسلمانا دەهاتە وەرگرتن گە لە ک ژ وی باجی کیمتر
بوو ئەوا بەری نیسلامی ژ وان دەهاتە وەرگرتن، و نە بارەکی هندی گران
بوو کو ئەو ژ بەر وی ب کوتە ک موسلمان بین، بە لکو بەروفاژی قی
چەندی، وەکی فەیلەسوف و یاساناسی فرەنسی 'مونتسکیو' دیاردکەت کو
قورتال بوونا وان ژ باجیت گران ییت دەولەتیت گەندەلێت بەری نیسلامی
و دانا خویکە کا کیم ب دەولەتا نیسلامی بو ئە گەری زوی بە لاف بوونا
ئایینی نیسلامی^(٣).

(١) قصة الحضارة ١٣/١٣٠-١٣١.

(٢) رحلة بنيامين التطيلي ص ٣٢٦.

(٣) مونتسكيو، روح الشرائع ص ٤٠٠.

ئەری ئەم کورد چاوا موسلمان بووینە؟

دوژمنیت دینی ل فئی دوماهیئ گەلەک کار یی ل سەر هندی کری کو
 وەسا نیشا خەلکی مە یی کورد بەدن کو زۆری یا ل باب و باپیریت مە
 هاتیه کرن، و ب شیر ییت موسلمان بووین، و هەوڵ یا دای موسلمان
 بوونا کوردا و تاوانیت کریت ییت داعش و حزبا بە عسا بی دین^(۱) پیکفە
 گریدەن، بەلێ پا ئەف هەولیت وان دی بو بنه پەشیمانی، و ژ روی پەشیا
 دنیا و ئاخەرەتی زیدەتر چ بو وان نامینیت، و سوپاس بو خودی ئەم کورد
 مللەتەکی موسلمانین و میژوو یا مە یا دیارە، و ئەوا ئەو دکەن "گازیا
 دویف گورگیه"، و "پوناها روژی ب بیژنگی ناهیتە گرتن".

ئەگەر ئەم بەری خوە بەدەینی کا حالی کوردا چ بوو ل بەری ئیسلامی
 دی بینین کو کورد دبن دەستی دوو ئمبراتوریت مەزن قە بوون کو
 ساسانی و بیزەنتی بوون، و ئاخا کوردا جهی شەر و ویرانکاریت دناقبەرا

(۱) حزبا بە عس حزبه کا نەتەو پەرتسا سوشیالیستا عەرەبی بوو و چ گریدانا وی و ئیسلامی نەبوو
 (الندوة العالمية للشباب المسلم، الموسوعة الميسرة في الأديان و المذاهب و الأحزاب المعاصرة،
 ص ۴۷۰) بتنی هە که بو هندی نەبیت کو هندهک جارا بو خاپاندنا خەلکی نەزان هندهک درویشم دابنە
 بەر رویتت خوە دا بکەنە بەهانە بو کاریت خوە ییت چەپەل، و ل نک وان چ تشت یین خەلەت نەبوو
 هە که زیان ل حزبا وان نەدایا بلا یی ب دژی کوتنا خودی و پیغەمبەری وی با، وەکی صەدام ب دەفنی
 خوە دیتیت: (Caravan of History قافلة التاريخ، مبدأ الحزب البعث العربي الإشتراكي).

وان دا بوو، و پتریا ده‌قه‌ریت کوردا دبن ده‌ستی ساسانیا فه بوون، و ل فی ده‌وله‌تی سیسته‌مه‌کی زۆردار هه‌بوو کو خه‌لک کربوو چه‌ند ته‌خه‌کی، هنده‌ک د خوه‌شترین ژیان دا بوون، کو چه‌ند خه‌زانه‌کیت دیارگری ییت فارسا بوون، و هنده‌ک د نه‌خوه‌شترین کاودانادا د ژیان^(١)، و خویک و باجیت مه‌زن ژ جوتیارا دهاتنه وه‌رگرتن^(٢)، چه‌تا دگه‌هه‌شته وی راده‌ی کو نه‌دشیان وان خویک و باجا بده‌ن و جوتیاریت هه‌ژار ب عه‌رد فه دبوونه ملکێ هنده‌ک که‌نکه‌نیت فارسا، و د نه‌چار بوون ل سه‌ر عه‌ردێ

(١) (آرثر کریستنسن، ایران فی عهد الساسانین ص ٨٥، ص ٣٠٥) (حسن پیرنیا، تاریخ ایران القديم ص ٣٩٥) (أبو الحسن الندوي، ماذا خسر العالم بانحطاط المسلمين ص ٤٣) (د.أحمد میرزا میرزا، انتشار الإسلام فی کوردستان ص ٢٠).

(٢) نمو باجیت جوتیارا ددان:

- شه‌شیک چه‌تا سیکێ (١٦٪ - ٣٣٪) ژ به‌ره‌می (ول دیوران، قصة الحضارة ١٣/٢٨٢) (حسن پیرنیا، تاریخ ایران القديم ص ٣٩٨) (آرثر کریستنسن، ایران فی عهد الساسانین ص ١١١-١١٢)، به‌لێ پا د.عبدالرحمن قاسملو دیتیت کو هه‌شتا ژ فی ریزێ ژێ پتربوو کو سیک چه‌تا نیفا به‌ره‌می (٣٣٪ - ٥٠٪) بوو (د.عبدالرحمن قاسملو، کردستان واکرد دراسة سياسية واقتصادية ص ١١٨).
- جزیه ژ وان که‌سیت دناقه‌را ٢٠-٥٠ سالی دا دهاتنه وه‌رگرتن (د.عبدالرحمن قاسملو، کردستان واکرد دراسة سياسية واقتصادية ص ١١٨) (حسن پیرنیا، تاریخ ایران القديم ص ٣٩٨).
- هنده‌ک باجیت تاییه‌ت د ده‌می شه‌رادا (آرثر کریستنسن، ایران فی عهد الساسانین ص ١١٢) (د.أحمد میرزا میرزا، انتشار الإسلام فی کوردستان ص ٢١) (کلثومة جمیل عبدالواحد، کردستان فی عهد الساسانین ص ١٣٠).
- هنده‌ک به‌خشش کو دگوتن (تایین) کو سیک ژ وان نمو بوو کو وان قیابا یان نه‌قیابا دا هنده‌ک دیاری و تشیت ئنتیکه‌ دهنه‌ پاشای ل پوژا نه‌ووزی! (آرثر کریستنسن، ایران فی عهد الساسانین ص ١١٢).

خوه بو وان شول کهن!، و د نه چار بوون خزمه تا سه ربازی ژی بکهن، و پتیریا وان د دویف له شکهری را دچوون هر وه کی یت دچن به ره ف سه رشوریه کا بی دوماهییک، و بی چ پاداشت کو وان هان بدهت، و بی چ دیاری^(۱)، و چ کهس نه دشیا دلّی خوه بیه ته پله کا بلندتر ژ وی یا نه ول سر ژ ده یکبووی، نانکو دقیت یی هه ژار چ دهسته لات ب دهست نه که تباں حه تا دمر^(۲).

و د سه رقی حالّی نه خوهش یی ژیانّی را دهوله تا ساسانی یا ل سه ر ثاینه کی بی بنه ما بوو، کو باوه ری ب دوو خوداوه ندا دئینا؛ ئاهورامزدا (خوداوه ندی باشیی)، و ئه هریمهن (خوداوه ندی خرابیی)، و وه سا هزر دکر کو ئه وه ردوو خوداوه ند به رده وام یی دهه فرکیی دا کا دی کی شیتته یی دی!، و ژ لایی رهوشتی فه ثاینی وان گه له ک یی که تی بوو، و د ثاینی وان دا دروست بوو زه لام خویشکا خوه یان کچا خوه یان دهیکا خوه بو خوه بینیت^(۳)! وه کی 'به هرام چوپین' و 'میه ران گه هتسب' پاشایت ساسانیا خویشکیت خوه بو خوه ئیناین، و کهسه کی ب ناقی 'ئه رداگ

(۱) آرثر کریستنسن، ایران فی عهد الساسانیین ص ۳۰۶.

(۲) آرثر کریستنسن، ایران فی عهد الساسانیین ص ۳۰۲.

(۳) آرثر کریستنسن، ایران فی عهد الساسانیین ص ۳۰۲. د. أحمد میرزا میرزا، انتشار الإسلام فی کوردستان ص ۲۰. أبو الحسن الندوی، ماذا خسر العالم بانحطاط المسلمین ص ۴۰.

ویزار' کو ئیک ژ وه لیت وان بوو! حهفت خویشکیت خوه بو خوه
ئینابوون^(١)، و وه کی 'یه زده جردی ئیکئی' کچا خوه بو خوه ئینای پاشی
کوشتی^(٢)!، ئەف ئاینی بی سەر و بهر ژی ئاینی زهرده شتی! به لئ
زهرده شتی! ئەو ئاینی نوکه هنده کا دقیت مکیا ج کهن و ل بهر مه کوردا
شرین کهن، و دقیت مه ژ فئی ئیسلاما تازه و جوان و روهن دویر بیخن، و
به ری مه بده نه ئاینه کی کو ئەو ب خوه ژی د کودیت وی ناگه هن.

و ئەفی حالی سەر کیشا هندی کو بزاقا مه زده کی سەر هلدت، کو وی
دگوت مال و ژنک و هه می تشت ییت خه لکی هه می نه و نابیت ئیک
بو خوه بتنی بگریت، ئەو بو کاودان گه هشتنه هندی کو دویشچوویت
وی داب سەر مالادا گرن و شه لینن و ده ستر یژی که نه سەر ژنکیت مالی
ب هیجه تا هندی کو ئەفه باهرا هه میایه^(٣).

ئەفه بوو حالی کوردا ل بهری هاتنا ئیسلامی نه وه کی هنده کا دقیت
کو "کولاقه کی بکه نه سه ری" مه کوردا کو دیژن دهوله تا ساسانی یا کوردا
بوو! و ئیسلام یا هاتی دهوله تا کوردا یا ژ ناف بری، ئەو ب خوه کورد دبن

(١) آرثر کریستنسن، ایران فی عهد الساسانیین ص ٣١٠.

(٢) Historian's History of the World v. ٨ p. ٨٤. أبو الحسن الندوی، ماذا خسر العالم بانحطاط
المسلمین ص ٤١.

(٣) آرثر کریستنسن، ایران فی عهد الساسانیین ص ٣٤٣. أبو الحسن الندوی، ماذا خسر العالم بانحطاط
المسلمین ص ٤١-٤٢.

دهستی قی دهوله تا فارسی قه بوون و د ژیانه کا نه خواهش دا دژیان ب
تایبته ل وی ماوی بهری هاتنا ئیسلامی.

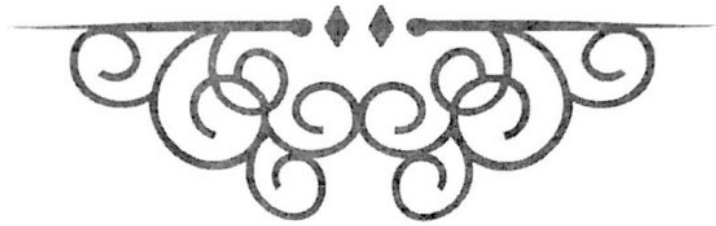
ل دهستی کا ئیسلامی هر ل سهرده می پیغه مبهری ﷺ کورد هه بوون
کو باوهری ئینای وه کی هه قالئ پیغه مبهری 'جابانی کوردی' و پشتی
هینگی ل سهرده می خه لیفی موسلمانا 'عومه ری کوری خه طابی' موسلمانا
پایته ختی دهوله تا ساسانی 'تهیسه فوون' (مدائن) ستاند و کیسرا ژ ویری
ره فی به ره ف جه له ولا، و وی ئه و له شکه ری مایه دگه ل دانا ویری دا شهر ی
دگه ل موسلمانا بکه ن، و له شکه ری موسلمانا بریکه ت به ره ف جه له ولا
داکو له شکه ری فارسا بشکینیت، و له شکه ری موسلمانا شیا له شکه ری
فارسا بشکینیت، و پشتی قی پرویدانی تیکه لیا ئیکسه ر و به رفره ه یا
ئیسلامی دگه ل کوردا چیبوو، و هه می ناوچیت کوردا د ماوی دهه سالادا
هاتنه فه تحکرن، ل دهستی کی ل هنده ک ده قه را شهر هاته کرن ب
ئه گه ری هندئ کو هنده ک دهسته لاتدارا ترسا ژ ده ستدانا مولک و
دهسته لاتا خوه هه بوو، و هر دقا خه لک دبن دهستی وان قه بیت، و
خه لکی ژ ی ب دروستی نه دزانی کا ئه ف دینه یی چاوایه؛ به لی پا ب
شیوه کی گشتی بی شهر کورد هاتنه د ئیسلامی دا پشتی ئیسلام ب دروستی
نیاسی و ره فتارا جوان یا موسلمانا دیتی و هوسا ئه فی دینی کو دگه ل

سروشتی مروفی دگونجیت جهی خوه د دلی ملله تی کورد دا کر، حه تا کو
هه می کورد بووینه موسلمان.

و بی گومان کورد ب حهزا خوه موسلمان بوون، چونکو وه کی مه
دیارکری نیسلام ب شیری ل سهر که سی ناهیتته فهرزکرن، وان بقیته دی
موسلمان بن و وان نه قیت دی ل سهر دینی خوه مینن.

و هه که بیژن ژ ترسا شیری بیت موسلمان بووین ئەفه وهنینه، چونکو
ئه گهر وهسابا چ دهما دهقه ریت کوردا ئارام نه دبوون و ل ههر دهلیقه کئی
کورد دا رابنه سهر خوه و شوره شا کهن، و موسلمانا هند لهشکه نه بوو
قان ناوچا هه میا بپاریزیت، ژبلی هندی کو لهشکه ری موسلمانا نه دشیا
ژوان دهقه را بچیت و دهقه ریت ژوان و یقه بگریت و پشتا وان یا بهردای
بیت، و ههروه سا ژیده ریت دیروکی ئاماژه ب هندی نه کریه کو
لهشکه ری موسلمانا داخوازا هیزیت زیده تر کریت، ئەفه ژی باشتین
به لگه یه کو کورد ههر زوی بیت رازی بووین ب نیسلامی هه که دا
دهقه ریت کوردا ههر د شه ری دا بن و لهشکه ری موسلمانا نه دشیا وان
دهقه ریت چیا بی ب سانا هی کونترول کهت، و ههروه سا ئەف تشتی
مولحد و دو یقه لانکیت وان دیژن کو کورد ژ ترسا شیری بیت موسلمان
بووین، ئەف تشته دگهل سروشتی کوردا و میرخاسیا وان ناگونجیت، و
چ جارا کوردا تشته ک بیی حهزا خوه نه کریه و سهرشوری ل سهر خوه

قه بویل نه کریه، و ئیسلام دگهل میترخاسیا کوردا دگونجیت لهوا مهزنیته کوردا و ئهویته سه ری خوه ل بهر زالمآ نه چهماندی هه می مهلا و شیخ بوون، به لی پانه و که سیته قان تشتا به لاف دکهن ئهون یته شکهستی و بهرانبهر دوژمنا ژی ههر د سه رشور، و نوکه دوژمنیت ریبارا قان قههره مانا ل بهر سیبهرا وان دهسته که فتا ئهویته مهلا و شیخیته مه کوردا ب دهسته ئیناین د خوه شیادا دژین و "نانی خوه ب ئاڤکا وان دخون" و یته دهافیژنه وی دینی یی مهزن و ناقداریته مه ل سه ر ژیاين.

بوچی قورئان ب زمانئ عەرهبی هاتیه خواری؟

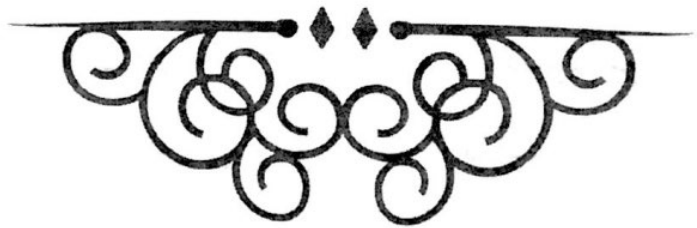
ئەو کەسئ فئ حیجەتئ دگریت بو مولحدیا خوہ ئەقە نیشانا دەستقالایی و نەزانینا ویە، بەلئ وی چ ریکیت دی نینن چونکو ئەوئ نەشیت شەری بکەت "دئ خوہ ل بەرەقانا ئاسئ کەت"، هە کە قورئان ب کوردی با دا ھندە کیت وە کئ وی ل ناڤ عەرەبا ژئ وی گازندئ کەن، و هە کە ب سورانی با دا بیژن بوچی ب باھدینی نەدبوو؟! و ھوسا ھندە ک ل حیجەتا دگەرھن، ئئ پا حیجەت ژئ خلاس نابن.

سەرەرای ھندئ کو ئەوئ فئ دکەنە حیجەت چ فئ نینە، و نە ییت گەنگەشا زانستینە، بەلئ پا دئ بیژنە وان ییت زانین دقیت: ھندیکە زمانی عەرەبیە زمانە کئ گەلە کئ زەنگینە د پەیقیت خوہدا، و درەوانیژیا خوہدا، و د نقیسینا خوہدا، و... ھتد، و هە کە گیاندارە کئ وە کئ 'شیری' کو ل بیابانیت عەرەبا نە ی ب دەھان ناڤا ھەبن د عەرەبی دا، و 'شیری' ب دەھان ناڤا ھەبن، و 'بەری' چل پینجی ناڤ ھەبن، ئەقە ھەمی نیشانیت زەنگینا زمانی نە. و ھەر وەسا عەرەبا بەری ئیسلامئ سویک ددانان بو ھوزان و ئەدەبا، و ھەڤرکیا ئیکودوو دکر ب قەھاندنا ھوزانا، و گوتارا، لەوا خودئ قورئان ئینا خواری، و ھەڤرکیا وان کر ب وی تشتئ ئەو پئ دخورن.

و ههروهسا کاودانیت سیاسی ییت عه رهبا د هه لکه تی بوون بو
 گه هاندنا په یاما ئیسلامی، و هه ره که سه کی میژوو یا ده رکه تنا ئیسلامی
 بخوینیت دی ئەف تشته باش بو دیار بیت.

و ئەو که سی فی ئاخفتنی دکهت هه که باوه ری ب خودی نه بیت بلال
 دهستیکی بچیت ل دویف باوه ری بگه رهیت، چونکو دی زانیت کو
 خودی گه له کی کار بنه جهه، و دی بهایی خوه به رانه ر مه زنی خودی
 زانیت، و خودی چیت دزانیت کا دی په یاما خوه ل کیری دانیت:

﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾

ئەری موسلمان تیرۆرستن؟

هه که موسلمان تیرۆرست بان ئەوێت وه دبیژن نوکه نه مابانه ساخ، چونکو نیزیکی چاریکا خه لکی جیهانی موسلمانن، به لێ پا یا ب ساناهیه مروف ژ دهف خوه ناڤا بدانیه سهر خه لکی، ئەوێت مولحدیت مه دویقه لانکیا وان دکهن ههر ئەو بوون ٢٥ سالا 'نیلسون ماندیلا' کریه د زیندانی فه، و ب تیرۆرست ل قه له م ددا، پاشی خه لاتنی نوبل یی ناشتی دای سهره وان کارا ییت بهری هینگی ئەو سهره هاتیه زیندان کرن!، ما ههر ئەو نه بوون قاعیده و داعش چیکرین، و پاشی گوتی تیرۆرست و ب موسلمانارا بهرداین و وه لاتیت وان پی خراب کرین؟! سو پاس بو خودی ئەو ب خوه یی ب دهفی خوه وه دبیژن^(١)، هه که دا بیژنه مه هوین یی بیبهختیا لی دکهن! ئاریشه ئەوه ئەو که سیت دبیژنه موسلمانا تیرۆرست ئەو ب خوه رامانا قی په یقی نزانن هه که دا تیرۆرستیت دروست نیاسن!، ئەری ما پیشمه رگه نه دهاته ناڤکرن ب تیکدر (مخرب)؟! ئەری ما پیشمه رگه چه تا فان سالتیت دو ماهیی د لیستاره شا ئەمریکا دا نه بوو؟! لهوا دوژمنیت ئیسلامی دی ههر ههول دهن ئیسلامی ل بهر خه لکی رهش کهن، به لێ پا رویرهشی ههر بو وان.

Truth Syria, Hillary Clinton: We created Al-Qaeda. (١)

ئەری د کێژ سیستەمی دا ئاینیت دی د پێپیداينه وه کی ئیسلامی؟! نئی
 ل وه لاتیت روژناقا هەتا تو ب سیستەمی وان رازی نەبی هەر تە
 ناحەوینن!، بە لئی ل وه لاتتی ئیسلامی غەیری موسلمانا "حوکمی سەربخو
 هەبوو و دبن دەستەلاتا مەزن و قازی و یاسایت خوەقە بوون"^(۱). و ئەو
 فەلێت دەولەتا 'بیزەنتی' یا وان ب خوە زولم لئی دکر ئازاد ببوون ل بن
 ئالایی موسلمانا و هەتا وی راددە ی ل 'ئەنتاکیا' موسلمانا زیڕەقان دانابوونە
 بەر دێریت وان دا ئیکودوو نە کوژن و فەرمانبەریت فەلە هند گەلە ک
 بوون د وه لاتتی موسلمانادا هەتا وی راددە ی ل هەندە ک سەردەما موسلمانا
 گازندە دکرن ژ زیدەهیا فەرمانبەریت نە موسلمان^(۲)، و 'پاپا بنیامینی'
 قبیتت مسرئی یی قەچاغ بوو ل بیابانیت مسرئی پستی برایی وی هاتیه
 داخکرن و خەندقاندن ل سەر دەستی هەقدینیت وان، هەتا وی دەمی
 'عەمری کوری عاصی' چوو یە مسرئی ئەو یی زفراندیەقە و دیر و
 دەستەلاتیت وی ییت داینە قی قە و قەدری وی یی گرتی^(۳). هوسا
 ئیسلامی کیمینیت وه لاتتی خوە ییت نە موسلمان ییت پاراستین، و ئەو ییت
 پەیمان دگەل موسلمانا هەین پێغەمبەری ﷺ یا گوتی کو هەر کەسی ئیککی

(۱) قصة الحضارة ۱۳/۱۳۱.

(۲) قصة الحضارة ۱۳/۱۳۲.

(۳) بطرس الجمیل وآخرون، سنکسار الكنيسة القبطية الأرثوذكسية.

ژوان بکوژیت بیهنا بهحشتی ناچیتی ددهمه کی دا کو بیهنا وی قوناغا ۴۰ سالادجیت^(۱)، ئەقه ههمی ل سەر کوشتنا غهیری موسلمانا پا توچ دیبژی ئەوی ب هزارا موسلمانا بکوژیت؟! لهوامه نه دیتیه ئیک زانایی موسلمانا بهیعه و پشتهقانی دایته وان گروپیت چیکری کو ب ناقتی ئیسلامی خه لکی دکوژن، بهلی پا دوژمنیت موسلمانا بیت پرویرهش ههر دی ههول دهن موسلمانا د سهری خه لکی دا کریت بکهن.

و دقیت ئەم تشته کی دی ژی بزاین کو هه بوونا کومیت تیروستی به لگه یه ل سەر راستیا ئەقی دینی چونکو پیغه مبهری مه ﷺ یا گوتی هنده ک دی دهر که فن پشتی من سالوخه تیت وان ئەقه نه^(۲)، پا هه که خودی ب وه حیی ئەو پی ئاگه هدار نه کر با دا چاوا زانیت؟!

دهمی دیبژن موسلمان تیروستن یی نه زانیت دی بیژیت موسلمان بوون مووشه کا ئەتومی ل 'هتروشیما' دای، یان موسلمان بوون نیزیکی ۱۳۰ ملیون هندوکیت سۆر ل ئەمریکا کوشتین ژ ۱۴۵ ملیونا^(۳)! یان وهسا دیاره موسلمان بوون ۱۲ ملیون ئەفریقی برینه ئەمریکا وه کی عهد کو ژ

(۱) البخاري (۲۱۶۶).

(۲) بو پتر پتزانینا دهبارهی تیروستا کو د ئیسلامی دا ب (خوارج) هاتینه نافکرن بهری خوه بده پهرتوکا "المنشقون - تنقیب عن مفهوم الخوارج بين النص والتاريخ" یا عبدالله العجيري.

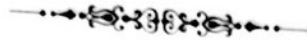
(۳) Wikipedia, Genocide of indigenous peoples.

ئەگەرئى گەلەك حەشاندا پاپوورا مليون و نىف ژ وان د ئوقيانووسى دا
مربوون^(۱)!

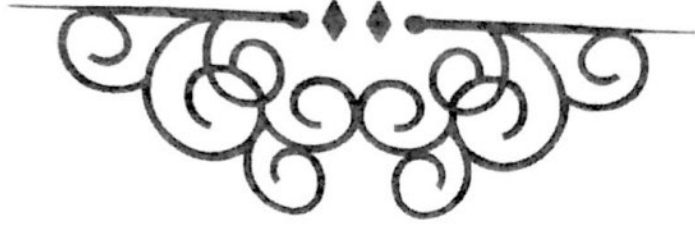
و ژ لايەكئى دى قە ھەما مولحدا حەق نىنە بەحسى كوشتنا مروفا
بەكەن، چونكو حەتا نوکە ئەو نەشيانە دياركەن كو كوشتن كارەكئى
خرابە، و ل دەف وان زانين بتنى ژ ھەستا و تاقىكرنا دەھتە ھەرگرتن، ئى
پا دى چاوا تاقىكەن كو كوشتنا مروفا يا خرابە؟!، و ھەكە ب داروینى و
بیردووزا وی یا پیروز بیت ل دەف مولحدا، نە بتنى ئەم نەشین بیژین كو
كوشتن كارەكئى خرابە، بەلكو دبیت یى باش بیت، چونكو داروین
دیژیت یى بەیژتر دمینیته ساخ، ئى پا ھەكە ھەسا بیت 'ھیتلەر' یى بەیژتر
بوو لەوا ھند خەلك كوشت!، و وی دبیت كو رەگەزى ئارى ژ ھەمی
رەگەزیت دى ب قەدرترە لەوا وی قیا بەس ئارى بمینن، و ل دەف داروینى
ھندەك مروف د پیشكەتیترن ژ بیت دى، لەوا باخچیت گیاندارا بیت
مروفا ھاتبوونە دانان^(۲)، لەوا 'ریچارڈ ویكارت' خودانى پەرتوكا ژ
داروینى بو ھیتلەرى 'ھەسا دیار دكەت كو ئەوا 'ھیتلەرى' كرى بەرھەمى

(۱) Wikipedia, Atlantic slave trade.

(۲) Wikipedia, Human zoo.

بیردووزا داروینی بوو^(۱)، نهواهندا شرین ل بهر دلی مولحد و دویقه لانک
و چاقلیکه ریت وان.

Richard Weikart, The Role of Darwinism in Nazi Racial Thought. (۱)

نهری بوچی موسلمان د دنیا یی دا پاشکته تینه؟

﴿ إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴾

ٹانکو: مه هندی تشته کی ل سهر عهردی هه ی یی کریه خه مل و جوانی بو عهردی دا وان بجه ربینین کا کی ژ وان کاری وی یی چیتره.

د قی ئایه تی دا بو مه دیار دبیت کو ئەف تشتی ل سهر عهردی هه ی به شه که ژ قی ئەزموونا ئەم تیدا، کا دی ئارمانجا خوه یا سهره کی ژ بیر کهین یان نه، کو په رستنا خودی بتنی یه، لهوا خه لک یی بوویه دوو کوم، هنده ک بیت مهنده هوش بووین ب وی تشتی روژ ئا فا گه هه شتی، سهره رای هندی کو ئەو تشته کی ب سهرقه یی ژ یانا دنیا یی دزانن، و دبی ئا گه هن ژ ژ یانا ئاخره تی کو ژ یانا دروست و بی دو ماهیه:

﴿ يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴾

به لی پا هنده ک ژ ی بیت ههین دزانن کو ئارمانج ژ ژ یانا دنیا یی په رستنا خودی یه، و ئەنجامی سهر که فتنا د ئەزموونی دا گه هه شتتا به حه شتی یه، و ئەف تشتی ل سهر دنیا یی بتنی بو مفا ژ ی و هر گرتنی یه نه بو هندی یه مروف بمینیه پیقه و ئاخره تی به رزه کهت، و دزانن کو دینی مروقی په یوهندی ب پاری مروقی د په نقی دا نینه، و مه رهم ژ دهسته لات و وه لاتا:

(۱) راسته کرن و پاراستنا دینی خه لکيه چونکو نه وی دین و ئاخرهت ژ دهست دان دنیا چ مفای ناگه هینیتی.

(۲) چاکسازی د دنیا یی داب وی شیوهی کو خزمه تا دینی خه لکی بکته.

ئانکو نیسلامی فرمانا مه یا کری ب ئافا کرنا عهردی، دا بشیین ب باشرین شیوه نه رکئی خوه دئی جیهانی دا بجهینین، بیی کو خه مساریی د په رستنا خودی دا بکهین، چونکو نه گهر مروقه ک ریثینگی ریکه کا دویر بیت، و دریکا خوه دا بچینه باژی ره کی، هه که نه و د مەرما مانا خوه ل وی باژی ری بگه هیت، نه و نایثیت: نه ز دئی رابم کار که م دا خانیه کی ل قیری ئافا که م ژ یی مه زنی باژی ری لاوتر!، چونکو نه و نه خه لکی وی ری یه، و وی سه فراه ل بهر بتنی نه و باژی ر قوناغه که و دئی دهر باز که ت، و وی مال و حالیت خوه بی ت ههین، دقیت نه و قهستا وان بکته و جهی خوه ل وی ری خوهش که ت، و دبیت نه و که سی نه و ب قهسر و قوسیری ت وی قه حیبه تی چ جهیت دی نه بن، لهوا نه وی حه قه بو خوه خوهش بکته، و هه که نه ژ بهر هندی با کو خودی دلوقانی یا ب خودان باوهر ابری داکو پی دسهردانه چن و خه لک هه می بی باوهر نه بیت دا خودی هیشتا ل بهر دهستی بی باوهر افره ه که ت

﴿وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرِّحْلِ لِبُيُوتِهِمْ

سُقْفًا مِّنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ﴾

و هوسا دقیت ئەم بزاین کو ئەم ریشینگین نه خوه جهین، و بابی مه ئادەم یی ژ به حەشتی هاتیە د عەردی دا بو ئەزموونە کئی، و دقیت ئەم هەول بەدەین د ئەزموونا خوه دا بەسەرکەشین و بچینه بە حەشتی قە، چونکو ئەوە جهی مه یی دروست و خوهشی هەمی یال ویری، و چینابیت قوتابی دەمی خوه یی ئەزموونی هەمی ب خوهشکرن و جوانکرنا کورسیا خوه قە بیەت و بەرسقا ئەزموونی پشتگو هقه پاقیت، و هە که مەرەم ژ فریکرنا پیغه مبهرا ئا فاکرنا قەسر و قوسیرا با، خودی هود پیغه مبهر ﷺ بو قەومی 'عادی' نه فریدکر ئەویت گوتی: ما کی ژ مه بهیزتر هەیه؟! و خودی گە لە ک بەردەستی وان فرەه کربوو، و صالح ﷺ بو قەومی 'ثمودی' نه فریدکر کو وان کووچک د چیارا دکوولان، و موسا ﷺ بو فیرعهونی نه دهنارت، ئەو فیرعهونی هند دسەرپی خوه دا چووی حەتا دگوت: ئەز خودایی هەوە یی ژ هەمی بلندترم!، و هەروەسا پیغه مبهری مه ﷺ ددەمه کی دا دەرکەت کو چار ئمبراتوریا حوکم ل جیهانی دکر، و گە لە ک د پیشکەتی بوون ژ لایی دنیایی قە، بەلی پا ئارمانجا هەبوونا خوه ژبیرکربوو، و مابوونە ب هەفرکیی قە ل سەر وی دنیایا کو ئەو هەمی

تیدا ریتینگ!، لهوا ئیسلامی ههول دا وان ژ خهوا وان هشیارکەت، و بهری وان بدهته هندی کو ئەو پەرستنا وی خودی بکەن یی ئەو شیان داینی و ئەو قەنجی دگەل کرین.

و ئەویت پاشکەتەنا موسلمانا دکەنه رهخه ل سەر ئیسلامی ئەفە نه ژ کیماتیا ئیسلامی یه، چونکو ئیسلام ریکی ل پیشکەتنی ناگریت، لهوا دەمی ئیسلامی حوکم دکر موسلمان گەهەشتبوونه گوپیتکا پیشکەتنی، و ئەگەر داهینان و زانستی موسلمانا نهبا ئەو نه دگەهەشتنه فی ئاستی، بو نمونه: ئەف پروگرامیت کومپیوتەری و ئامیریت دی ییت ئەلکترونی هەمی ل سەر ریکەکی دەینە دانان کو دبیزنی خهوارزمی (algorithm) کو ناقی وی زانایی موسلمان یی ل سەر ئەوی ئیکەم جار داهینای، و هەر وەسا د زانستیت نوژداریدا ب سەدها سالا پروژئاقای ب پەرتوکیت موسلمانا نوژداری دکر، و موسلمان بوون ئیکەم جار دەرمانخانە دانان، و زانایی موسلمان 'ابن الهیثم' ئیکەم کەسە کو چاوانیا دیتنا چافی بدروستی روهن کریت، و ئەو کامیرا نوکە دەیتە بکارئینان ل دەستپیککی ژ داهینانا وی دەستپیکریه، و گەلەک تشتیت دی کو حەتا نوکە ژ ی ئەو پیشکەتەنا پروژئاقای هەمی یا ل سەر هاتیه ئافاکرن. بەلکو ئەف رهخه ژ حیبەتی بوونا وانە ب روخساریت شارستانی پروژئاقای، و ئەو فی تشتی دکەنه رهخه ل سەر ئیسلامی بەلئ نابیزن کو ئەف شورەشا تەکنولوجی یا

فی چهرخی په یدابووی یا د دهمه کی دا چیبووی کو ئیسلام تیدا حوکمی ناکت، لهوا موسلمان نه گه هه شتنه وه لایتی دی د پیشکه تنی دا، ژبه ر هندی دقیت ئه و گازندا ژ علمانیه تنی بکه ن، چونکو د فی دهمی دا علمانیا حوکم یی کری.

و دهمی وان پیشکه تنی پروژئاقای دهنده ک بو ارادا دیتی یا ژ وان فه ئه و دهمی تشتا دا ژ مه چیترن، و بو نمونه هه که ئه و خه له تیه کی ژ هندوسیا یان خه لکی ئه فریقیا ببینن، ئه و دی لومیت وان که ن، به لی هه که مروف بیژیتی: پا بوچی ل پروژئاقای دروسته زه لامی چهند یار هه بن د سهر هه قژینا خوهره به لی هه که ب ئاشکه رایبی ژنا دووی ئینا دی هیته زیندان کرن؟!، یان مروف بیژیتی: بوچی هند دزی و کوشتن و ده ست دریزیا ره گزی یا ل پروژئاقای زیده یه؟! یان بوچی هوین دیژن بلا موسلمان جوداهیئ نه ئیخنه ناقبه را خه لکی دا ل سهر ئایینی، و پروژئاقا جوداهیئ دئیخه تته ناقبه را خه لکی ل سهر رهنگی پیستی و جوگرافی و وه لاتی وان، و هنده کا ناقده کت ب مشه ختیت نه یاسایی، و هه که تشته کی بو بکه ن ژی دی بو وه لاتی خوه دهنه شولی هه تا مرنی، و دی ل سهر که نه منه ت ژی؟! و بوچی هوین دیژن کو سزاییت ئیسلامی داناین ب دژی مافی مروفانه، و ل گه له ک وه لایتی نه وروپا هه که ئیک ب سهری لیقی ژی به حسنی هنده ک تشتا بکه ت دی هیته گرتن؟!، هه که ئهم

قان پرسیارا ژوان حیبه تیا بکه یین دی بینین دی دوو قورچال گه وریا خواه
دهن، و دی نامیری خواه یی حیجه تا دهنه شوولی به لکی هنده ک حیجه تا
پیش روزنای قه بگرن.

هندیکه مروقه دقیت هنده ک تشتا ژیک جودا که ت:

- هندیکه شارستانیہ ریکه که بو خواهش کرنا ژیانا مروقی، نه
نارمانجه که کو مروف دنیا و ناخره تا خواه ههردووکا گوری بکه ت،
چونکو مروف دقیت شارستانیہ وه کی ریکه کی بو سه رکه فنتا
ناخره تی و خواهش کرنا دنیایی بکارینیت، و هندی مروف دنیایی بو
خواه خواهش که ت کیماسی نینه ب مهرجه کی نارمانجا خواه یا سه ره کی
ژیرنه که ت.

- ژیک جودا کرنا رویی زانستی ژیی فه لسه فی و ژیی سیاسی، کوراسته
روژنایا د زانستی دا گه له ک یی پیشکه تی، و موسلمانا گه له ک مفا یی
ژته کنولوجیا وان وه رگرتی، و موسلمانا د ژاتیا پیشکه تنا وان د باشیی
دانه کریه، به لی د به رسقدا نا پرسیاریت مه زن ییت هه بوونی دا گه له ک
د پاشقه ماینه، وه کی پرسیارا: بوچی ئەم هاتینه سه ر دنیایی؟ و دی چ
ل مه هیت پشتی مرنی؟ و ره وشت چیه؟ و بنه ماییت ره وشتی چنه؟ و
...هتد، و فه یله سوفیت وان نه بووینه رینیشاندهریت وان، بتنی پشتی
تشته ک رویدده ت نه و شاره زا دبن و ل سه ر دئاخفن. و ههروه سا د

سیاسه تی دا ئەوان باژیریٔ مهزن ب تمامی ییت براندین وه کی
'هیروشیما' و 'ناکازاکی'، و وهلات ییت ئیخستین بو هندهک
به رژه وهندیٔ خوه ییت بهرتهنگ. و یا دیاره کو مفا وهرگرتن ژ
پیشکه تن و ته کنولوجیایی ل دویف وان پرسیارا دمینیت ییت ئەوان چ
ژ بهرسفدانا وان چینه کری، چونکو ئەوی باوهری نه بیت کو پشتی
مرنی دئی حسیب دگه ل هیتته کرن دئی وی ته کنولوجیایی بو کوشتن و
ویرانکرن و بی رهوشتیٔ بکارئینیت.

• جوداهی دناقبهرا مفا وهرگرتن و حیبه تی بوونی، کو دقیت مروف
مفای ژ پیشکه تن و ته کنولوجیایی وهرگریٔ، نه مروف پیقه حیبه تی
بیت و نه زانیت مفای ژئ بینیت.

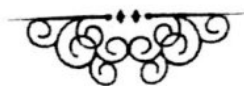
و شارستانی ییت هاتینه دانان ل سهر بناغی ئایینا، نه ئیلحادی وه کی
دیروکناسی ئنگلیز 'آرنولد توینی' ئامازی پی ددهت^(۱).

و ههروهسا ئەو شارستانی نوکه ل پروژئاقای یا بوویه هیلینا گه له ک
تاوان و تاوانبارا، و تاوان گه له ک ییت زیده بووین چه تا وی راددهی کو

(۱) آرنولد توینی، مختصر دراسة للتاریخ ۱/۵، ۳/۱۵۲، ۳/۱۵۳.

مهترسیا تاوانا یا ژ ههمی ده میت دی پتر لی هاتی ل روژئاقای وه کی
جفاکناسی بهرنیاس 'ئهنتونی گیدنز' دبیریت^(۱).

و پیشکته تا روژئاقای نه ژ بهر بی باوهریا وانه به لکو ژ بهر هندی به
کو وان ریکیت پیشکته تنی بیت بکارئیناین، و یا خوه وهستانی و ئهم
بیت ماینه ب ته مبه لیی فه، و وان پاریت مهزن بیت مهزاختین ل
فه کولینیت زانستی، و وان یا قیای بو دنیا خوه بکهن چونکو وان چ تشتی
دی نینه، و پتریا باشیا وان بتنی بو ناقودهنگ و بهرژه وهندیی به، نه
منه ته که ل ئیکی دکهن، و دبیت ئهوا خودی دایه وان دویقه بردان بیت
حه تا باش خوه ههژی سزای دکهن، و ئهزموونه ک ژی بیت بو موسلمانا
کا دی ب پیشکته تا وان دسهرداچن یان نه؟ و ئهوی سهره پیشکته تا وان ل
دویف بی دنیا وان بچیت وه کی ویه یی بیثیت: دهوار گه له ک دزیره کن
بو بارا هه لگرتنی، لهوا ئه و ژی راییت خوه وه کی دهوارا لیکهت دهه می
کاریت خوه دا!!.

(۱) أنتونی غدنز، علم الاجتماع ص ۳۰۸.

پا فلان کہسی گوت: ئەز چوومە روژئاقای من ئیسلام دیت
بەلێ من موسلمان نەدیتن!

هەما هەر چیی هات دی قی ئاخفتنی بیژیت، مەرەما وان ئەووە کول
روژئاقای ئەو تشت دەیتە جیبەجیکرن یی راست و یی ئیسلامی گوتی،
ئەم ناییزین کو باشی دناف واندا نینن، بەلێ ئاریشە ئەووە راگەھاندنی
بەرچاقکەک یا کریه بەر چاقیت مە کو بتنی باشیت روژئاقای بینین، و
گەلەک خرابیت وان ژ ی ب باشی بینین، و سەحکەینە خووە ب چاقەکی
شکەستی، و ب چاقی کیماسی، و هەر خووە کیم و شکەستی بینین، لەوا
مە دقیت وی بەرچاقکی ژ بەر چاقیت خووە بکەین.

ئەو کەسیت روژئاقایا دکەنە مە لائیکەت مە نەزانی وان بەحسی
هندی یە کو ۸۱٪ ژ ژنیت ئەمریکی دەستدریژیا لێ هاتیە کرن^(۱)؟! یان
بەحسی ریزا کریتکرنا ژنایە (اغتصاب) کو پیشەنگی هەر باهرا وەلاتیت
روژئاقایە^(۲)؟!، یان وە دیژن چونکو ئاستی رەوشتی وان یی گەهەشتیە
هندی کو پتر ژ نیقە کا خەلکی فرەنسا ل دەف وان خەم نینە خیانەتا

UC San Diego Center on Gender Equality and Health, The Facts Behind the #metoo^(۱)
Movement.

Ejaz Khan, Top ۱۰ countries with the most rape cases in the world.^(۲)

هه قژینی لئ بهیته کرن^(۱)؟!، یان دبیت مه ره ما وان ریژا زیندانی بیت کول
 نه مریکا نیزیکی ۳ ملیونانه^(۲)، یان به حسنی ریژیت دزیی یه کو هتا ۳۰
 وه لایتیت ژ هه میا تیردزتر ژ ی هه می نه بیت موسلمانانه^(۳)، یان به حسنی
 هندئ یه کو ۹۲٪ ژ دانعه مریت نه لمانیا کور و کچیت وان ل دهف نینن،
 و نیزیکی نیقه کا (۴۴٪) سه ره ژنیت نه لمانیا بتنی دژین، و نه ویت ژیی وان
 ژ ۸۵ سالا پتر کو گه له ک پیتقی چاقدیریی نه نیزیکی ۸۰٪ ژوان بتنی
 دژین^(۴)، یان به حسنی ریژا خوه کوشتنی یه کو وه لایتیت موسلمانا د سر
 خرابیا کاودانیت وان ژ ی را د ناف ۷۰ وه لایتیت سه ری لیستی دانینن^(۵)، و
 پتربا نه و پیگریا روژناقایی ب یاسایی دکهن ژ ترسا سزایایه، له وادی بینی
 نه گهر ده لیقا وان که تی خوه ژ چ تشتا ناده نه پاش، وه کی مروف دناف
 خوه نیشانانیت وان دا دبینیت کا چاوا په نقا دشه لینن و ترومیلا دسوژن
 و... هتد، و ده می وه لایتیت روژناقای خیروییریت وه لایتیت هه ژار ددزن،
 که س چ ناییتیت، به لی هه که پرته کا نانی دا که سه کی دی بیژن نه فه چهند
 د مروقدوستن، ناییتن "نه فه هه دوه نی مه یه د سه ری مه ددهن".

(۱) Niall McCarthy, High Rate of Acceptance for Marital Indiscretions in France.

(۲) BBC News, World Prison Population.

(۳) The Global Economy, Robbery Rate – Country Ranking.

(۴) Federal Statistical Office of Germany, Older People in Germany and the EU.

(۵) Wikipedia, List of countries by suicide rate.

ئەری بوچی گەلەک کوم و دەستەک و بوچوون یی دناڤ
موسلمانا دا هەین؟

خودئ مەزن ئەم ییت خولقاندین و پیتھییت ژيانا مە ییت بو مە
بەردەست کرین، و پیغەمبەر بو مە ییت ڤریکرین دا ئەم خودئ بنیاسین،
و رییکا سەرکەفتنا خوە ل ئاخەرەتی بزاین ب دویڤچوونا وان پیغەمبەرا و
پەيامیت وان، و خودئ دقورئانا پیروزدا فەرمانا ل مە کری کو ئەم هەمی
خوە ب وەریسی وی ڤە بگرین، کو قورئان و سوننەتە، و ئەو تشتی دبیته
ئە گەری ژیکڤەبوونا مە ئەم خوە ژئ دویر بیخین:

﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾

و خودئ ناڤئ 'موسلمان' یی بو مە هەلزارتی و ئەم ییت پی ناڤکرین:

﴿هُوَ سَمَّكُمْ الْمُسْلِمِينَ﴾

بەلئ پا مەتە لا جوداھیا دناڤبەرا موسلمانادا وەکی گوندەکیە ل سەر لیڤا
ئاڤەکی، کو گەلەک جوریت ماسیا ییت تیدا هەین، و خەلکی گوندی بو
ژیارا خوە یا پروژانە دچن وان ماسیا ب ھندەک ریڤکیت دیارکری دگرن،
و ھەر ئیکی کا چ ڤ بەر شووکا وی کەت دی گریت و یی پی رازیە،
بەلئ پا ھندەک کەس ژ وان دی رابن بیژن: ئەم وەکی ھەو ماسیا ناگرین،

ئەم دئی قئی ئافئی کارەب کەین و دئی ھەمی ماسیا کوژین و بەس دئی وان
 خوین ییت دلی مە دچیتی و ییت دی دئی ھاقتین!، و ھندە کیت دی دئی
 بیژن: مادەم ھەر ئیک ژ ھەوہ تشتە کی دبیژت ئەم ماسییت قئی ئافئی
 ناخوین دئی چین د ناف بەرمایکیت گوندیت دی دا ل خوارنەکی
 گەرھین!.

ئاھا ھوسا ھندە ک جوینیت خەلکی ھاٹنە د ناف ئیسلامی دا کو خوە
 د بنیائیت ئیسلامی دا ژ موسلمانا جودا کر، و ھندە ک بنیات بو ھزریت
 خوە دانان کو دگەل بنیائیت ئیسلامی نە دگونجان، و پشتی ھینگی ئەو
 دەقی قورئان و ھەدیسای یی کو دگەل ھزرا وان دگونجیت وەرگرت، و یی
 دگەل ھزرا وان نە گونجیت نە وەرگرت، لەوا خوە ژی د سەر ریڈا بر و
 ھندە ک خەلکی دی ژی د سەر ریڈا برن، ئاھا ئەفە وە کی وانن ییت کو
 دبیژن: ئەم ماسیا ب وی ریکی ناگرین یا خەلک پی دگریت، و دئی ھەمی
 ماسیا کوژین و دئی وی ژیگرین یی مە دقیت.

و ھندە ک رابوون ب دویف بەرمایکیت فەلسەفا یونانیا و غەیری وان
 کەتن، یا کو ئەو ب خوە تیدا ھزار ھزر و بوچوون، و پویتە ب قورئان و
 ھەدیسە نە کر، لەوا ئەو ژی دسەرداچوون وە کی ییت بەری نوکە مە
 بەحس ژئی کری، ئەفە ژی وە کی وانن ییت کو دبیژن: مە ئەف ماسیە

هه می نه فین، دی چین دناف بهرمایک و گلیشی گوندیت دی دا بو خوه ل خوارنی گهرهین.

ئه فه ژی نیشانه کا راستیا په یاما پیغه مبهری مهیه ﷺ، چونکو وی بهری ۱۴۰۰ سالا یا گوتی کو دی موسلمان بنه گه له ک کوم و دهسته ک^(۱)، و ب نانه هیا خودی دی د بهرسقا پرسیارا پشتی فی دا زانین کا بوچی موسلمان هوسا ژیک فه بووینه؟

هوسا ناچیتیت هنده ک که س بیژن ئه م ل دویف ئیسلامی ناچین چونکو گه له ک دهسته کن، مانئ ئیسلاما دروست یا دیاره کو ژ قورئان و حه دیسا دهیته وه رگرتن، و ههر ژ ده می پیغه مبهری ﷺ و هه قالیت وی و بیت د دویفدا هاتین حه تا نوکه ههر راستی یا دیاره، به لی بو وی یی ل دویف بچیت، و ئه فه ژی ئه زموونه که کا دی مروف تیدا بسهر که قیت یان نه، و چیتابیت مروف وه کی وی بکه ت ئه وی نه چیته ماسیا و بیژیت: بوچی گه له ک بوچوون یی دگرتنا واندا ههین، به لی هه که ئه و شوو کا خوه هه لگرت و بچیته سهر ئافی دهستقالا نازقریت، و هه که بمینیته د کونا خانی فه دی مینیته برسی و ماسی ناهینه دخانی وی فه.

(۱) أبو داود (۴۵۹۶)، الترمذی (۲۶۴۰)، ابن ماجه (۳۹۹۳، ۳۹۹۲، ۳۹۹۱).

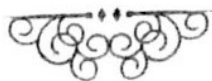
• و هوسا هندهک تشت ییت ههین کو بنیاتیت ئیسلامی نه و ههمی
موسلمان دزانن، و چینابیت کهس تیدا چ بوچوونیت نوی
دهربیتخت.

• و هندهک تشت ییت ههین ههمی موسلمان ل سەر د ئیکدهنگن، و
نابیت کهسهک رابیت ژ ئیکدهنگیا موسلمانا لادهت.

• و هندهک ییت ههین کو به لگه تیدا گه له ک د دیار و ئاشکه رانه، و
ئهوئی ژئی لادهت هه که به لگه ژئی ههبن گه له ک د لاوازن.

• و هندهک مهسه له ییت ههین کو دروسته جوداهی تیدا هه بیت
دناقهه را زانایا دا، چونکو ههردوو لایا به لگیت خوه ییت ههین، و
هه ر ئیکی ژ وان زانایا ب دلسوزی فه کولین یا تیدا کری و تشت که
یئ بو دیار بووی، لهوا دفتیت ل دویش وی بچیت یا بو وی دیار بووی
نه ل دویش گیلوی خوه بچیت.

و دفتیت ئەم ریزی ل وان زانایا بگرین ئەو ییت ژیی خوه بو فیربوون و
فیرکرنا ئیسلامی ته رخانکری، و ب دلسوزی ل دویش راستیی چووین بلا
د هندهک تشتیت کیم دا جوداهی دناقهه ری دا هه بیت، چونکو ئەو زانانه
و نه پیغه مبهرن.

باشه وان چ گونه ها خوه ههیه نهویت بووین ژ دهیک و بابه کی
ییت نه موسلمان؟

د فئ مه سله لئ دا خه لک دبته چار جور؛ هنده کا گازیا ئیسلامی
نه گه هه شتی، و هنده کیت دی بتنی ناقئ ئیسلامی یئ گولیبووی بی به لگه
و پیزانین، و وان شیانیته لیگه رهان و ل دویفچوونئ ژئ نین، و جورئ
سئی ئیسلام یا گه هه شتی ب شیوه کن کریتکری و شیلی، و وان ب خوه
ژئ شیانیته هندئ نین کول دویف راستیا ئیسلامی بچن، نه فان هه ر سئ
جورا عوزر یا هه ی، و جورئ چاری نه وه کو ئیسلام یا گه هه شتی و چ
حیجه ت نه ماینه، یان ئیسلام یا گه هه شتی ب دروستی به لئ وی پویته پی
نه کریه، یان شیان هه بووینه به لئ ژ بیخه می ل دویف نه چوویه، نه ف
جوره دئ هیته سزادان ل روژا دو ماهیی و وان چ عوزر ل ده ف خودئ
نین. و بی گومان خودئ زولمئ ل که سئ ناکه ت، ب فئ بو مه دیاردبیت
کو نه هه ر که سئ ل ناف بی باوه را ژ ده یکبوو دئ هیته سزادان^(۱).

و نه وی ل ناف موسلمانا ژئ هاتیه دنیا یئ بی ئاسته نگ و نه زموون
نینه، ما کن گوتیه کو چ نه زموون ب موسلمانان ناهینه کرن؟ و کن گوتیه
نه وی ب چاقلیکرن موسلمان و ژدل باوه ری نه ی دئ ل ئاخره تی

(۱) د. آماد کاظم، المحاجة الفكرية والفلسفية في برهنة حقائق القرآن ص ۱۴۰-۱۴۱.

بسهر که قیت؟ ما ژ کیشه فایدی مروقی دکهت کو مروف بتنی ب ناسنامی
موسلمان بیت؟ ما خودی مرن و ژیان نه خولقاندینه دا مه پی بجه ربینیت
کا کی ژ مه دی کاری باشتر کهت؟

﴿ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴾

تهری ما خه لکی وهسا حسیب کریه کو دی هیینه هیلان کو نه و بیژن
مه باوهری ئینا و چ نه زموون ب وان ناهینه کرن؟!

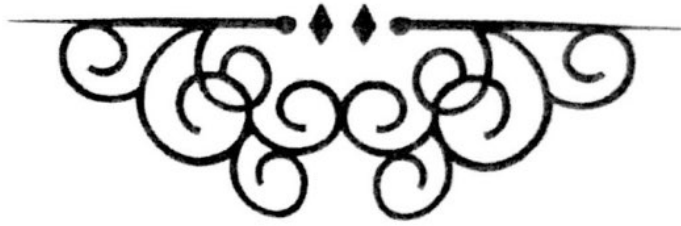
﴿ أَحْسِبَ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا إِيْمَانًا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴾

نی ئه م یی دینین هه ره یامه کی موسلمان یی ب فتنه کی دهینه
جهرباندن و هندهک موسلمان یی پی دسه رداچن، ما نه فه هه می نه
نه زموونه بو موسلمانا ژی کا دی خوه ل سه ر یا دروست گرن یان نه؟ و
خودی خودان باوهر ناهیلته د فی حالی دا تیکه ل و بی جودا کرن ژ
دورویا چه تا پیس و پاقر اژیک دیارنه کهت

﴿ مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ ﴾

لهوا ئه م دینین کو گه لهک بیت هه یین ل ناف موسلمانا بیت
ژده یکبووین به لی بیت بی دین بووین کا چاوا ل ناف غه یری موسلمانا ب
هزارا کهس دهینه د نیسلامی دا. و بی گومان خودی دی هه ر ئیکی چه فی

زهحه تا وی ده تی، و نه وی ل وه لاته کی نه موسلمان، ل ناف جفاکه کی
 نه موسلمان، د ژینگه هه کا خراب دا بووی و ل دویش راستیی هاتی وه کی
 وی نینه یی ل ناف موسلمانا و د وه لات و ژینگه ه و جفاکیت پاقردا
 نه زمانن خوه ل سهر نیسلامن دریزدکته، و خه ما وی بتنی گیول و
 شهوه تیت وی، و نه گهر دوژمنه کی دینی پرسیاره ک بو ئینا خیره ت
 ناکه ت پینج خوله کال به رسفا وی بگه رهیت.

ئەرى موسلمان كەعبى دپەرىسن؟

خودى فەرمانا ل موسلمانا كرى كو بەرى خوه بدەنە كەعبى د نقيزى دا، و كەعبە يا كرىه رووگەها موسلمانا، پشتى كو وان ل دەستپىكى بەرى خوه ددا مزگەفتا پىروز (بیت المقدس) ل قودسى، و ئەف فەرمانە خودى د قورئانى دا يا ل پىغەمبەرى ﷺ كرى دەمى كەرەمكرى:

﴿قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾

ئانكو: تو -ئەى پىغەمبەر- بەرى خوه بدە مزگەفتا حەرام ل مەكەھى، و ھەر جەھەكى ھوین لى بن -گەلى موسلمانا- و ھەوہ قىا ھوین نقيزى بکەن ھوین بەرى خوه ب لايى وى قە بدەن.

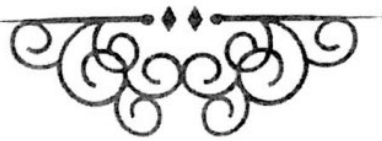
لەوا ئەفە فەرمانا خودى يە و پەرستنا ويە، و چ موسلمان نايىژن ئەم كەعبى دپەرىسن، بەلى پا ئەو وى دپەرىسن يى فەرمان ب بەرىخوہدانا كەعبى كرى.

و ب راستى بەرىخوہدانا كەعبى ئىكرىزيا موسلمانا يا تىدا، و گەلەك تشتەكى جوانە كو مليارەك و شەش سەد مليون مروف بەرى خوه ددەنە جەھەكى بو كرنا نقيزى.

و ہندیکہ کہ عبہ یہ خوہشتفیترین جہہ ل دەف خودی، و ئەو جہہ یی دەستپیکئی ئیسلامی ژئی دەستپیکری، و ژبەر فان تشتا ہہ ژیترین جہہ کو بییتہ رووگہا ئیکگری یا موسلمانا.

و ژ دیدہ قانیت فی راستیی کو موسلمان کہ عبی ناپەرئسن ئەوہ کو ل سەردەمی پیغەمبەری ﷺ بیلالی ب فەرمانا وی ل سەر بانئ کہ عبی بانگ یی دای^(۱)، و ئەوئ تشتہ کی پەرئسیت ناچیت ل سەر پشتا وی شەہدەییایا ئیکاتیایا خودی بدەت!

و ہەر وەسا دەمی خەلیفی موسلمانا 'عومەری کوری خەطابی' چووی بەرئ رەش ماچی کری، گوت: ئەز باش دزانم تو بەری، نہ تو زیانی دگەہینی و نہ مفای، و ہہ کہ من پیغەمبەر ﷺ نہ دیتبا تە ماچی دکەت، من تو ماچی نہ دکری^(۲).

(۱) المطالب العالیة بزوائد المسانید الثمانیة (۴۳۰۵).

(۲) البخاری (۱۰۹۷).

بوچی ئەوی ژ ئیسلامی دەر دکەشیت دقیت بهیته کوشتن؟

هزرا خوہ بکہ تو یی د شەرہ کی دال بہرانبەر دوژمنی و ہہوہ یا خوہ
ریزکری و ہەر کہسہ کی جہی خوہ یی گرتی، و کہس ژ ی ب کوتہ کی
نہ ہاتیہ شہری، و چافی دوژمنی یی ل قالاتیہ کی دا ہیرشی تیرا بکہت، د
وان گاڤا را ہہ قالہ کی تہ خوہ ژ ناڤ ریزی ہاقیت و گہ ہہشتہ دوژمنی
یان جہی خوہ بہردا و باشقہ زقری و کرہ گازی و گوت ئەقہ ئەزی چووم
ئەزی پەشیمانم کو ئەز دگہل ہہوہ، ئەری ما نہ یی ژ ہەژی گرانترین
سزایہ؟!

ہوسا ہەر ژ دەستپیکا پەیدا بوونا ژ یانا مروقی باشی و خرابی بیت د
ہەڤرکیی دا و ہندە ک کہس بیت ہەین حەزدکەن مروقی ژ ئارمانجا
ہەبوونی کو پەرستنا خودی یە بی ئاگہہ بکہن، و بہری مروقی بدەنہ
ئاگری جەننەمی دا کو ہەر وہەر مروق د نہ خوہشیی دا بیت، لەوا ئەقی
ئیسلامی کو ریکا ئیکانہ یا سەرکەفتنی یە شەریعەتە ک یی ہە ی کو ژ
ہەمی لایاقہ دادپەرہری و دلوقانییہ و دگہل سروشتی مروقی دگونجیت،
و ژ یانا مە دقئ دنیا یا دەمکورت دا یا ریکئیکستی، و بہری مە یی دایہ وی
چەندی یا خیر و خوہشیا مە تیدال دنیا یی و ژ یانا ہەر وہەر یا ئاخەرەتی،
چونکو ئەف شەریعەتە یی ژ دەف وی خودی ہاتی یی ئەم ہەمی

خولقاندین و ئەو مه دنیا سیت کا چ ب کیر مه دهیت و دی زقرینه دهف وی و ئەو دی حسینی دگهل مه کهت، و پیغه مبهری مه ﷺ کو هنارتیی ویه یی ئەم و هه می مروف خولقاندین یا گوتی کو یی دینی خوه گوهوری بکوژن^(۱) و موسلمانا ب ئیکدهنگی ئەفه یا قه بویل کری^(۲)، به لئ پا وه کی هه رجار ئیسلامی هه ر ل دهستپیکئی ریک یا ل خرابیی گرتی و ئەم ییت هانداین کو خوه د دینی خوه دا زانا بکهین، و ئەوی ژدل ل بهرسقا وان شوبها بگه رهیت ییت کو بو وی چیدبن بلا یی پشتراست بیت کو دی بهرسف ب دهستکهفن، و ناییت کهسی خودان زانین بهرسقا شوبها نه دهت، و وی کافی ئە گه ر د شیانیت خودانی شوبها دا بیت بهرسقا هه می پرسیاریت خوه ییت هزری بزانیته به لئ ئەو بچیت ب دویش پارهی یان شه هوه تیت خوه بکه فیت یان ژی پیلانه ک ل بهر بیت بو دسه ردا برنا موسلمانا، دی دادگه ه بیژیته وی تهوبه بکه، و کا وی چ شوبه هه یه دی بو هیته روهنکرن و هه که دادگه ه بی هیقی بوو ژ زقرینا وی ژ نوی دی هیته کوشتن، و ئەف کاره ژی ژ لایی دادگه ها وه لاتئ موسلمانا فه دهیته ئەنجامدان نه هه ر کهسی رابوو دی قان تشتا جیبه جیکهت. و هه که ئەم بهری خوه بدهینه باشی و خرابییت فی حوکمی دی بینین کو بتنی ب زانینا

(۱) البخاری (۳۰۱۷)، أبو داود (۴۳۵۱)، الترمذی (۱۴۵۸)، النسائی (۴۰۵۹)، ابن ماجه (۲۵۳۵).

(۲) ابن حزم، مراتب الإجماع ص ۲۱۰.

فی حوکمی دئی ئەو کەسیت نەساخ ل خوہ زقرن یتت کو ئنیہ تا پیلانہ کئی
 ھە ی دژی موسلمانا، یتت کو خودی د قورئانی دا پیلانہ کا وان
 ناشکەراکری دەمی کەرەمکری و گوتی:

﴿ وَقَالَ طَافِيَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ءَامِنُوا بِالَّذِي أُنزِلَ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا

وَجَهَ النَّهَارِ وَآكْفُرُوا ءَاخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾

ئانکو: کومە کئی ژ خودانیت کتیبای یتت جوھی گوت: ل سەری رورژی
 باوەری ب وی بینن یا بو خودان باوەرا ھاتیە خواری، و ل دوماھیا رورژی
 کافر بین، بەلکی موسلمان بکەفنه گومانی و ژ دینی خوہ لیتھە بین. ژ فنی
 ئایەتی بو مە دیاردییت کو دییت ھندە ک کەس شقەستا خوہ ب موسلمان
 دیارکەن و پاشی ژ ئیسلامی وەرگەرن دا کو موسلمانیت کیم زانین و ئیمان
 لاواز بیخنە گومانی، و دینی وان ل بەر چاقا بی قیمەت کەن، لەوا ئەف
 سزایە دلوقانیە بو موسلمانا، و ریتگرە ل فنی پیلانا چە پەل.

و ئەو کەسیت دبیژن کو ئەفە تیکدانا ئازادیا خەلکیە ئەو درەوا دکەن
 چونکو ھە کە ئیک د مالا خوہفە یی بی باوەر بیت کەس ناچیت ھەرو
 سپیدە و ئیقارا بیژیتی وەرە کا تو موسلمانی یان نە؟ بوچی ئەو دبیژن بلا
 موسلمان بتنی د مالا خوہفە موسلمان بیت؟! بەلێ پا ئازادیا بی سنور دئی
 بیتە سەر بەردایی، و ھەر کەسە ک ژ وان یتت بەحسی ئازادیا بی سنور

دکن هه که کوری وی بچیته سهر بانی دا خوه تیدا پاڤیت بی گومان نه و ناهیلیت، ئی پا نه و ژی بلا ئازادیا کوری خوه تیکنه دت! ژ وان باشییت کو د فی حو کمی شهریه تی دا هین، نه وه کو دینی موسلمانا د پاریزیت و بی گومان چ زیان وه کی وی یا مهزن نینه کو ئیک بیته نه گهری خساره تیا موسلمانه کی ل ئاخره تی، و نه وی ژ ئیسلامی دهر دکه قیت و فی کاری خوه ئاشکهره دکه ت و رادگه هینیت نه و ب فی کاری خوه کارتیکرنی ل وان که سا دکه ت کو باوهریا وان یا لاوازه و دبیته نه گهری هندئ کو نه و ژی پتر نیزیکی خرابکرنا دنیا و ئاخره تا خوه بین، و ههروه سا نه ف که سه دبیته نه گهری تیكدانا جفاکی موسلمانا و سهرهلدانا کیشوبیش و ئاریشا د ناف جفاکی دا.

ههروه سا نه ف که سیته دبیزن کو کوشتنا نه وی ژ ئیسلامی دهر دکه قیت بنپیکرنا ئازادیی یه؛ نه و نه شین پیناسه کا ئیکگرتی بدهنه ئازادیی و بو مه دیارکهن کا ئازادیا دروست یا چاوایه، و ل وان وه لاتیت نه و پی دخورن ئازادیا دیتن و بوچوونی یا بهردای نینه و یاساییت وان گه له ک که سا سزاددن سهره بوچوونیت وان، بو نمونه ل وه لاتیت فره نسا و نه لمانیا و سویسرا و نه مسا و گه له ک وه لاتیت دی نه گهر ئیک پرویدانا 'هولوکوستی' رهد بکه ت دی هیته سزادان و دبیت چهند سالا بمینیته د

زیندانی فه^(۱)، و ههروهسا 'سام هاریس' کو ئیک ژ مولحدیت گه له ک ب
 ناڤودهنگه دیبژیت کو هنده ک بوچوون بیت ههین کو کاره کئی رهوشته
 خودانی وی ل سهر بهیته کوشتن^(۲)، و هوسا بو مه دیار دبیت کو علمانیا
 حهق نینه ب حیجه تا نازادیی پاقینه فی حوکمی چونکو ل وهلاتیت
 علمانی گه له ک حوکمیت هوسا بیت ههین، و ل نه مریکا و گه له ک
 وهلاتیت دی نه وی نهینیت وهلاتی خوه بگه هینیته دوژمنی دهیته
 کوشتن^(۳)، و ههروهسا نهو مولحدیت کو باوهری بتنی ب وی تشتی ههی
 یی کو دهیته تاقیکرن نه شین ب تاقیکرنیت خوه دیارکهن کو کوشتن
 کاره کئی خه له ته، چونکو مروف ل دهف وان بتنی هنده ک توز و
 بهرمایکیت ستیرانه و چ بهایه کئی دی نینه، و ههروهسا جوهری و فه لاری
 حهقی ره خنی ل فی حوکمی نینه چونکو د ئاینیت وان ژی دا نهف
 حوکمه هه ر یی هه ی^(۴).

(۱) Michael Bazylar, Holocaust Denial Laws.

(۲) Sam Harris, The End of Faith p. ۵۲-۵۳.

(۳) Find Law, Capital Punishment at the Federal Level.

(۴) العهد القديم، سفر التثنية (۱۳/۶-۱۱).

بوچی عہد (بہندہ) و جاریہ د ئیسلامی دا ہنہ؟

دہمی موسلمان پیکولا بہ لافکرنا روناہیا ئیسلامی ددن، و گازی سرفہ رازیا دین و دنیاوی ب خہلکی رادگہینن، ہندہ ک کہس دی بنہ ریگر د ریکافی گازی دا، و دی داخواز ژئی ہیتہ کرن کو موسلمان بین، ہہ کہ نہ موسلمان بوون، دی داخوازا خویکی ژئی ہیتہ کرن، بہ رانہر پاراستنا وان، و دی شین مینہ ل سہر ئاینی خوہ، ہہ کہ ہہر دفنا خوہ ل دینی خودی بلندکر، دی شہر دگہل ہیتہ کرن دا دین بگہ ہیتہ خہلکی و چ دفنلند نہ بنہ ریگریٹ چوونا خہلکی بو بہ حہشتی، وہ کی مہ ب دریژی بہ حس کری، و دہمی موسلمان د شہری دا ب سہر کہفتن، و شہرقانیت دوژمنی ئیخسیرکرن، مہزنی موسلمانا چہند ہہ لہزارتنہ ک ییت ہہی کو دگہل وان ئیخسیرا بکہت ئیک ژوان ئوہ کو زہ لامیت وان بینہ عہد و ژنکیت وان بینہ جاریہ، و ئہفہ بتنی وان فہدگریٹ ئوویت بہ شداری د شہری دا کری، و دینی مہ گہلہک فہرمان یا ل مہ کری کو دگہل ئیخسیرا د باش بین، نہ وہ کی مولحدا کو بتنی ل شہری جیہانی یی دووی پتر ژ ۳ ملیون ئیخسیریت سو فیٹی ژ لایئ ئہ لمانیا فہ ییت ہاتینہ

کوشتن^(١)، ژبلی ئەوێت هاتینه برسی کرن و کوشتن ژ لایێ وه لاتیت دی
قه، و ژبلی ئەوێت گازیت کیمیایی لێ دهاتنه جهر باندن.

و دروسته زه لامیت موسلمانا وان جاریت د شه ری دا ئیخسیر کرین بو
خوه بینن، و په یمانه کا هه قژینی د گهل دهیته کرن، به لێ جودا هیا وی
د گهل ژنا موسلمان نه وه، کو نه و یا هاتیه شه ری موسلمانا، له وای مافی
هه لبرارتنی نینه.

و ئەف حوکمه ژێ دلوقانی و باشیه بو وی و جفاکی، چونکو ده می
دهیته شه ری موسلمانا و دهیته گرتن یان دقیت بکه قیته د زیندانیه، کو
نه ئازادی هه یه، و نه پاشه پروژ و نه خیزان و نه زاروک و نه ژیا نه کا
خوه ش، و دی بیته بار ل سه ر ملیت وه لاتێ ژێ، و چ باشی ژێ ژێ چینابن،
و رونا هیا ئیسلامی ژێ نا گه هیتی، له وای ل دنیا یی و ئاخ ره تی خوساره ت
بیت، هه روه سا نه گه ر به رده نه کولانا، دی مینیه بی خودان و برسی و بی
پاشه پروژ، و دی به ری خوه ده ته کاریت خراب بو بده سته ئینانا پیتقی و
حه زیت خوه، و دی بیته نه گه ری تیکدانا جفاکی ژێ، به لێ نه گه ر بیته
هه قژینا که سه کی موسلمان دی ئازادیا خوه وه کی ژنه کا دی هه بیت، و دی
ژیا نه کا ئاسایی وه کی ژنه کا دی بوورینیت، و نابیه نه گه ری بی ره وشتی

Wikipedia, German mistreatment of Soviet prisoners of war. (١)

ل نافع جفاکی، و دی ب خودان کهفیت، و دی ب دروستی نیسلامی نیاسیت، و دی بیته موسلمان ته گهر رهفتاریت وی جفاکی بیت جوان بینیت، و دی بیته خودان زاروک، و دی پاشه پروژا وی ل دنیا و ناخره تی گه شبیت، لهوا دی بینین کو ئه ف حوکمه یی بوویه دلوقانی بو گه له ک کهسا و ب خیرا وی جوانیا نیسلامی یا دیتی نهوا ل بهر هاتیه رهشکرن، لهوا گه له ک ناقدار و مهزنیته موسلمانا کوریت وان ژن و زه لاما بوون، بو نمونه: 'حه سه نی به صری' کو کهس ژ مه نینه ناقی وی و باشی و خودیناسیا وی گولینه بووی، و 'ابن سیرین' کو ئیک ژ زاناییت تابعیا بیت گه له ک ناقداره، ده بیابیت ههردووکا عهبد بوون، ئی پا هه که ده بیابیت فان کهسا دلوقانیا نیسلامی نه دیتبا دا چاوا فان زه لامیت مهزن ل سه رقی دینی پهروه رده کهن.

و هندیکه ئه ف شویکرنه یه بتنی بو ژنکیت خودان کتیبیا یا هه ی، و ل ده ف پتیریا زاناییت موسلمانا نهوا نه فه له یان جو هی بیت، ناییت موسلمان بچیته ده ف^(۱)، ئه فه ژی وی چه ندی دیاردکته کو نارمانج ژ جاریه کرنا وان نه بابه تیت ره گه زینه.

(۱) مرکز الفتوی فی موقع اسلام ویب، حرمة وطء الأمة الکافرة بالملك.

و عہداتی نہ تشتہ کہ ئیسلامی ژنوی دہریختبیت، بہ لکو تشتہ کی بوو کو ہہ بوو و ئیسلامی سہرہ دہری یا دگہل کری، بہ لئی ب شیوہ کی کو بیته دلوقانی و دادپہروری، و دہرگہیت وی ییت گرتین بتنی ب ریکا جیہادی نہیت، و ریکا ئازاکرنی یا بہرفرہہ کری، بہ لئی ئاریشا مہزن ئہوہ دەمی دبیژن عہد ہندہ ک کہسیت زنجیرکری دہینہ پیش چاقیت مہ، وہ کی ئہویت دہندہ ک فلمادا دہینہ نیشادان، و ئہمیرکیا و ئہورویا رہفتارا خوہ یا کریہ د فلمادا ئہوا وان ب سہری خہلکی ئہفریقیا دینا، دەمی دحہشاندنہ گہمیا و حہتا دگہہاندنہ بنہجہی ب ہزارا ژ وان د دەستادا دمرن، بہ لئی پا ئہ گہر ئہم سہحکہینہ ئیسلامی دی بینین گہلہ ک ماف ییت داینہ عہدا، ژوان: دقیت مہزنی وی وی خوارنی بدہتی یا ئہو دخوت و وی جلکی بکہتہ بہر یی ئہو دکہتی، و ناییت کارہ کی بکہنہ خہما وی کو نہشیت بکہت، و پیغہمبہری ﷺ یا گوتی: ئہو براییت ہہوہنہ^(۱)، ئہفہ ژی وہ ل عہبدی دکہت کو کہسایہتیا وی بہیز بکہقیت، و ئامادہ بییت بو ئازاکرنی و ژیانا سروشتی، و ہہ کہ عہد یی ہہوجہ بیت دقیت مہزنی وی ژنی بو بینیت^(۲)، ہہروہسا ئہ گہر وی عہد

(۱) البخاری (۳۰)، مسلم (۱۶۶۱)، أبو داود (۵۱۵۸)، الترمذی (۱۹۴۵)، ابن ماجہ (۳۶۹۰).
 (۲) ابن قدامہ، المغنی ۴۳۸/۱۱.

نہ شکہ نجدہا کو جہی در بہ کی ل لہ شی وی دیار کت گونه ها وی بتنی ب
 نازا کرنا وی عہدی ژ سہر رادییت^(۱)، و ناییت بیثرتی بہندی من بہ لکو
 دفتیت بیثرتی کوری من^(۲)، و نہ گہر عہد کارہ کی بزانت دشت ہندہ ک
 پارا بدہ تہ مہزنی خوہ و ییت دی بو خوہ راکت^(۳)، و نہ گہر مہزنی چاقی
 خوہ نہ دا عہدی نہ و دشت گازندا خوہ بگہ ہینیتہ دادوہری موسلمانا^(۴)،
 و د دوماہیک و ہسیہ تا خوہ دا و ہسیہ تا موسلمانا یا ب چاقدانا عہدا
 کری^(۵)، و یا گوتی کو سی کہس ییت ہین ل روژا دوماہی خیرا وان یا
 دوو جارکیہ؛ ٹیک ژوان نہ و عہدہ نہوی حقی خودی و حقی مہزنی
 خوہ ژ سہر خوہ راکت، و ٹیک نہوہ یی جاریہ کی ب خودان کت و
 باش پہر و ہردہ کت و باش فیرکت و نازا بکت و بو خوہ بینیت^(۶)، لہوا
 'نہبو ہورہیرہی' دگوت: نہز ب وی کہمہ یی نہفسا نہبو ہورہیرہی
 ددہستی دا ہہ کہ نہ ژبہر جیہادی و حہجی و باشیا دگہل دہیکا خوہ با دا

(۱) مسلم (۱۶۵۷)، أبو داود (۵۱۶۸).

(۲) البخاری (۲۵۵۲)، مسلم (۲۲۴۹)، أبو داود (۴۹۷۵).

(۳) ابن قدامہ، المغنی ۴۳۷/۱۱.

(۴) ابن قدامہ، المغنی ۴۳۹/۱۱.

(۵) ابن ماجہ (۱۶۲۵).

(۶) البخاری (۹۷)، مسلم (۱۵۴)، أبو داود (۲۰۵۳)، الترمذی (۱۱۱۶)، النسائی (۳۳۴۴)، ابن ماجہ (۱۹۵۶).

ئەز ھەزکەم کو ئەز مر بام و ئەز عەبد^(۱)، و ژبەر قان راستیایە کوزانایت
 نە موسلمان شەھدەیی بو ئیسلامی دای د فی بابەتی دا، وەکی میژوونقیسی
 فرەنسی 'جوستاف لوبون' دییژیت: "حالی بەندا ل پروژەلاتی ژ حالی
 خزمەتکارا ل ئەوروپا چیتەرە، و عەبد ل پروژەلاتی بەشەکی خیزانی
 پیکدینن، و دشین ھندەک جارا کچیت مەزیتت خوہ بو خوہ بینن وەکی
 مە بەری نوکە دیتی، و دشین بگەھنە بلندترین پلەو پوستا^(۲)". ھەر وەسا
 'مسیو شارم' دییژیت: "یا دیارە کو بەنداتی ل مصری تشتەکی ب ساناهی
 و نەرم و ب مفا و بەرھەمدارە، و نەھیلانا وی ئاریشە کا ب راستە، چونکو
 دووی پروژی دا یا درندیت ئەفریقیا ناڤین نەشین ئیخسیریت شەرا بفروشن،
 و نەڤیت وان ب خودان کەن، ئەو خوہ ژ خوارنا وان نادەنە پاش^(۳)!". و
 پروژەلاتناسا ئنگلیز 'بیلەنت' دییژیت: "ژ تشتیت بناقودەنگە کو عەبد ل
 نک عەرەبا کوریت نازدارن پتر ژ ھندی کو خزمەتکاربن^(۴)،"، ھەر وەسا
 سیخورەکی ھولەندی کو ل مەککەھی ژیاوو ب ناڤی 'سنوک
 ھورخرونی' دییژیت: "ب راستی ئەو ئەفریقیت دەینە فەگواستن بو

(۱) مسلم (۱۶۶۵).

(۲) جوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۳۸۶-۳۸۷.

(۳) جوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۳۸۸.

(۴) جوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۳۸۹.

وہ لائیت موسلمانا، دەمی بیرا وان ل ژیانا وان یا ئیکئی دەیت، ئەو خوہ
 ددان کو ژ نوی یت ہاتینہ سەر دنیا یی پستی بووینہ عەبد. و ب راستی
 ئەو هەمی حەزناکەن بزقەرنە ژیانا خوہ یا ئیکئی^(۱)، هەر وەسا 'گوستاف
 لوبون' دیئزیت: "هەمی گەر وکا ئەو یت قە کولینە کا جددی ل سەر
 بەنداتی ل رۆژەلاتی کری دانپیدان یا کری کو ئەو قەرەبالغا ئەورویا
 ب مەبەست دەر بارە ی بەنداتی چیکری نە ل سەر چ بنە ماییت دروستە،
 و باشتەین بە لگە ئەو کو ئەو عەبدیت دقین خوہ نازادکەن ل مصری ئەو
 دشین نازادی ب دەست خوہ قە بین ب راگە هاندنا فی حەزا خوہ ل دەف
 دادوەرە کی، بە لی ئەو وەناکەن^(۲)!"

و هندیکە نەمانا بەنداتی یە ل رۆژ ئاقای یا گریدایە ب هندیک
 راستییت میژوی قە، و ئە گەری وئ نە بتنی تشتە کی مروقایە تیه، بو نمونە
 وان گە لە ک کار ب بەندا نەما ژ بەر دەر کە تەنا ماکینە و ئامیرا کو کاری ب
 سەدان بەندا دکەن، و هەر وەسا پیلانیت سیاسی ژ ی رول یی د نە هیلانا
 بەندا دا هەمی وە کی 'سنوک هورخرونی' دیئزیت: "ئەف فیلبازیا دیئزنی
 بزاقا نازادکرنا بەندا، ئە گەری وئ پویتەدانه کا جەماوهری نینە ژ بەر

(۱) سنوک هورخرونی، صفحات من تاریخ مکه المکرمة ص ۳۰.

(۲) جوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۳۸۷-۳۸۸.

ئارمانجه کا باش، به لکو یاریه کا ب مهترسیا سهختهیه کو زهلامیت
سیاسه تی بیت مهزن پی رادبن، ژ بهر هندهک مه بهستیت نه بیت
مروقایه تی^(۱)، لهوا دی بینی بهنداتی ب ناقی نه مایه، به لی ب گه لهک
رهنگیت دی یا هه ی ل روژ ئاقای، وه کی داگیر کرنا وه لاتا وه کی کو پاشایی
به لچیکا 'لیوپولد' بوویه نه گهری کوشتن و ژ برسا مرنا ۱۰ ملیونا ژ
خه لکی 'کونگو' ب ناقی نه هیلانا بهنداتی^(۲)، و ههروهسا عه بدیت
لهشفروشیی کو ۲۰-۳۰ ملیون عه بدیت لهشفروشیی نوکه بیت ههین ل
جیهانی، و سالی ۶۰۰ هزار حه تا ۸۰۰ هزار کهس دهینه فروتن و
دهرباز کرن ژ توخیبیت وه لاتا، و سالی (۱۷۵۰۰-۱۴۵۰۰) کهس دهینه
فروتن بو ناف ئه مریکا^(۳). و ئیک ژ جوریت دی بیت بهنداتی هندهک
کاریت فه رمانبه ری ئه ویت خه لکی گه لهک دوهستینن و هندی ددهنی نه
بمرن و نه بژین، و ژ بهر فی کار کرنا زیده ل یابانی سالانه ب هزارا کهس
دمرن، و ژ هه ر پینج کار که را مه ترسیا مرنی یا ل سه ر ئیکی^(۴).

و ل دهف مولحدا مروف توزا ستیرایه و چ بهایی خوه نینه لهوا دقیت
ئهو بهحسی فان تشتا نه کهن چونکو ل دهف وان بهایی مروفی نه هاتیه

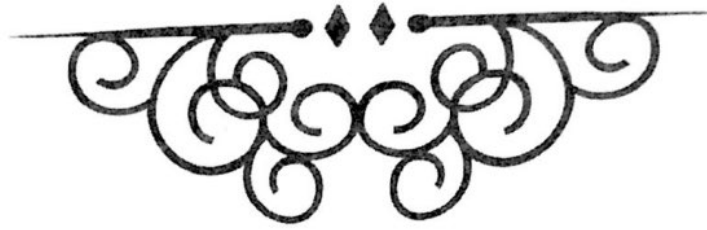
(۱) سنوك هورخرونیه، صفحات من تاریخ مكة المكرمة ص ۳۳۰.

(۲) عبدالسلام الترمانی، الرق ماضیه وحاضره ص ۱۷۹-۱۸۳.

(۳) Do Something Organization, ۱۱ Facts about Human Trafficking.

(۴) Justin McCurry, Deaths from overwork.

سه لماندن، له وال کوریا باکوور کو وه لاتی ٹیکانه یه کو دهستووری وی
 نیلحاد بیت، خه لک یی کریه سی ته خه د سیستمه کی دا کو دیژنی
 Songbun، و ب خوه د ده می خه لایین دا کو ۲،۵ ملیون مروف ژ برسادا
 مرن ل دویف فی سیستمی بریار دهاته دان کا کی خوارنی بدهنه کی و
 کی بمریت ژ برسادا^(۱)!

Wikipedia, Songbun. (۱)

نهری بوچی نیسلامی فرمان ب برینا دهستی دزیکهری کریه؟
 گهلهک کهس ژ مولحدایان ژ وان کهسیت ب ناخفتنیت وان د سهردا
 چووین بهحسی برینا دهستی دزیکهری دکهن، و وهسا دیاردکهن کو
 سزایه کی گهلهکی درندهیه نیسلامی بوچی تاوانی دانای، بهلی پانه و نزانن
 کا نیسلامی ل دهستیکی چاواریک ل دزیی گرتیه، و چ مهرج داناینه بو
 برینا دهستی دزیکهری، لهوا نم دی ب کورتی بهحسی وی چارهسهری
 کهین لهوا خودی بو بهنیت خواه دانای، و جیوازی وی دگهل وی
 چارهسهریا هندهک مروفا بو خواه دانای.

۱. نیسلامی زهکات یا ل سهر موسلمانا فهرزکری، کو ههر کهسی مالی
 وی یی دانای گههشته ریژهکا دیارکری وسال ب سهردا بووری
 دقت زهکاتی ژ بدت، نهقه ژی نهگر ب دروستی بهیته
 جیبهجیکرن، و حکومت پی رابیت و ژ ههمی کهسیت زهنگین
 وهرگری دی کیماسیت ههژارا پی هینه پرکرن، نه وهکی سیستمی
 نوکه یی کو زهنگین ل سهر حسیا ههژارا دژیت و زهنگین روژ بو
 روژی زهنگینتر لی دهیت و حالی ههژاری خرابتر لی دهیت، نهف
 جوداهی و قالاتیا د ناقبهرا حالی زهنگین و ههژارا دا ب زهکاتی
 تژیتر لی دهیت.

۲. و ئەو کەسێ بەشی ت شول کەت ئیسلامی بەری وی یی دایە شولی، و زە کات ب وی ناھیتە دان دا نە فیرییتە تەمبەلیی بتنی ئەو نەبیت یی ژ دل ھەول بەدەت شول بکەت بەلی چ شولا بو خوە نەبینیت، یان شول بکەت بەلی داھاتی وی تیرا نە کەت.

۳. ھەروەسا ئیسلامی گەلە ک ئەم ییت ھانداین بو کرنا خیرا، و پیغەمبەری ﷺ یا گو تیه مە کو مال ب خیرا کیم ناییت^(۱)، و پیغەمبەری ﷺ یا گو تی کو ئیماننا وی کەسی نە یا تامامە یی ب شەقی بنقیت و یی تیر بیت، و جیرانی وی یی برسی بیت و ئەو پی بحەسیت کو جیرانی وی یی برسێه^(۲).

۴. و ھەروەسا خودی و پیغەمبەری وی ئەم گەلە ک ییت ترساندین ژ کرنا دزیی، و ئەم ییت لی ھشیار کرین دا نە کەقینە تیدا.

و ھەروەسا پشتی قان ھەمی ریگرا د ریگا دزیی دا، بو نەھیلانا ئە گەریت وی، ئیسلامی مەرج ییت داناین بو برینا دەستی دزیکەری، ئەو ژی:

(۱) مسلم (۲۵۸۸).

(۲) صحیح الجامع (۵۰۰۵).

- دقیت ئەو کەسێ دزی کرى یێ بالغ بیت و یێ ب ئاقل بیت و ب حەزا خوە دزی کربیت نە کەسێ زورپی لێ کربیت، ئانکو دەستێ یێ بچویک و یێ دین و یێ زورپی لێ هاتیه کرن ناهیتە برین.
- دقیت ئەو تشتێ وى دزی بهایی وى ژ گرامه کا زیری پتر بیت.
- دقیت بیی خودان پی ب حەسیت ئەو چوو بیتە دزییت وى؛ نە فیلبازی لێ کربیت و وى ئاگەھ ژ خوە نەى، وەکی وى کەسی کو دئ ب لەز تشته کی ژ بهریکا ئیکی ئینیتە دەری بیی کو پی بحەسیت، یان دەست ب سەر مالی وى دا گرتبیت، یان ئیمانە تە ک دانابیتە دەف و وى خواریت، دەستێ قان کەسا ناهیتە برین بەلێ دئ هینە سزادان^(۱).
- وى ئەو دزی ژ جەه کئ پاراستی کربیت ئانکو ژ ناف مالە کئ یان زەقیه کا پەرژان کرى ئینابیتە دەری، و ئەو تشتێ دزی ژ وى جەهی دەرئێخستبیت، نە ئەو تشت ل جەه کئ بەردای بیت یان ل ناف زەقیه کا بی پەرژان بیت، یان ژى ژى نە دەرئێخستبیت.
- ئەو ب خوە شەهدهی یێ ل سەر خوە بدەت یان دوو کەسیت جەهی باوەریی شەهدهی یێ ل سەر بدەن.

(۱) صحیح الجامع (۵۴۰۲).

و هه وره سا ئه و که سی دانپیدانی ل سهر دزیی بکهت و چ تشت فی نه بن دی دادوهر بیتریتی: به لکی ته نه دزییت^(۱)، یان دی بیتریتی: بیتره من نه دزیه، و پشتی هینگی هه که ههر وی گوت من یی دزی، و چ شوبهیت بچویک ژ ی ل سهر نه مان پشتی هینگی دی دهستی وی هیته برین.

هه روه سا دهستی خزمه تکاری ناهیهته برین هه که دزیای وی مالی بکهت یا ئه و تیدا شول دکهت، و یی کور و کچ و نه قیا ناهیهته برین هه که تشته کی ژ دهیاییت خوه بدزن، و د دهمی خه لایی دا دهست ناهینه برین، و هوسا بو مه دیار دبیت کو نه یا ب ساناهیه کو دهستی ئیکی بهیهته برین.

لهوا بو مه دیار دبیت کو ئه و دزیای دهست ل سهر دهیهته برین ئه و دزیه یا کو ئیمناهییا خه لکی تیک ددهت، و دزیکه ر دچیهته د ماله کی فه بیی ئه و پی بحه سن، لهوا ئه وی ب شه فی قه ستا دزیی دکهت و ب بی دهنگی دچیهته د مالا ئیکی فه و ده رگه هی وی فه دکهت و دچیهته ژوور و خوه حازر دکهت هه که ئیک پی حه سا کو دربه کی لی بدهت، و خودانی مالی و زاروکیت خوه د نقستی، بی گومان ئه فه یی ژ هه ژ ی هندی یه دهستی وی بهیهته برین.

---

(۱) أبو داود (۴۳۸۰).

و پشتی دەست بڕینی گۆنه‌ها دزیکه‌ری ژ سه‌ر ڕادبیت، وه‌کی ئیکی
ژ وان گوتی پشتی کو چووی دانپیدان کری و ده‌ستی وی هاتیه‌ بڕین:
سوپاسی بو وی خودی بن یی ئەز ژ وی تشتی پاقر کریم ئەو تشتی کو
دقیا له‌شی من بکه‌ته‌ د ئاگری دا^(۱).

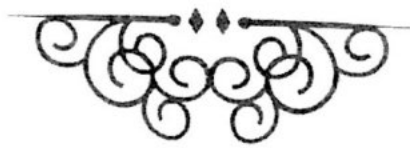
ئه‌ری ما زیندانکرن نه‌ یا باشتره‌ ژ ده‌ست بڕینی؟

بی گومان ئەو خودی یی ئەم چیکرین باشتر دزانیت کا چ تشت یی
بو مه‌ باشه‌، و ئەو تشتی مروف بو خوه‌ بدانن و پشتا خوه‌ بده‌نه‌ وی تشتی
یی خودی بو دانای، بی گومان ئەو تشت نه‌ بتنی نایته‌ چاره‌سه‌ر به‌ لکو
دی ئاریشه‌ پی مه‌زتر لی هی‌ت، چونکو ئەو که‌سی چاره‌ کۆ دزی کر و
که‌ته‌ د زیندانی فه‌ دی گه‌له‌ک دزیکه‌ری‌ت دی بینیت و دی فیلتیت نوی
ییت دزی زانیت، و ده‌می ده‌ردکه‌فیت دبیت چاره‌ کا دی ل دزیاب زفریت
ب پیزانینیت نوی فه‌!، و دبیت ل زیندانی فیری گه‌له‌ک کاریت خرابتر
بیت وه‌کی ماددیت هوشبه‌ر^(۲)، و هه‌که‌ زیندان بیا چاره‌سه‌ر دا ل
وه‌لاته‌ کۆ وه‌کی ئەمریکا بیه‌ چاره‌سه‌ر به‌ لی ل ویری د سالآ (۲۰۱۷) ئ

(۱) شرح معانی الآثار (۴۹۷۸).

(۲) kurmodern، سیکس و فروشتنی ماده‌ی هوشبه‌ر له‌ زیندانه‌کانی کوردستان.

بتنی دا پتر ژ ۳۱۸ هزار (۳۱۸۵۰۰) دزیا بیت هاتینه تومارکرن^(۱)، و ههروهسا پتر ژ ۲۹۲ هزار (۲۹۲۱۳۶) دزیت ب چهک بیت هاتینه تومارکرن^(۲)، کو هه که ئەم ل سەر سالی دابهش کهین دی بینین کو هەر ۵۰ چرکا دزیه ک یا هاتیه کرن، و بتنی ل ئەمریکا ۶۹۱۶ زیندان بیت ههین، و دوو ملیون و ۳۰۰ هزار زیندانی بیت تیدا کو پتر ژ نیف ملیون کهس ژ وان سەرا دزیا بیت هاتینه زیندان کرن^(۳)، بهلی پا د سەر فی چهندی ههمیی را ئاریشیت وان بیت زیده بووین و کیم نه بووینه. بهلی پا ئە گەر سیسته می ئیسلامی بو ریگریا دزیی هاتبا بکارئینان و بتنی چەند دەستەک هاتبانه برین دا خەلکی وان ژ دزیا ئیمن بیت و دبیت بتنی ئەو پارێ ئەو ل زیندانیا دمهزێخن تیرا وان کهسا کربا بیت کو ژ تەنگافی دزیا دکەن.

(۱) Statista, Robbery rate per ۱۰۰۰۰۰ inhabitants in the United States in ۲۰۱۷ by state.

(۲) Statista, Number of robberies in the United States in ۲۰۱۷ by weapon used.

(۳) Peter Wagner & Wendy Sawyer, How many people are locked up in the United States?.

ئەری بوچی دقیت زوگوردیت زناکەر بهینە جەلەدان و
دویرئێخستن و زناکەریت خیزاندار ژێ بهینە کوشتن؟

خودی گەلەک بوونەوەر ییت چیکرین، ژ وان مەلاییکەت کو بتنی
پەرستنا خودی دکەن و چ غەریزه نین، و گیانەوەر کو غەریزیت داینی
و ئاقل نەداینی، و مروف یی چیکری دناقبەرا هەردووکا دا کو ئاقل یی
داینی، و ریکاراست یا نیشا دای و هەلبژارتنا خەلەتی و دروستیی یا داینی،
و هەروەسا غەریزه ییت داینی، وەکی برسی بوونی، و غەریزارەگەزی
و...هتد، و یا نیشا دای کو قان غەریزا ب باشتەین شیوە بکارینیت، نە
وەکی گیانەوەر بکەت، کو مەرەما وی بتنی تیرکەرنا غەریزیت وی ییت،
چ ب باشی یان خرابی، بەلێ چونکو ئیسلام دینی دلوقانیی یە لەوا ئەو
غەریزه ییت ریکخستین و پەروەردەکرین و بەری مروفی یی دایە تیرکەر
و مەزاختنا وان غەریزا دباشیی دا، بو نمونە: بو غەریزارەگەزی، ئیسلامی
بەری مە یی دایە پیکئینانا هەقزینی، و رەبەنی یا ل سەر مە حەرەمکری،
و مەزاختنا شەهوەتا مروفی دباشیی دا ب خیر یا نقیسی، و فەرمانا مە یا
کری کو چاقیت خوە پپاریزین ژ سەحکرنا رەگەزی بەرانبەر، و فەرمانا
ل وان کری ییت پپ چینهبیت هەقزینی پیکینن کو روژیا بگرن دا
شەهوەتا وان کیم ببیت، و زنا یا حەرەم کری و سزایە کئی گران یی بو دانای
دا مروف ل دەستپیکئی خوە ژێ پپاریزیت. بی گومان ئەف سیستەمی تمام

دی وہ ل مروقی کہت کو ب ریکیت شہری پیتھیئت خوہ بدہستقہ بینیت،
و ہر کہسی پیگریی ب فان ریکا بکہت دی شیت لسہر شہوہ تا خوہ
زال بیت، و خودی چ فہرمانا ل مروقی ناکت ہہ کہ د شیانا مروقی دا
نہ بیت.

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

بی گومان ئەف سیستہ مہ ژی نہ یی ژ قہستایہ، بہ لکو بو پاراستنا
دویندہ ہیئت مروقایہ ژ تیکہ ل بوونی (خلط الأنساب)، و پاراستنارہ وشتی
وانہ، و پاراستن و پاقر راگرنا نقشی مروقایہ، و پاراستنا ساخلہ می، و
تابووری وانہ.

و ہندیکہ سزایی زناپی یہ ب سانہی ل سہر کہسی ناہیئتہ سہ پاندن،
بہ لکو حہ تال سہر ئیکی ساغ دبیت، دقیت چار کہس شہدہ یی ل سہر
بدن کو وان ئەف کہسہ بیت دیتین دەمی فی کاری دکہن، و ب ہویری
بہ حسی پرویدانی ژ ہمہ لایاقہ بکہن، و شہدہ ییا ہمیا وہ کی ئیک
بیت، ئە گہر نہ دی ہیئہ جہلدہ دان و شہدہ ییا وان چ جارا ناہیئتہ
وہرگرتن، یان ئەوی ئەف کارہ کری شہدہ یی ل سہر خوہ بدہت، و
دەمی سزال سہر دەہیئتہ سہ پاندن، دی ژ گونہہا خوہ پاقر بن و دی بنہ
دہرس بو گہلہ کیت دی، چونکو ل بہرانبہر پالدهری رہ گہزی یی مروقی

کو مروقی پالده ته خرابیی دی پالده ره کئی دی په یدابیت کو وی ژئی بده ته
 پاش، و هوسا نه گهر نه و کهس یی زوگورد بیت دی هیته جهلده دان و
 دویرئیخستن (نه فیکرن) بو ماوی ساله کئی، چونکو نه گهر مال جهی
 تاوانی دی هر ل سهر هزارا وی بیت، و نه شیت وی قوناغی دهر بازگهت،
 و دی دناف وی خه لکی ژئی دایی شکهستی و ژ پاشقه بری بیت، له وانم
 دینین گهله ک کهسیت نه ف کاره ل سهر ناشکه را بووی نه و ب خوه یی
 ژ باژیر یان وه لاتی خوه دویر که تین، و نه گهر نه وی نه ف کاره کری یی
 ب هه قزین بیت، دی هیته کوشتن ب بهرا، نه فه ژئی سزایه کئی دژواره دا
 بیته پالده ره کئی بهیز دژی پالده ری فی جورئ مروقا بو خرابیی، چونکو
 نه وی ریکا مه زاختنا شه هوه تا خوه هه ی د باشیی دا به لی به ری وی هر
 ل نامویسا خه لکی، دقیت سزایه کئی مه زن بو هه بیت دا پاشقه بچیت، نه فه
 ژئی سزایه و دقیت خه لک پی بترسیت هه که چ مفا نابیت، و نه و کهسیت
 ره خنی ل فی سزای دگرن بتنی ژ لایی تاوانباری فه به ری خوه دده نه سزای،
 و ژ لایی تاوانلیکریا فه ناسه حکه نی، و ناسه حکه نه زیانا فی کاری ل سهر
 جفاکی، نه فه ژئی وه کی هندی یه ده می تیرو رسته ک چه ندین خه لکی
 دکوژیت، هنده ک ژئی بیژن چ لی نه کهن مانئ نه و ژئی مروقه!، و گهله ک
 جارا ژئی نه وی بیت ره خنی ل فی کاری دگرن نه و ب خوه د ده همه نیسن،
 فیجا دی چاوا پشته سزایه کی گرن کو وان ژ حه یوانیا وان پاشقه لیددهت؟!

و ئەوی وەکی مروفا ماییت دەمی ئیکی ل دەف هه‌فژینا خوه دینیت
 ناییت سزایی ئیسلامی یی گرانه، و چونکو یاسایت نوکه سزایه‌کی
 یسه‌روبه‌ر یی دانایه سه‌ر زنایی، دی بینی گه‌له‌ک که‌س دی رابن ب
 کوشتنا‌فان که‌سا ژ دویری یاسایی، کو ئیسلامی ری ب فی تشتی نه‌دایه،
 و ژماره‌کا زور یا خه‌لکی دهینه کوشتن ب ئە‌گه‌ری زنایی، و هه‌که یاسایی
 ئەف سزایه ب مه‌رجیت وانقه جیبه‌جی کران دا گه‌له‌ک کیتر مروفا
 هینه کوشتن، و زیانیت وی ژ ی ل سه‌ر خه‌لکی نه‌دمان، و ئە‌گه‌ر بتنی
 ئەف سزایه ژ به‌ر کوشتنی با پیغه‌مبه‌ری ﷺ ئەو که‌سی هاتیه دەف
 شه‌ده‌یی ل سه‌ر خوه دای پاشقه نه‌دبر، هه‌تا چه‌ند جارا دووباره کری،
 هه‌ما دا بیژیت باشه ئەفه مه ئیک گرت! و د ده‌میت گه‌له‌ک سار و
 گه‌له‌ک گه‌رم و د ده‌می نه‌ساختی دا سزا ده‌یته پاشیخستن، و هه‌روه‌سا
 ژنا دوگیان هه‌تا بچویکی خوه نه‌دانیت و شیرقه‌نه‌که‌ت و ئیک ب
 خودانکرنا وی بچویکی ب ستوهی خوه‌فه نه‌گریت سزایی وی ناهیته
 جیبه‌جیکرن، ئەفه هه‌می به‌لگه‌نه کو دینی خودی گه‌له‌کی بنه‌جه‌ه و ژ
 هه‌می لایا‌فه یی تمامه.

و ئەف سزایه به‌رانبه‌ر زیانیت وی گه‌له‌ک یی گونجایه، مانئ زنایه
 ئە‌گه‌ری هه‌رفتنا خیزانی ل روژنا‌فای، و کوشتنا زاروکا و پشتگو‌ه‌فه
 هافیتنا زاروک و دانعه‌مرا، و نه‌مانا باوه‌ریی، و ئە‌گه‌ر خیزان تیکچوو دی

جفاک ژی پویچ بیت، و دی وه لات ژی مینیته ب هندهک دافیت ته فنیپرکی فه، چ گاڤا بایه کی لیدا دی ژیکشه بیت، به لی نوکه ئه ف تاوانه یا دهیته کرن و ئه و زاروکی بی گونه ه ئه وی ژ فی تاوانی دیت بی دهیته کوشتن و کهس ژی به حسنی وی ناکه ت!، به لی پا چ ل وان که سا بکه مین بیت ب چاقی که سه کی بتنی سه حدکه نه تشتا و ئه و هه می زیانیت که سایه تی و خیزانی و ئابووری و ساخله می و جفاکی ل پیش چاف نه گرن؟!، نی ئه ف کاره یه دیته ئه گهری گه له ک نه ساخیا وه کی: ئایدزی کو بتنی ل سالآ (۲۰۱۷) ئی نیزیکی ملیون مروقا بیت پی مرین، و نیزیکی ۳۷ ملیونا نوکه پی د نه ساخن^(۱)، و ریکخراوا ساخله میا جیهانی دیتیت کو ههر روژی پتری ملیون حاله تیت نوی بیت نه ساخیت ره گه زی ل جیهانی په یدادبن^(۲)، و ههروه سا ژ نیف ملیون حه تا ملیون زاروکا سالانه ل ئه مریکا دهینه ژ به ربرن^(۳) بی کو ئیک بیتیت تاوانه!، ههروه سا د سالآ (۲۰۱۷) ئی دا پتر ژ نیف ملیون زاروکا (۵۰۴۵۴۵) ل ئه مریکا بیت هاتینه پشتگو هفه هافیتن، چ زاروک هاتیته هیلان ل جهه کی بی خودان، یان ژ

(۱) World Health Organization, HIV/AIDS.

(۲) World Health Organization, Sexually Transmitted Infections.

(۳) Tara C. Jattaoui, et al., Abortion Surveillance – United States ۲۰۱۵.

لایں ساخلمی یان فیئر کرنیٰ قہ ہاتبیتہ پشتگوہقہ ہافیتن^(۱)، و ہہروہسا زنا ئابووری ژی دہہرفینیت بو نمونہ: بو نہہیلانا برسئی ل جیہانی ۳۰ ملیار دولار د پیتقینہ^(۲)، بہلیٰ پا سالانہ ل جیہانی ۱۸۶ ملیار دولار ل ہشفروشا دہینہ مہزاختن!^(۳)، و ۹۷ ملیار دولار د پیشہسازیا فلم و قیدیویت خراب (پورن) دا دہینہ مہزاختن^(۴)، و سالیٰ ۱۲۷ ملیار دولار ل ئہمریکا بتنیٰ ل قوربانیت کریتکرنا ژنا دہینہ مہزاختن^(۵)، و ہہر ل ویریٰ ل سالآ (۲۰۱۰) ئی ۲۰ ملیار دولار بیت ہاتینہ مہزاختن ل چارہ کرنا وان نہساختیت کو ب ریکا کریارا رہ گہزی بہ لآف دبن^(۶) کو پیغہمبہریٰ مہ ﷺ بہریٰ ۱۴۰۰ سالآ یا گوئیہ مہ کو ہہر مللہتہ کیٰ زنا دناقدا بہ لآف بیت دیٰ ہندہک نہساخی دناقدا دہرکہفن کو دناف باب و باپیریت واندا نہبوون^(۷)، ئہقجا ئہویٰ فان زیانیت گیانی و ساخلمی و ئابووری ل بہرچاف نہبینیت، و بہرہقانییٰ ژ زناکہرا دکہت ب دژی حوکمیٰ وی

(۱) U.S. Department of Health & Human Services, Child Maltreatment ۲۰۱۷, p۴۶.

(۲) Los Angeles Times, The Price of Hunger.

(۳) Havoscope, Prostitution Revenue by Country.

(۴) Strange but True, How Big is the Porn Industry?.

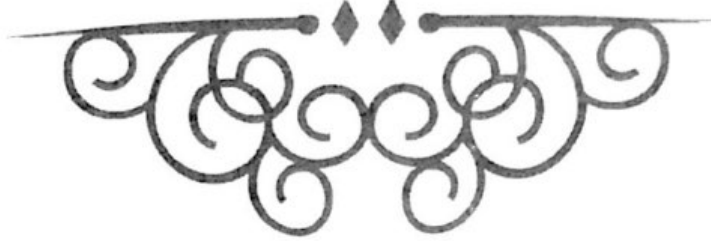
(۵) National Sexual Violence Resource Center, Statistics about sexual violence.

(۶) Centers for Disease Control and Prevention, Incidence, Prevalence, and Cost of Sexually

Transmitted Infections in the U.S.

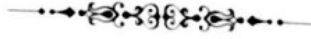
(۷) صحیح الجامع (۷۹۷۸).

خودئ یئ کو دزانیت کا چ ب کیر مه دهیت، بئ گومان ئه و کهس یان
یئ دههمنیسه یان ئاقلئ وی نه یئ تمامه.

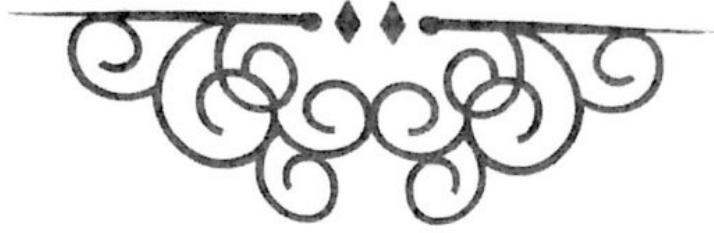

ٹافره تا موسلمان ژ خاتوینیی بهرف ...؟!

دوژمنیت دینی دزانن کو ٹافره ته بهری بنیاتی ٹافا کرنا جفاکی چونکو
 ٹیکه م بهشی پیکئینانا جفاکی خیزانه، و ئه و مروفتیت ژ خیزانی دهرده کفن
 قوتابیت مهزنترین فیرگه هن کو دهیکه، لهوا ل شوینا ئه و زهحمه تی ب
 وان مروفاقه ببهن کو د پهروه رده کرینه ب باشتترین شیوه، ئه وان پیکولا
 تیکدانا فیرگه هی کر دا قوتابی ب خوه خهلهت پهروه رده بین، و بینه
 نیچیره کا ب ساناهی بو بی باوه را و دوژمنیت ملله تی، و وان داخوازا
 نازادکرنا ژنی کر بهلی نه نازادیه کا دروست، نازادیه ک کو ژ کومی
 بغه قه تیت و بیته نیچیرا گورگه مروفا، و هوسا دی ئه و شین "گه له ک
 چویچکا ب بهر کی کوژن"، و ئه و ژنا ب قه در و قیمه ت و خاتوین دی
 بیته پال له بهر دهستی وان پیسه مروفا ئه وی دقین داخوازا مافیت
 رهوایت ژنی بکه نه په رده و مه ره می ت خوه بی ت قریژی پی بجهینن، و
 داخوازی ت ژنی ل بهر وی بخوه ژی بهرزه کهن و وی ژ ٹافا کرنا مروفا و
 ملله تا بکه نه که رهستی قالا کرنا چه زی ت خوه، لهوا وان گه له ک شوبه ه
 ده باره ی ژنی د ئیسلامی دا ئاراندن، بهلی ب ئانه هیا خودی ئه م دی
 هنده ک چه کیت دوژمنای ت مه زن ژ کارئین دق بی بهشی دا، و ل به شیت
 بهیت دی به رده وام چه کیت دوژمنای بهرانه ر ژنا موسلمان و جفاکی

موسلمانا پویچ کہین، حہ تا کو دوژمنیت نیسلامی و ژنا موسلمان دمینہ
دہستقالا ب ٹانہ ہیا خودی ...

نہری ئیسلامی بھائی ژنی کیم کریه؟

یا ناشکہ رایہ کو ئیسلام دینی خودی یه ئهوی ئم همی ژ ژنه کی و زهلامه کی چیکرین، و ئهوی ئهرک و مافیت مه دیارکرین و رییکا دروست نیشا مه دای، و گهفیت سزادانی ل ههر کهسه کی کرین کو ژرییا راست لادہت چ زهلام بیت یان ژن، و کا چاوا ناییت خه له تیا زهلامه کی یان ژنه کی بکهینه ستوهی همی زهلام و ژنا وهسا ناییت ئم خه له تیا هندک کهسا بکهینه ستوهی ئیسلامی کو وان ل دهستپیک کی مافی خودی بجهنه ئینایه، و زولم یا ل خوه کری، فینجا چاوا دی مافی دهوروبه ریت خوه بجهئینن، بی گومان ل ناخ جفا که کی کو ژ گه له ک لایه ناخه ژریبازا خودی و پیغه مبهری دویر که تبیت دی هندک کهسا بینی کو سه ره ده ریه کا نه یا دروست دگه ل دهیک یان هه فترین یان خویشک و کچیت خوه دکهن، کا چاوا گه له ک هه نه سه ره ده ریه کا نه یا دروست دگه ل باب و برا و کوریت خوه دکهن، و مروقت نه زان و بیت خراب دناخ هه ردوو ره گه زادا و ژ همی ژیا بیت ههین، و گه له ک داب و نه ریت بیت هاتینه دناخ موسلمانادا کو گه له ک د دویرن ژ وی یا ئیسلام پی هاتی.

ژن د تاریاتیج دا و ژن د روناها نیسلامت دا

زهلام ل دهف چینیټ کهفن دشیا ژن و زاروکیت خوه بفروشیت، و دگوت: چ تشت ژ ژنی بی قیمه تتر نینن^(۱)، و ل دهف یونانیا ژن ملکئی مالبا بی بوو و پشتی شویکرنی دبوو مالی زهلامی وه کی ههر تشته کئی وی هه ی^(۲)، و نه دشیا چ گریبه ستا گریدهت، و نه دشیا چ داخوازا ژ دادگه هی بکهت، و هه که زهلامی وی مربا چ ژ مالی وی نه دگه هه شتی^(۳)، و ل ئیتالیا ژن خزمه تکاربوو، و دقیت ل عهردی روینشتبا ده می زهلامی وی ل سهر کورسیکی، و ده می زهلامی وی ل هه سپی سیاردبوو دقیت ئه و په یا د دو یقرا چووبا چهند ریټک یا دویربا^(۴)، و ئیتالی دبیزن: "رکیت بو هه سپی شه مپوز و مسکین، و دار بو ژنا باش و خراب^(۵)"، و ل هندی ئه گهر زهلام مربا هه قزینا وی دگه ل دسوت^(۶)!، و د کتیا پیروزا جو هیادا کو فه له ژی ل دو یف دچن ژن ژ مرنی ته حلتره^(۷)، و ل دهف فه لا ئاده می خه له تی

(۱) بهری خوه بده پهرتوکا قصة الحضارة یا ویل دیورانت ۲۶۷/۴-۲۷۴.

(۲) سالم البهنسای، مکانة المرأة بین الإسلام والقوانين العالمية ص ۱۲.

(۳) ول دیورانت، قصة الحضارة ۱۱۸/۷.

(۴) سالم البهنسای، مکانة المرأة بین الإسلام والقوانين العالمية ص ۱۳.

(۵) غوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۴۲۰.

(۶) ول دیورانت، قصة الحضارة ۱۸۱/۳.

(۷) العهد القديم، سفر الجامعة (۲۶/۷).

نه کریه به لئ حه وایئ یا کری^(۱)، و وی خه له تی یا کریه د جیهانی دا^(۲)، و ل ننگلته را حه تا ده ستییکا چه رخئ (۲۰) ی ژی زه لاما ژنیت خوه د فروتن^(۳)، و ل ده ف ناقلداری بی دینا داروینی و دویقه لانکیت وی ژن تمام پیشنه که تیه وه کی زه لامی و پتر نیزیکی گیانه وه رایه، و دیژن ژن زاروکه کا مه زنه^(۴).

و نوکه...

دا سه حکهینه حالی ژنی ل ئه مریکا وه کی نمونه؛ زه لامیت وان ب شیوه کی ناقجی په یوه ندیا ره گه زی دگه ل ۷ ژنا گریده دن، و ژ هه ر سی زه لاما ئیک په یوه ندیی دگه ل پتر ژ ۱۵ ژنا گریده دت^(۵)، و نیقه کا ئه مریکا د ئیک ده م دا په یوه ندی یا دگه ل پتر ژ ژنه کی هه ی^(۶)، و پشتی گورگه ک ژ وان ژنه کی نیچیر دکه ت پشتی هینگی خوه لی ناکه ته خودان لهوا نیزیکی ۱۰ ملیون خیزانیت ئه مریکی ده یک بتنی ب خودان دکه ت

(۱) العهد الجديد، رسالة بولس الرسول الأولى إلى أهل تيموثاوس (۱۴/۲).

(۲) العهد الجديد، رسالة بولس إلى أهل رومية (۱۲/۵).

(۳) Wikipedia, Wife selling.

(۴) Jerry Bergman, The history of the teaching of human female inferiority in Darwinism.

(۵) Cheryl D. Fryar, et al., Drug Use and Sexual Behaviors Reported by Adults: United States,

۱۹۹۹-۲۰۰۲.

(۶) BBC News, More sex please we're british.

کو سیکا وان دهه ژار و بی کارن، و نیقه کا وان دهیکا چ جارا شوی نه کریه^(١)، ژبلی وان ژنیت بچویکی خوه دکوژن یان دهیلنه بی خودان دا دا نه که فنه دقئ حالی دا کو سالی نیزیکی ملیون بچویک دهینه ژبه ربرن ل ئەمریکا^(٢) و پتر ژ نیف ملیونی د بی خودان^(٣)، و هەر ل ئەمریکا پتر ژ ٢ ملیون ژنا نه ساخییت ره گهزی ییت ههین^(٤)، و ژ هەر پینج ژنیت ئەمریکی ئیک یا هاتیه کریتکرن (اغتصاب)، و ٦٣٪ ژ حاله تیت کریتکرنی ناهینه تومارکرن^(٥) ئانکو یا فه شارتی ژ یا دیار گه له ک پتره، و ل ناف کۆر و کومبوونیت بی دینیت وان ژی ژنه چالا کفانیت وان گازندا ژ دهستدریژیی دکهن^(٦)، و هەر سالی پتر ژ ١٤ هزار حه تا ١٧ هزار (١٧٥٠٠-١٤٥٠٠) ژن و زاروک وه کی عه بدیت له سفروشیی دهینه فروتن بو ناف ئەمریکا^(٧).

(١) Single Mother Guide, Single Mother Statistics.

(٢) Tara C. Jataoui, et al., Abortion Surveillance – United States ٢٠١٥.

(٣) U.S. Department of Health & Human Services, Child Maltreatment ٢٠١٧, p٤٦.

(٤) Sexually Transmitted Disease Surveillance ٢٠١٧.

(٥) National Sexual Violence Resource Center, Statistics about sexual violence.

(٦) Rebecca Watson, It Stands to Reason Skeptics Can Be Sexiest Too.

(٧) Do Something Organization, ١١ Facts about Human Trafficking.

توندوتیژی...

ل سالاً (۲۰۱۶) ی پتر ژ ۱۸۰۰ ژنال ئەمریکا ییت هاتینه کوشتن، کو دبنه پروژی ۵ ژن، و پتر ژ نیقه کا وان ژ لایئ هه قژین و که قنه هه قژین و دهزگریت وان قه بوو، و حالئ وان پروژ بو پروژی یی خرابتره چونکو بتنی ل پروژا سه رسالاً ۲۰۱۸ ی ۱۰ ژن هاتنه کوشتن ژ لایئ هه قژین و دهزگریت وانقه^(۱)، و ههر خوله که کئ ۲۰ کهس تووشی توندوتیژیا خیزانی دبن^(۲)، و ههر ساله کئ نیزیکی ۵ ملیون ژنا دهینه قوتان ل ئەمریکا^(۳).

پالەتی...

ژن بهرانبهر کارکرنی پاره کئ کیمتر ژ زه لاما وهردگرن، کول دویف هنده ک راپورتا نیقا پارئ زه لاما وهردگرن^(۴)، و ژن کاریت بی بهاد کهن کو ۸۹٪ ژ خزمه تکار و پاقر که را ژن^(۵)، و بتنی ۵٪

(۱) Caren Lissner, US Domestic Violence Murder Rate Rises.

(۲) Centers for Disease Control and Prevention, Key Injury and Violence Data.

(۳) Alanna Vagianos, ۳۰ Shocking Domestic Violence Statistics That Remind Us It's An Epidemic.

(۴) Stephen J. Rose & Heidi I. Hartmann, Still a Man's Labor Market.

(۵) U.S. Department of Labor, ۲۰ Leading Occupations of Employed Women.

ژ رتقه بهریت کومپانییت مهزن ل نه مریکا ژنن، ول فرهنساو
 نه لمانیا رتقه بهریت چ کومپانییت مهزن ژن نینن^(۱)، و پروژبو
 پروژی کاریت بی بهاتریی بو ژنی دهر دئیخن وه کی شویشتنا
 ترومیلا بی جلک^(۲)، و پیشکیشکرنا خوارنی ل سهر لهشی
 ژنیت رویس کو نه ریته کی یابانیا یه و نوکه ل گه له ک جهیت دی
 ژی به لاف بوویه^(۳).

ول پیراتی... ..

پشتی قی ژیا نا ب زه حمهت و تژی نه خواهشی نیزیکی نیقه کا (۴۶٪)
 پیره ژنیت نه مریکا نه ویت ژیی وان ژ ۸۵ سالیی پتر بتنی دژین!^(۴)
 به لی... .. نهفه نهو به حه شته یا ژنا بی باوهر تیدا و نهو قیمه ته یا وان
 دایی و نهو ئازادیه یا بی دین و بی ئاقل بانگه وازیی بو دکهن!

(۱) International Labour Organization, Women in business and management: gaining momentum.

(۲) BBC News, Dirty looks for topless carwash.

(۳) Wikipedia, Nyotaimori.

(۴) Renee Stepler, Smaller Share of Women Ages ۶۵ and Older are Living Alone.

ژن ل بهر سیبه را ئیسلامی...

﴿ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ﴾

ئانکو هه قالینیا هه وه دگهل ژنیت هه وه بلا یا ب قه درگرتن و قیان بیت و هوین مافیت وان بدهنی. و ههروه سا پیغه مبهری ﴿﴾ مه ﴿﴾ گه له ک ئەم بیت هشیار کرین ده رباره ی ژنی، چ ده یک بیت یان هه قژین یان کچ یان خالته یان هه ر ژنه کا هه بیت، وه کی ده می گه نجه کی گو تیه پیغه مبهری ﴿﴾ کو من دقیت دگهل ته بهیمه جیهادی، پیغه مبهری ﴿﴾ گو تی ئه ری ده یکا ته یا ساخه؟ گو تی: به لی، پیغه مبهری ﴿﴾ گو تی: بمینه ل بهر پی وی ئاها به حه شت یا ل وی ری^(۱). و یا که ره مگری با شترینی هه وه با شترینی هه وه یه بو خیزانا خوه و ئەز با شترینی هه وه مه بو خیزانا خوه^(۲). و یا گو تی: دنیا خوه شیه و با شترین خوه شیا دنیا یی ژنا بکیر هاتیه^(۳). و یا گو تی کو هه ر که سی دوو کچا ب خودان که ت حه تا مه زن دبن ئەز و ئەو ئاها د هوساینه ل روژا قیامه تی و هه ردوو تبلیت خوه پیکه فه نان^(۴)، و ئەو ی

(۱) ابن ماجه (۲۷۸۱).

(۲) صحیح الجامع (۳۳۱۴).

(۳) مسلم (۱۴۶۷).

(۴) مسلم (۲۶۳۱).

خودی کچا بدهتی و نه و قهنجیی دگه ل بکته دی بو بنه په رده ژ ناگری^(۱)،
 و ههروهسا یا گوتی کو خالهت ژی هه ر دهیکه^(۲)، و ئەم گه له ک ییت
 هشیارکرین ژ خوارنا مافی ئییمی و ژنی^(۳)، و پیغه مبهری ﷺ ژن ییت
 شوبهاندین ب شویشهی^(۴) کو دقیت گه له ک چافی مروقی لییت. و
 ههروهسا پیغه مبهری ﷺ ل حه جا خاتر خواستنی کو دو ماهیک جار بوو
 وهسا موسلمانا پیکه ببنیت، گوتاره ک پیشکیشکر و ئیک ژ تشتیت وی
 دوی گوتارا هندا گرنگ دا به حس کری ئەو بوو کو وهسیه تا مه کری کو
 دگه ل ژنا دباش بین^(۵). و هه که ئەم ژیا نا پیغه مبهری ﷺ بخوینین دی زانین
 کا چهند یی باش بوو دگه ل هه قزینیت خوه، و هه می ژنیت ده و روبه ری
 خوه، و دی شین په رتو کیت مه زن ژ حیکمه ت و جوانیا ره فتارا وی دگه ل
 ده ی کیت موسلمانا و ژنیت موسلمان نفیسین، و دی چاره سه ریا گه له ک
 تاریشیت خوه ییت جقاکی تیدا بینین، و بو مه دیاردییت کو ئیسلامی
 قه درئ هه می ژنا یی گرتی، نه وه کی ئەو ییت نو که کو بتنی داخوازا مافیت

(۱) البخاري (۱۴۱۸)، مسلم (۲۶۲۹).

(۲) أبو داود (۲۲۷۸).

(۳) ابن ماجه (۳۶۷۸)، أحمد (۹۶۶۶).

(۴) البخاري (۶۱۴۹)، مسلم (۲۳۲۳).

(۵) ابن ماجه (۱۸۵۱).

ژنا گهنج دکهن، و مه نه دیتیه به حسئی مافی ده یکی بکه ن!، چونکو وان
چ شول ب دانعه مرا نینه!

و بی گومان ئیسلامی قه درئی ژنی یی بلندکری، ئەفه ژی گه له ک
نقیسه ریت راستگو ییت نه موسلمان شه هده ییا بو دای وه کی: دیروکنقیسی
ناقدار 'ویل دیورانت'^(۱)، و دا ئەم سه حکه ینه دیروکنقیس و جفاکناسی
فره نسی 'گوستاف لوبون' چ دیثیت ده باره ی ژنی ل بهر سیه را
ئیسلامی: "ئیسلامی حالی ژنی یی جفاکی و قه درئی وی گه له ک یی
بلندکری، نه کو کیمکریه به روفاژی وان ئەو ییت فی ئاخفتنی دووباره
دکه ن یی زانین"^(۲)، و دیثیت: "کیمبوونا قه درئی ژنی (ل ناف هنده ک
موسلمانا) به روفاژی قورئانی یا چیبووی و ب چ رهنگا نه ب ئە گهری
قورئانی یه، و ل قیری ئەم دشین گوتنا خوه دووباره بکه ین کو ئەو
ئیسلاما ژن گه له ک بلندکری یا دویره ژ نزمکرنا قه درئی وی، و ئەم نه
ئیکه م که سین به ره قانیی ژ فی بوچونئ بکه ین"^(۳)، و دیثیت: "ئیسلام
ئیکه م دینه قه درئی ژنی بلندکری، و ژن ل پروژهلایتی یا ب قه درتره و

(۱) ول دیورانت، قصة الحضارة ۱۳/۶۰.

(۲) غوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۴۱۴.

(۳) غوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۴۱۷-۴۱۸.

رهوشه نیهتره و که یفخوه شتره ژ ژنی ل ئه وروپا ب نیزیکی (تقریبا) ب شیوه کی گشتی^(۱)، و دیتریت: "ماپیت هه قژینا ئه ویت د ده قیت قورنانی و تهفسیریت وی دا هاتین گه له ک دباشترن ژ ماپیت هه قژینا ئه وروپی^(۲)"، "و ژ به لگیت گرنگیا ژنا ل سه رده می زیرینی شارستانی ئیسلامی ناقدار بوونا گه له کا ژ وانه ب زانست و ئه ده بیاتا^(۳)"، "و پروژهلای (ئانکو: موسلمان) وه سا بهری خوه دده نه ئه وروپا ئه ویت ژنیت خوه دده نه شولی د بازرگانی و پیشه سازی و تشتیت دی دا وه کی ئه م (ئه وروپی) بهری خوه ددهینه هه سپه کی ره سه ن کو خودانی وی هه سپی وی بو کیشانا عه ره بانا و زقراندنا به رئا شا بکار دئینیت^(۴)".

ئه فه ئاخفتنیت زانایه کی به رنیاس یی نه موسلمانن کو ئه ف وه سفه گه له ک د جوانن ب تایهت ده می زانایه کی نه موسلمان دیتریت کو خودانی چه ندین په رتوکایه و خودان قه دره و هه می حه فتیا زانا و هزر قانیت پارسی قه ستا دیوانا وی دکر.

(۱) غوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۴۲۸.

(۲) غوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۴۲۲.

(۳) غوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۴۱۷.

(۴) غوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۴۲۵.

و ژهر کو ئیسلام دینی وی خودی یه نهوی ژن و زهلام چیکرین، و وان باش دنیا سیت، و دزانیست کا چ ب کیر ههر ئیکی دهیت، لهوا ئیسلامی گهلهک ب ریکوپیتی ئهرک و ماف بیت دابهش کرین، چونکو دابهشکرنا ئهرک و مافا ب باشی زانین و نیاسینا تمام پی دقتیت، و خودی یه زانین و ناسینیت تمام ل دهف، بو نمونه: نه گهر ریقه بهری ده زگه هه کی دقتیت شولی وی باش ب ریقه بچیت دی چهند به شه کا د ده زگه هی دا دانیت، و ههر جهه کی دی که سی ژ هه ژی دانیتی، و ناییت نهو بیژیت نه ز دی ب ئیک چاف سه حکمه هه میا، فیجا رابیت ژمیریاری ب زیره قانا بکهت، و هورینا بکه ته چایچی و... هتد، هوسا ژمیریاری نه شیت ب کاری زیره قانی رابیت، و نهوی کاری وی هورینی ب چایی رانا گه هیت، و ژمیریاری دی د ده ستیت زیره قانی دا روهن بیت و... هتد، و هه می ژی دزانن نه فه نه کیماسیه کو ئیک بکیر کاری پی دی نه هیت، چونکو ههر ئیکی هنده ک شیان و هنده ک کیماسی بیت ههین.

ههروه سا ژن و زه لاما ههر ئیکی ژوان هنده ک شیان بیت ههین ل دهف پی دی نین، راسته زه لام بیت ههین خوارنی چیکهن، به لی نهو زه لام نه شین وه کی ژنا دبه ررا لاندکی بهه ژینن و مالی بمانن و جلکا بشوون و... هتد، چونکو هه زرا زه لامی یا ل سه ر ئیک تشت و نه شیت گه له ک تشتا پیکفه بریقه بهت، نه فه ژی خاله کا بهیژه بو هنده ک کاریت دی، بو

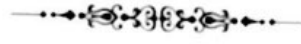

نمونه: زهلام دئی ل بهروکیت شهری بیت دئی هزارا وی ههمی ل سەر
دوژمنی بیت، بهلی ئه گهر ژن ل جهی وی بیت دئی ههست و سوزیت وی
وه لیکهن کو بترسیت کا دئی چ ب سهری زاروکیت وی هیت، و نهشیت
کاری خوه ب دروستی بجهینیت، بهلی ژن دشیت چهند شوله کا پیکفه
بکعت، و مالی ب باشرین شیوه بریقهبهت، و دبهر هندی را باشرین
فیرگهه بیت بو زاروکی خوه، و ریهر و رینجبهریت پاشهروژی ل بهر
دهستی وی راببن، هوسا دئی ماله کا ب سهروبهر پهیدابیت و دئی بیته
بنگههک بو زهلامی کو ژی بدهرکهفیت و بشیت باشر خزمهتا وهلاتی
بکعت، نه وه کی مالیت بی باوهره کو "ههما هر ئیک کوری بابی خوهیه"
و مال دبیته ئوتیلهک کو ههمی دهین لی دنفن و پاشی دچنه سهر شولیت
خوه، و زهلام پاره و ئیمناهی بو مال دابین ناکعت، و زاروک ژی دئی ژ
لایی ژنه کا دی قه ل داینگهه کی هینه پهروهرده کرن ب پهروهردا هندهک
کهسیت بیانی، و هوسا دئی بهری بناغی جفاکی تیکچیت کو خیزانه، و
هه که بهری بناغی د جهی خوهدا نه بیت دیوار ههمی دئی یی ل بهر
ههرفتنی بیت. بهلی ئه گهر هر ئیکی ئهرکی خوه ب دروستی بجهینا و
شیا هیشتا مفای بگههینیه دهورو بهرا ئیسلامی ری لی نه گرتیه، وه کی کو
گهلهک جارا پیغه مبهری مه ﷺ هاری ههقرینیت خوه دکر دکاری مالدا،
و ژنی ژی ئه گهر دهمی وی تیرا بکعت دشیت هندهک کاریت دی ژی

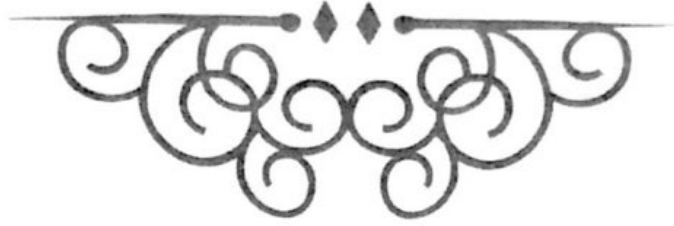
بکته، به لی پا هر تشته ک ب مهرجیت خواه، بو نمونه: کاری بتنی مان دگه ل ره گه زئی دی تیدا چینابیت نه بو ژنی نه بو زه لامي، و هنده ک کار بیت ههین دگه ل زه لامي یان ژنی ناگونجن، وه کی: کارکرنا زه لامي ل نه خواه شخانا زاروکبوونی، و کارکرنا ژنی د سه ربازی دا. و ناخفتنا وان که سا ب چ ناچیت نه ویت داخوازا یه کسانیی د هه می تشتادا دکهن دناقبه را ژن و میرادا، چونکو راسته ژن و زه لام د گه له ک تشتادا د یه کسانن، به لی پا دگه له کا ژی دا نه وه کی ئیکن، و دکتور 'گریگوری جانتز' دبیثیت کو زانایا ۱۰۰ جوداهی دناقبه را مه ژیی ژنی و زه لامي دا بیت ناشکه را کرین^(۱) ژبلی جوداهییت دی بیت دهروونی و له شی. لهوا داخوازا یه کسانیی د هه می تشتادا وه کی هندئ یه کو تو ترومبیله کا باره لگر بو به ریکانا بکارینی و به را ل ترومبیله به ریکانا بارکه ی، بلا بهایی هه ردوو کا هندی ئیک بیت، و نه فه نه کیماسیه بو ترومبیله به ریکانا نه گه ر نه شیته به را بغه گو هیزیت، به لی ئاریشه نه وه گه له ک ژ وانیت داخوازا مافی ئافره تی دکهن ئافره ت ل ده ف وان یا کیمه لهوا چه زدکهن ئافره تی وه کی زه لاما لی بکهن، و هنده ک زه لام ژی پشته قانیی لی دکهن

---

(۱) Gregory L. Jantz, Brain Differences Between Genders.

کو وه کی گورگانه چاقی وان نه ل نازادیا ژنایه، چاقی وان یی ل نازادیا
گههشتنا دهستی وان بو ژنی.

نهرى بوچى ئىسلامى رى دايه زهلامى حهتا چار ژنا پيکفه
ههبن؟ و رى نه دايه ژنى پتر ژ زهلامه کى ههبيت؟

هنديکه ژن و زهلامن ههردوو خودى ييت خولقاندین، و نهو گه له ک
باش دزانيت کا ههر ئيکى چ تايبه تمه نديتت خوه هه نه، و دزانيت کا ههر
ره گزه کى چ بو وى يى باشه، و ئىسلام دینه کى کامله ژ هه مى لايافه، و
دهمى نه م به حسى تشته کى دکه ين دقيتت ژ هه مى لايافه سه حکه ينى، نه
وه کى که سه کى چاف گريداى کو بچيته پيش فيله کى و دهستى خوه
بکه ته گوھى وى، و پشتى هينگى ههر که سه کى بيژيتى: فيل چ گيانداره؟
نهو بيژيتى: گيانداره کى په حن و ته نکه!.

د زانستى دا يا ئاشکه را بووى کو زهلام پتر هزرى د کريارا ره گه زى دا
دکته ژ ژنى، و ب شه وقتر ل دويش دگه ره يت، و ب ساناهيتر و ساده تر
دئاره يت^(۱)، لهوا ره به نيت ديرا (کو د ئايينى وان دا ناييت کريارا ره گه زى
بکه ن) ييت ژن پتر دشين خوه پپاريزن ژ قه شه و شه ماشا کو گه له ک جارا
دهستدريژيا دکهن^(۲). و سالانه زهلام ب مليارا دولارا ل له سفروشا

(۱) Richard Sine, Sex Drive: How Do Men and Women Compare?.

(۲) Wikipedia, Catholic Church sexual abuse cases.

دەمەزێخەن، و ل وەلاتە کۆی وەکی فرەنسا سالی نیزیکی ۳ ملیار و نیف دۆلار (۳،۲ ملیار یورو) ل لەشفرۆشیی دەینە مەزاختن کو ۹۹٪ ژ بکرا زەلامن^(۱).

هەر وەسا زەلاما ب سڕۆشتی خوێ مەیل یا هە ی بو هەبوونا پتر ژ هەفیشکە کۆی چ ب ئاشکەرا بیت یان ب نەینی، لەوا نیقە کا زەلامیت ئەمریکی پەیوەندی دگەل پتر ژ ژنە کۆی پیکفە بیت هەین^(۲).

هەر وەسا حەزا رەگەزی ل دەف ژنی زویر ژ زەلامی کیمدیت، چونکو ل ژیی بیهیشیوونێ هورمونێ تێستوستیرۆن و ئیستروجین هەردوو کیم دبن، هەر وەسا بەری بیهیشیوونێ گەلەک دەما حەزا ژنی کیمدیت وەکی دەمی دوگیانی و نیزیکی سالە کۆی پستی زاروکبوونێ و دەمی د پروژیت خودا، بەلێ پا حەزا زەلامی یا بەردەوامە و گەلەک قەدکیشیت.

و زەلام پتر ب رویدانیت نە چاقەرێکری دمرن ژ ژنا، چونکو زەلامن کاریت ب مەترسی دکەن، و د شەرا دا بەشدار دبن، و ب هزارا و ملیونا دەینە کوشتن.

(۱) Havoscope, Prostitution Revenue by Country.

The Local, Prostitution costs France '€۱,۶ billion each year'.

BBC News, More Sex Please We're British. (۲)

ہہ کہ ئەف تشتہ ل بہر چاقیت مہ بن دەمی ل سەر مەسە لا فرەژنیی
دناخین، دئی باش بو مە روھن بیت، و ئەم وہ کی وی نابین یی فیلی ب
گوھی بتنی دنیا سیت، و دئی باشتر زانین کا بوچی خودی کہرە مکرہ:

﴿فَأَنكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبْعًا فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا

فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ آدَنَى أَلَّا تَعُولُوا﴾

ئانکو: کا هه وه چه ند ژن دفتین بو خوه بینن؛ دووا یان سییا یان چارا،
و هه که هوین ترسان کو دادیی دناقه بریدا نه کهن ب ئیکئی رازی بین یان
ب وان جاریت دبن دەستی هه وه فه (ئەوئت کو هاتینه شه ری موسلمانا
دگهل له شکه ری دوژمنی و که تینه دەستی موسلمانا^(۱))، ئەفه یا نئزیکتره
بو هندی کو هوین زۆرداریی نه کهن.

و هه که ئەم ب هویری به ری خوه بدهینه قی ئایه تی دئی بینین کو
فه رمان ل زه لامیت موسلمانا هه میا نه کریه کو پتر ژنه کئی بینن، و ری یا
ل وی گرتی ئەوئ دادیی دناقه را هه قژینیت خوه دا نه کهت کو پتر ژ
ژنه کئی بینیت، و ئەف دادیه ژی وان تشتا ب خوه فه دگریت ئەوئت دیار
و بسه رقه، و چه ژیکرنا دلی ناگریت چونکو تشته که نه بدهستی مروقیه

(۱) مه ل بهر په ری (۱۰۱-۱۰۹) ب درژی یا به حس کری.

لهوا مروف نهشیت چهز ژ دوو کهسا بکهت وه کی ئیک، و چونکو
 چهژیکرن ژی کیم و زیده دبیت، و دبیت نوکه پتر چهز ژ ههقژینه کا
 خوه بکهت و وهخته کئی دی یا دی، بهلئ نابیت ئه و فی تشتی د رهفتاریت
 خوهدا دیارکهت، ئهوی شیانییت فی دادیی ههبن ری لئ ناهیتته گرتن، و
 ئیسلامی چاوا ری ب فی کاری دایه وهسا زۆرداری یا چهرامگری، و
 پیغه مبهری ﷺ یا گوتی کو ئه و کهسی دوو ههقژین ههبن، و مهیلئ بو
 ئیکئی ژوان بکهت، روژا قیامهتی دی هیت و رهخه کئی وی یی خاهره^(۱)،
 ب راستی ئهفه گهفه کا مهزنه بو وی یی ژ خودی بترسیت، بهلئ ئهوی ژ
 خودی نه ترسیت و پیگری ب فرمانیت وی نه کهت ئه و ئیکئی ژی بینیت
 هه ر دی زۆرداری لیکهت، و دبیت دپشت ههقژینا خوهرا خیانهتی ژی
 لئ بکهت، وه کی حالی ئه وروپا و ئه مریکا کو دی به حس کهین، و ئهوی
 پیگری ب ئیسلامی نه کهت نابیت بیته نمونه ک بو ئیسلامی کو هه رگاڤا
 به حسی فی مهسه لئ هاته کرن بچن ب وی فه برسن و وه کی میشی بهس
 داده نه تشتی پیس، ههروه کی چ نمونیت باش نهی، لهوا دی هنده ک کهس
 رابن ب کریتکرنا فره ژنیی و ده ریخستنا یاسایا ب دژی وی، و دی مافی
 زه لاما و ئه و ژنیت بی ههقژین بنپیکهن، لهوا دی خیانهت مشه بیت، و دی
 زه لام دپشت ههقژینا خوهرا خوه گه هینیتته هنده ک ژنیت دی وه کی کو

(۱) أبو داود (۲۱۳۳)، الترمذی (۱۱۴۱)، النسائی (۳۹۴۲)، ابن ماجه (۱۹۶۹).

مه بهری نوکه دیارکری کو نیقه کا زه لامیت ئه مریکا پتر ژر نه کی یت د
 ژیا نا وان دا هین، به لی ب دزیه و بی ماف و ژ دویری یاسایی، له وان نه
 ئه وال مال خیری ژ وی زه لامی دبینیت، و ئه وال کولانا ژی چ ماف نین،
 و ئه و زاروکی وی یی ژ وی زه لامی دمینه بی خودان، و سیکا ده یکیت
 بی هه قزین ل ئه مریکا ده هزار و بیکارن، و نیزیکی ۱۰ ملیون ژنیت ب
 فی جوری یت هین^(۱)، ئه فه ژبلی وان ژنیت بچویکی خوه دکوژن یان
 دهیلنه بی خودان کو سالی نیزیکی ملیون بچویکا ژبه ر خوه دهن^(۲) و
 پتر ژ نیف ملیونی دهیلنه بی خودان^(۳)، و بو زانین ئه ف ژماریت مه زن
 یت ئه مریکا بتنینه، پا هه که ئه م ژ چینی قیرا بهین و سه حکهینه ئه وروپا
 و هه می جهیت دی یت کو پیگری ب ئیسلامی نه که ن دی ژماره چند
 دمه زن بن؟! بهس خودی دزانیته. و ئه و ژنا شوینه کری و شوی ب
 زه لامه کی خیزاندار ژی نه که ت ئه ف ریکه یا هه ی و ریکا دی ئه وه
 هزیت خوه ژبیربکه ت و بتنی بمینیت هه تا دمريت و چ جارا نه ییته
 خودان مال و زاروک و خیزان، سه رخاترا وی ژنی ئه واهه ی وی خواهش
 و نه قیت چ ژنیت دی خیری ژ زه لامی وی بینن، و سه رخاترا وان زه لاما

(۱) Single Mother Guide, Single Mother Statistics.

(۲) Tara C. Jatlaoui, et al. (۲۰۱۸) Abortion Surveillance – United States ۲۰۱۵.

(۳) U.S. Department of health and human services, Child Maltreatment ۲۰۱۷, p۴۶.

بیت کو نه شین ب ناشکه رای و ب ری کیت دروست چه زیت خواه تری
 کهن لهوا وان دقیت گه له ک ژن هه بن بو وان ل تاری و ل پشت په رداد
 به ره هف بن، و چه زا خواه وه کی چه یوانا بجهینن بی کو پشتی هینگی
 خه ما وی ژنی یان زاروکا هه ل بگرن.

و ری پیدانا فره ژنی هیزا کاری ل وه لاتا زیده دکه ت، و ناهیلیت ریژا
 خه لکی به ره هف کیمبوونی بچیت، نه وه کی وه لاتیت پروژا فا کو نوکه
 پتريا خه لکی وان دپیرن، و گه نج دنا قدا دکیمن، لهوا دنه چارن په نابهره
 وه ربگرن دا بشین خواه ل سهر پییا بگرن.

ئاها ژبه ر قان تشتایه نیسلامی ری دایه زه لامی نه گهر یی دادپه روه ر
 بیت پتر ژ نه کی هه بن، و ری نه دایه ژنی پتر ژ هه فژینه کی هه بیت،
 چونکو نه هزارا ژنی هندی یا زه لامی ل سهر کریاراره گه زیه، و نه هند ل
 دویف دگه رهیت، و نه چه زیت وی هند دبه رده وامن وه کی مه بهری نوکه
 دیارکری، نه فه هه می فه کولینیت زانستی وه دییژن بیت کو غهیری
 موسلمانا نه انجام داین و مه ئاماژه ب ژیده راژی یا کری ل ده سته پیکا به رسفا
 فی پرسیار، سهره رای فی چه ندی کو زه لام پتر ب پرویدانیت
 نه چاقه ریگری دمرن، و د شه رادا دهینه کوشتن، و بو فه ژاندنا جفاکی
 نه گهر زه لامه کی پتر ژ هه فژینه کی هه بن دی پتر زاروک بن و زویتر
 خه لک و هیزا کاری زیده بیت، به لی ژن نه شیت ژ رادده کی دیارکری پتر

زارو کا بینیت، و ب خوہ ٹہ گہر ٹہم و ہسا بدانین کول ہندہ ک جہا زہ لام پترژی لی بہین ژرنا ہر فایدہ ناکت کو ژنی پترژ ہہ قزینہ کی ہہ بن، چونکو ژنی ب خوہ مہیل بو پترژ ہہ قزینہ کی نینہ، وہ کی کول وان دہ فریت کیم ل "بانیا تبت" کو چہند برا ٹیک ژن دینن، د پتریا حالہ تادا ژن بتنی دچیتہ دہف برایی مہزن و ییت دی پشتگوهفہ دہاقت (۱)۔

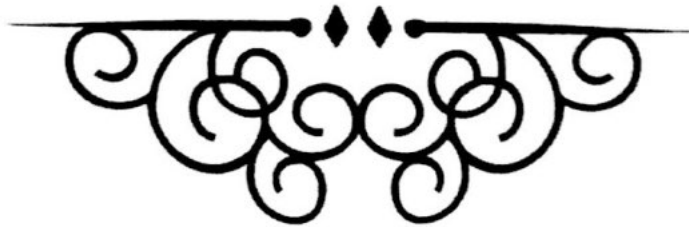
ٹاریشہ ٹہوہ ٹہم ب چاقی ٹہورویا بہری خوہ ددہینہ فرہ ژنی، سہرہرای ہندی کو دیتنا وان بو فی بابہ تی گہلہ ک یا خہلہ تہ، و پروژہ لاتناسیت وان ب خوہ ژنی ٹہویت کو ژنیزیکفہ حالی موسلمانا دیتی وی دانپیدانی دکہن وہ کی سیخوری ہولہندی 'سنوک ہورخرونی' بی کو ماوہ کی دریز دناف موسلمانادا ژیای (۲)، و 'گوستاف لوبون' ٹہوی کو دیتیت کو مروف د سیستہ مہ کی مللہ تہ کی بیانی ناگہیت حہ تا مروف پیچہ کی ہزریت پیشوہخت ییت ژینگہا خوہ ژبیرا خوہ نہ بہت، و دیتیت کو چ سیستہم نین ٹہورویا لومیت وی کربن وہ کی فرہ ژنی و چ سیستہم ژنی نین ٹہورویا خہلہ تہ ٹیگہ ہشتبن وہ کی فرہ ژنی، و دانپیدانی دکہت کو فرہ ژنی سیستہ مہ کی باشہ و ٹاستی رہوشتی بلند دکہت، و خیزانی پیکفہ گریددہت، و ریزہ کی و کہیفخوہ شیبہ کی ددہ تہ

(۱) Melvyn C. Goldstein, When Brothers Share a wife.

(۲) سنوک ہورخرونیہ، صفحات من تاریخ مکہ المکرمة ص ۴۰۲۔

ئافره تی کول ئه وروپا ب دهست ناکه قیت. ههروهسا د ئاخفتنه کا گه له کا جواندا دبیتیت: "فره ژنیا شهرعی یا باشته ژ فره ژنیا نهیتی ئه وال دهف ئه وروپا هه ی^(۱)".

و هنده ک رهوشه نبیریت مه دبیتن فره ژنی کولتوری عه ره بایه، به لی ئه و نزانن کول دهف زه رده شتیا فره ژنی یا دروست بوو، و هه قزینیت خوه دکرنه چه ند چینه ک کو مافیت وان وه کی ئیک نه بوون، و ل دهف وان دروست بوو ئیک خویشک و کچیت خوه بو خوه بینیت وه کی وه لیه کی وان ب نافی 'ئه رداگ ویزار' هه فت خویشکیت خوه بو خوه ئیناین^(۲)!

(۱) غوستاف لوبون، حضارة العرب ص ۴۱۱-۴۱۲.

(۲) آرثر کریستنسن، ایران في عهد الساسانيين ص ۳۰۹-۳۱۰. ول دیورانت، قصة الحضارة. ۲۷/۱۲.

نیلحاد بی مکیاچ

بی دینا چ به لگه ل سهر راستیا ریکا خوه نه ئیناینه و نینن ژی به رانبه ری وان هه می به لگیت خودان باوهره هه ین ل سهر دینی حه ق، بتنی دمینه ب هنده ک تشتاقه کو یان دروست تیناگه ین و ب به رچاقکا خوه یا پیس سه حدکه نی، یان ژی تیدگه ین به س نه فیت خوه تیبگه ینن ژبه ر هنده ک به رژه وه ندییت خوه بیته به رته نگ، و فان تشتا ل ده ف موسلمانیت کیم زانین و بی ناگه ژ دینی دنارینن بو دسه ردابرنه وان، کو گه له ک ژ وان مه سه لا مه د فی په رتوکی دا ب کورتی بیته روهن کرین، و مه بی ناقلی و دره و بیبه ختییت وان ل سهر دینی تمام ناشکه راکرن بو وان که سیته راستی نه دزانی یان ل بهر هاتیه شیلیکرن، و ملحد چ جارا نه شین به حسنی هزر و بیروباوهریته خوه بکه ن و به ره قانیی ژی بکه ن، چونکو وان چ به رنامه و رییک نینن بو خوه شکرن ژیان و نارامکرنا ده روون و رییک خستنا جفاکی خه لکی، ماننی نه و ب خوه بی د نه شکه نجه و نه خوه شیادا و گه له ک ژوان بی خوه دکوژن، و بلندترین ریژا خوه کوشتنی یا دناف مولحدادا^(۱)، و جفاکه کی ماددی بی بی مروقاتی و بی برایه تی و بی دلوقانی بی هه ی، و به ری هه ریکی بی ل به رژه وه ندییت

Jose M. Bartolote & Alexandra Fleischmann, A global perspective in the epidemiology of (۱) suicide.

وی، لهوا یی بهرنامه نه بیت دی چاوا بهرنامه بو خه لکی دانیت؟! و نه وی
هند بیزار بووی چه تا بگه هیته خوه کوشتنی دی چاوا ژیا نا خه لکی خوهش
کهت؟!؟

مولحدا بهرسفا گه له ک پرسیاریت بنه رته تی نینه کو ژیان و هزرا مروفا
یا پیقه گریدایه، و رهفتاریت مروقی دگه ل ده و روبه را ریکدئینخن، وه کی:

١- چاوا ئەف گهردوونه چیبوویه و ب قئ ریکوپیکیی و زانستی یا
ناشکه را کری کو بهری هینگئ نه بوو؟

مولحدا چ بهرسفیت بهرناقل نینن بو قئ پرسیارئ لهوا مولحدئ
بناقودهنگ 'لورینس کراوس' دیژیت کو گهردوون ب خوه یی
چیبوو ب هیزا کیشکرنئ^(١)، ئی ما ئەو هیزا کیشکرنئ ژ
کیقه هات؟! مانه پشتی پهیدا بوونا گهردوونی یا پهیدا بووی؟! یان
مهسه له بهس رهقینه ژ دانپیدانی ب هه بوونا خودئ؟! و خودئ یه
گهردوون و هیزا کیشکرنئ و هه می تشت چیکرین.

٢- چاوا هنده ک ریزیت نه گور بیت فیزیایی بیت سهیر دروست بووینه
کو هه که پیچه کئ بهینه گهورین گهردوون بریقه ناچیت؟

(١) ناخفتنا وی و بهرسفا وی بیت دفن فیدیوی دا: ارجع لأصلک، شیء من لاشيء ١.

۳- ٹیکہم جار چاوا ژیان پیدابوویہ؟ ماددی مری چاوا زندگی بوویہ؟
 ل فیری ژی بی دینا چ بہر سفیت بہر ناقل نینن لہوا 'ریچارد دوکنز'
 کو بناقودہ گترین مولحدہ دەمی پرسیار ژئی دھیتہ کرن کو ٹیکہم
 خانا زندگی چاوا پیدابوویہ؟ وی گوت کو من چ ہزر ل سہر فی
 تشتی نینن، بہلکی ہندہ ک بوونہ وەریت عہسمانی ئەو خانہ ئینابیتہ
 دنیا یی^(۱)، ئی پا ئەو بوونہ وەر کئی چیکرینہ و چاوا چیبووینہ؟!
 بہلی پا ہہ کہ ئەو راست بیژن ئەو دزانن کو چ ریک نینن ژیان پی
 پیدابیت ہہ کہ ب چیکرنا خودی نہ بیت بہلی وان نہ قیت دانپیدانی
 بکن، وہ کی 'جورج وولد' کو خہ لاتی نوبل یی بدہستقہ ئینای
 دیثیت کو بتنی دوو ئە گہر بیت ہین ل سہر پیدابوونا ژیان؛ یان
 ژ نشکہ کئی قہ یا پیدابووی ب ریکا گہ شہ سہ ندنی (تطور)، یان
 خودی یا خولقاندی، و دیثیت: "بوچوونا کو ژیان ب خوہ یا
 چیبووی ژ لای زانستی قہ یا ہاتیہ ژناقبرن بہری ۱۲۰ سال ژ لای
 'لويس پاستور'ی و ہندہ کیت دی قہ، و ئە قہ وہ ل مہ دکہت کو بتنی
 مہ ئەو ئەنجام بمینیت کو خودی ب داہینان ژیان یا خولقاندی. بہلی
 ئەز ب فہلسہ فی ب فی ئەنجامی رازی نابم چونکو من نہ قیت
 باوہری ب خودی بینم، لہوا ئەز دی وی ہہ لبریم کو باوہری پی

(۱) Timpoi, Richard Dawkins Intelligent Design and Space Aliens.

بینم ئەوا ئەز دزانم کو ژ لایئ زانستی قه چ ری ناچنی ئەو ژی ئەوه
 کو ههما ژیان ئەو ب خوه ب گه شه سەندنئ یا په یدابووی^(۱).
 وه کی خودئ مهزن که ره مگری کو وان ب دهقی خوه حاشاتی کر
 به لئ دلدازانی کو خودئ یئ حهقه، ئەقه ژی ژ دفنلندی و مهزناهی

﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا﴾

۴- رهوشت چیه و دئ چاوا رهوشتی و بی رهوشتی ژیک جوداکهین؟
 هندیکه رهوشته هنده ک بنه ماییت ههین کو ههمی مروف وهختی
 ژده یکدبن دگهل وان په یدادبن، بو نمونه ههمی کهس دزانن کو
 دادپه روهری یا باشه، و ئە گهر تو دوو بچویکا بینی و هنده ک تشتا
 بدهیه ئیکی و نه دهیه یئ دی دئ زانیت ته نه حهقی لی کر، و هه بوونا
 فان بنه مایا به لگه یه کو خودییه ک یئ هه ی ئەف ئاماده ییه یا ل دهف
 مروقی دروست کری، به لئ ملحد نه شین قئ دانپیدانی بکهن، و
 رهوشت ژی نه ژوان تشتایه کو د تاقیگه هی قه بهیته نیاسین، لهوا
 مولحد نه شین رهوشتی و بی رهوشتی ژیک جوداکهین، و ژ ئەنجامئ
 نه بوونا بنه ماییت رهوشتی ل دهف وان دئ بینی زانایه کئ مولحد یئ

(۱) Georđe Wald, Innovation and Biology.

وہ کی 'لورینس کراوس' ژ زانکویا ویلایہ تا 'نہریزونا' ہاتہ دہریخستن سہرا دەستدریژیت رہ گہزی ل سہر ژنہ کی^(۱). و ریچارد دوکنز' دیژیت کو مروف نہشیت چ بہ لگا ل سہر خرابیا کریتکرنی (اغتصاب) بینیت^(۲)! و ہہروہ سا پرسیار ژ 'لورینس کراوسی' دہیتہ کرن کا بوچی زنا دگہل مہ حرہما (وہ کی: دہیک و خویشک و کچ و... ہتد) کارہ کی خہلہ تہ؟ ئەو دیژیت ئەز نہشیم بیژم خہلہ تہ ئە گہر چ زیانیت ساخلہ میی نہ بن و چ زاروکیت تیکچووی ژئی چینہ بن^(۳)!.

۵- دئی چاواشین باشی و خرابی ژیک جودا کہین؟

ہہما مولحد نہشین باشی و خرابیا پیناسہ بکہن و دیژن باشی و خرابی نینن، وہ کی 'ریچارد دوکنز' دیژیت: "ئەف گہردوونی چافی مہ لی ئەو تاییہ تمہندی ییت ہہین ییت ئەم پیشینی دکہین د گہردوونہ کی دا کو نہ دیزاین ہہییت، نہ نارمانج، نہ خرابی، نہ باشی، چ تشت نہییت ژبلی پویتہ پینہ دانہ کا کورہ^(۴)"، ئەفہ ژئی

(۱) Meredith Wadman, University finds prominent astrophysicist Lawrence Krauss grabbed a woman's breast.

(۲) bibleapologetics, Richard Dawkins says rape is morally arbitrary!.

(۳) Evolutionless, Episode ۱۰ incest isn't all wrong.

(۴) Richard Dawkins, River Out of Eden p. ۱۳۳

چونکو بیباوه ریت نوکه باوه ری بتنی یا ب وی تشتی هه ی یی کو
 بشین بینن و تاقیکهن د تاقیکه هادا، ئی پا دی چاوا شین باشی و
 خرابیا تاقیکهن؟! لهوا وهختی پرسیارا 'ریچارد دوکنزی' هاتیه کرن:
 ئه ری دی شین بیترین کو 'هیتلر' یی خه لهت بوو؟ وی گوت: ب
 راستی ئه فه پرسیاره کا بزهمه ته^(۱)!. و ب ئه گه ری فی نه هیلانا باشی
 و خرابیی 'نارثر لیف' ی گوت: "ئه فرو چ رییک نینن کو ئه م
 بسه لمینین کو توپاران کرنا زاروکا ب بومیت 'ناپالم' کاره کی
 خه له ته^(۲)!".

ژبه ر فان ئه گه ریت بووری دی بیترین: ئه ری دی چاوا شین دگهل
 هنده کا ژین کو چ تشتا بهایی خوه ل دهف نه بیت؟! دی چاوا ژ ئیکی
 پشتراست بین کو په یمانه کی دگهل گریده یین ئه گه ر وی چ باوه ری ب
 جیه جیکرنا سوز و په یمانا نه بیت؟! ئه ری دی چاوا شین باوه ریا خوه ب
 ئیکی ئینین کو باوه ری ب هندی نینه کو مروف ل سه ر کارئ وی یی
 خراب دی هیته سزادان؟! لهوا چ گاڤا مولحدا ده رفه تا خوه دیت بو خرابیی

(۱) Larry Taunton, Richard Dawkins: The Atheist Evangelist.

(۲) Arthur A. Leff, Economic Analysis of Law: Some Realism about Nominalism p. ۴۵۴

چ تشت نینن وان ژئی بدهنه پاش، ژبه ر هندی ل گه لک ویلایه تیت
نه مریکا یاسا ریکئی نادهت مولحد چ پله و پوستا وهرگرن^(۱).

ژنوی هنده کا دقیت و هسا مه تیگه هینن کو هه بوونا دینی دناق
جفاکیدا یا خرابه، و دیژن: بلا دین دناقه را مروقی و خودیدا بیت و
مروف رهفتاری ب دینی نه کهت دگه ل خه لکی، و هه ر ئیک یی ب که یفا
خوه بیت د رهفتاریت خوه دا، ئی پا دی چاوا رهفتاریت خه لکی د باشبن
دگه ل ئیک، هه که دره و ل دهف ئیکی یا باش بیت، و ئیکی باوه ری ب
سوزوپه یمانا نه بیت، و یی دی ب دویف نامویسا خه لکی بکه قیت و
بیژیت نازادیه و... هتد؟! ما مولحد یا باش و خراب دزانن دا نیشا مه
بدهن؟! نئی ئه م یی دبیین کو ئه و کاری مولحد ا بقیت بکه ن یی بو خوه
هنده ک حیجه تا ژ بن عه ردی دئینه ده ری.

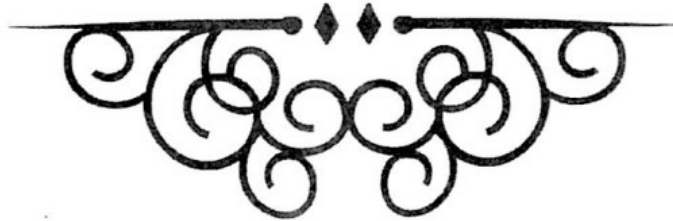
یان هنده کا دقیت مروقاتیی بکه نه ئایین بو خوه، مانئ ئه فروکه وه لات
یی دهینه ویران کرن و مروف یی دهینه کوشتن و مال و ملکئ وه لاتا یی
دهیته دزین ب ناقئ مروقاتیی!، و چ جارا خه لک پیکناهیته ل سه ر
ژیکجودا کرنا تشتیت باش و خراب ل دویف مروقاتیی.

Wikipedia, Discrimination against atheists. (۱)

به لئ پا مهسه له هه می نه ئه فهیه، مهسه له ئه وه ئه ویت ئابوور و
سیاسهت و راگه هاندنا جیهانی د دهستیدا دقیت خه لکی ژ دینی
دویریخن، و خه لک گوهداریا فه رمانا خودی نه کهت، دا ب تمامی
بکه فنه ددهستی واندا، و ئه و وی بیژنی و نیشابدهن یا وان دقیت بریکا
راگه هاندنی و فه کولینیت سه خته، و خه لک بیته عه بدی وان و وان های
ژ خوه نهی. و ئه و پیلانا دگیرن و خودی ژی پیلانا دگیریت و خودی
باشترین پیلانگیره

﴿وَيَمْكُرُونَ وَيَمَكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَكْرِينَ﴾

به لگه ل سهر هه بوونا خودی ب کورتی

یا هاتیه ناشکه را کرن کو گهردوون نه بوو و یی چیبووی و ئەم و ئەف
تشتیت دهووروبه ری مه هه می نه بووین، ئی پا یا دیاره کو ئیک یی هه ی
ئەف تشته هه می ییت خولقاندین، چونکو چ تشت ئەو ب خوه ژ چنه یی
چینابن، و ئەو تشتی نه ی ما دی چاوا خوه چیکه ت.

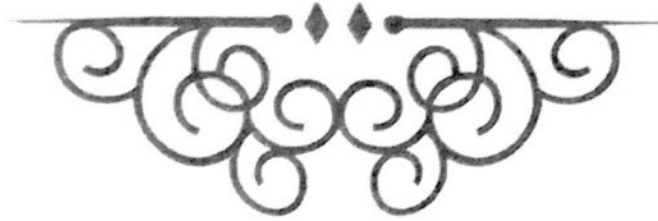
﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ﴾

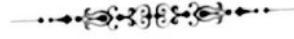
لهوا دفتیت خولقینه ره ک هه ییت کو ئەف تشته چیکر بن، کو به ری
هه می تشتا یی هه ی و چ تشت ل به ری وی نه بوون، لهوا بیژه ئەوه الله یی
کو خوداینی یا وی بتنی یه، خودی بتنی یه یی هه وجهی که سی نه و هه می
دهه وجهی وی، نه که س ژئ بوویه و نه ئەو ژ که سی بوویه، و وی چ
هه فکویف نه بووینه نه د ناقتیت وی دا و نه د سالوخه تیت وی دا.

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

ههروه سا ئەف ریکوپیتکیا د گهردوونیدا به لگه یه ل سهر هندی کو
خودییه کی خودان شیان و هه ز کرن و کاربنه جه یی هه ی ئەف گهردوونه
هوسا ب ریکوپیتکی یی خولقاندی، چونکو ریکوپیتکی ب خوه
چینابیت، ده می ئەم وینئ مروقه کی ل سهر که فره کی یان شکه فته کی

دینین ئەم دزانین ئەقە هەندە ک مروقا یی چیکری، لەوا دەمی ئەم مروقی،
 و عەرد و عەسمانا دینین ب قی هەمی ریکوپیکیا ئالوزقە، ئەم دزانین ئەو
 ب خوە نەچیووینە، و دقیت خولقینەرە کێ کاربنەجھ هەبیت ئەو
 چیکربن.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ أَوْلًا وَأَخْرًا وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

بوهر تیبینیہ ک و پیشنیارہ کی، یان ہر پرسیارہ کا تہ
بفیت بہیتہ بہر سقدان ل بہ شیت بہیت (ب ئانہ ہیا خودی)
پہوہندی ب فان ہہ ژمارا لسہر توریٹ جفاکی بکہ...

ⓕ Ⓜ ⓧ bawersafwat

ژێدهر

ژێدهریت کوردی

- ١- تحسین ابراهیم دوسکی، تهفسیراب ساناھی.
- ٢- قاسم بهرواری (٢٠١١) کوردولوژی، ج٢، چاپخانا خانی: دهوک.
- ٣- مصطفی محمود، وههگیران: ئدریس غازی (٢٠١٨) دان و ستاندنهک دگهل ههقالی من یح باوهر، ج١.
- ٤- سینکس و فرۆشتتی مادهی هۆشبهه له زیندانهکانی کوردستان (Aug ١٨, ٢٠١٨) Kurdmodern
Youtube, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://youtu.be/YVoN-RRybIM>

المصادر العربية

- ٥- إبراهيم بن عمر السكران (٢٠١٦) مآلات الخطاب المدني، ط٢، دار الحضارة للنشر والتوزيع: الرياض.
- ٦- أبو الحسن الندوي، ماذا خسر العالم بانحطاط المسلمين، مكتبة الإيمان: المنصورة.
- ٧- أبو جعفر بن جرير الطبري (٢٠٠٧) صحيح تاريخ الطبري، ط١، دار ابن كثير: دمشق.
- ٨- أحمد بن شعيب النسائي، سنن النسائي، ط١، مكتبة المعارف للنشر والتوزيع: الرياض.
- ٩- أحمد بن علي ابن حجر العسقلاني، تحقيق: سعد بن ناصر الشثري (١٤١٩هـ) المطالب العالية بزوائد المسانيد الثمانية، ط١، دار العاصمة للنشر والتوزيع: الرياض.
- ١٠- أحمد بن محمد بن حنبل (١٩٩٧) مسند الإمام أحمد، ط١، مؤسسة الرسالة: بيروت.
- ١١- أحمد بن محمد بن سلامة أبو جعفر الطحاوي (١٩٩٤) شرح معاني الآثار، ط١، عالم الكتب: بيروت.
- ١٢- أحمد بن يحيى البلاذري (١٩٨٧) فتوح البلدان، مؤسسة المعارف: بيروت.
- ١٣- أحمد شفيق، ترجمة: أحمد زكي (٢٠١٠) الرق في الإسلام، ط١، دار طيبة للطباعة: الجيزة.
- ١٤- أحمد علي عجيبة (٢٠٠٤) دراسات في الأديان الوثنية القديمة، ط١، دار الآفاق العربية: القاهرة.
- ١٥- أحمد ميرزا ميرزا (٢٠١٤) أشهر قادة فتح كوردستان في العصر الإسلامي الأول، مجلة كلية العلوم الإسلامية، ٨(٧٥٥-٧٢٥).
- ١٦- أحمد ميرزا ميرزا (٢٠١٦) انتشار الإسلام في كوردستان، مكتب التفسير للنشر والإعلان: أربيل.
- ١٧- ادريس محمد حسن الدوسكي (٢٠٠٦) همدان من الفتح الإسلامي إلى سقوطها بيد المغول، ط١، دار سبيريز للطباعة والنشر: دهوك.
- ١٨- آرثر كريستنسن، الترجمة: يحيى الخشاب، إيران في عهد الساسانيين، دار النهضة العربية للطباعة والنشر: بيروت.
- ١٩- آرولد توينبي، ترجمة: فؤاد محمد الشبل (٢٠١١) مختصر دراسة للتاريخ، المركز القومي للترجمة: القاهرة.
- ٢٠- إسماعيل بن عمر بن كثير (١٩٩٨) البداية والنهاية، دار هجر للطباعة والنشر والتوزيع والإعلان: الجيزة.

- ٢١- آماد كاظم (٢٠١٩) المحاجة الفكرية والفلسفية في برهنة حقائق القرآن - دراسة إبوستمولوجية، Noor Publishing.
- ٢٢- أنتوني غدنز، ترجمة: فايز الصياغ (٢٠٠٥) علم الاجتماع، ط٤، مؤسسة ترجمان: بيروت.
- ٢٣- بنيامين بن يونه التطيلي (٢٠٠٢) رحلة بنيامين التطيلي، ط١، المجمع الثقافي: أبوظبي.
- ٢٤- جون كلوفر مونسيما، ترجمة: د.الدمرداش عبدالمجيد سرحان، الله يتجلى في عصر العلم، دار القلم: بيروت.
- ٢٥- حسن بيرنيا، الترجمة: محمد نورالدين عبدالمنعم والسباعي محمد السباعي (٢٠١٣) تاريخ إيران القديم من البداية حتى العهد الساساني، ط١، المركز القومي للترجمة: القاهرة.
- ٢٦- خليفة بن خياط العصفري، تحقيق: أكرم ضياء العمري (١٩٨٥) تاريخ خليفة بن خياط، ط٢، دار طيبة: الرياض.
- ٢٧- راغب السرجاني (٢٠١٤/٤/٩) عدم دموية الحروب النبوية
Islam Way, Available from: <https://ar.islamway.net/article/٢٦٠١٣/>
- ٢٨- سالم البهناوي، مكانة المرأة بين الإسلام والقوانين العالمية، دار القلم: الكويت.
- ٢٩- سامي عامري (٢٠١٦) مشكلة الشر ووجود الله، ط٢، مركز تكوين للأبحاث والدراسات: لندن.
- ٣٠- ستيفن هوكينج، الترجمة: أيمن أحمد عياد (٢٠١٣) التصميم العظيم، ط١، دار التنوير للطباعة والنشر: بيروت.
- ٣١- سلطان بن عبدالرحمن العميري (١٤٣١هـ) الخلل المنهجي في دليل الحدوث، مجلة التأصيل، ١(٨٧-١٣٥).
- ٣٢- سلطان بن عبدالرحمن العميري (٢٠١٣) فضاءات الحرية، ط٢، المركز العربي للدراسات الإنسانية.
- ٣٣- سليمان بن الأشعث أبو داود السجستاني، سنن أبي داود، بيت الأفكار الدولية: عمان.
- ٣٤- سنوك هورخرونيه، الترجمة: د.علي عودة الشيوخ (١٤١٩هـ) صفحات من تاريخ مكة المكرمة، دار الملك عبدالعزيز: الرياض.
- ٣٥- شمس الدين محمد ابن قيم الجوزية (١٤٢٩هـ) الداء والدواء، ط١، دار عالم الفوائد للنشر والتوزيع: مكة المكرمة.
- ٣٦- شمس الدين محمد ابن قيم الجوزية (١٩٩٨) زاد المعاد من هدي خير العباد، ط٣، مؤسسة الرسالة: بيروت.
- ٣٧- شمس الدين محمد ابن قيم الجوزية، شفاء العليل في مسائل القضاء والقدر والحكمة والتعليل، مكتبة دار التراث: القاهرة.
- ٣٨- شوقي أبوخليل (١٩٨٢) الإسلام في قفص الإتهام، ط٥، دار الفكر للطباعة والنشر والتوزيع: دمشق.
- ٣٩- عبدالرحمن قاسم، الترجمة: ثابت منصور "د.غانم حمدون" (٢٠٠٨) كردستان والكرد دراسة سياسية واقتصادية، ط٢، بنكهة زين: السلیمانية.
- ٤٠- عبدالسلام الترميني (١٩٧٩) الرق ماضيه وحاضره، المجلس الوطني للثقافة والفنون والآداب: الكويت.
- ٤١- عبدالله بن أحمد بن قدامة المقدسي (٢٠٠٣) عمدة الفقه في المذهب الحنبلي، المكتبة العصرية: بيروت.

- ٤٢- عبدالله بن بن أحمد ابن قدامة المقدسي (١٩٩٧) المغني، ط٣، دار عالم الكتب: الرياض.
- ٤٣- عبدالله بن صالح العجيري (١٤٣٤هـ) ينبوع الغواية الفكرية، ط١، البيان: الرياض.
- ٤٤- عبدالله بن مبارك آل سيف (٢٠٠٩) اختيارات شيخ الإسلام ابن تيمية الفقهية، ط١، دار كنوز إشبيلية: الرياض.
- ٤٥- عزالدين مصطفى رسول (٢٠١٠) الواقعية في الأدب الكردي، ط٢، دار نارس للطباعة والنشر: أربيل.
- ٤٦- علي بن أحمد ابن حزم الظاهري (١٩٩٨) مراتب الإجماع، ط١، دار ابن حزم: بيروت.
- ٤٧- عمرو شريف (٢٠١١) رحلة عقل، ط٤، مكتبة الشروق الدولية: القاهرة.
- ٤٨- غوستاف لوبون، الترجمة: عادل زعيتير (٢٠١٣) حضارة العرب، مؤسسة هنداوي للتعليم والثقافة: القاهرة.
- ٤٩- فائزة محمد عزت، الكرد في إقليم الجزيرة وشهرزور في صدر الإسلام، مطبعة خاني: دهوك.
- ٥٠- فرست مرعي (٢٠١١) الفتح الإسلامي لكردستان، ط١، دار الزمان: دمشق.
- ٥١- كرسي موريسون، ترجمة: محمود صالح الفلكي (٢٠١٣) العلم يدعو للإيمان، ط١، دار وحي القلم: دمشق.
- ٥٢- كلثومة جميل عبدالواحد (٢٠٠٧) كردستان في عهد الساسانيين، ط١، مطبعة وزارة التربية: أربيل.
- ٥٣- م.س. لازاريف وآخرون، الترجمة: د.عبدي حاجي (٢٠١١) تاريخ كردستان، ط٢، دار سبيريز للطباعة والنشر: دهوك.
- ٥٤- مجموعة من المؤلفين (٢٠١٨) مقررات برنامج صناعة المحاور: الدفعة الرابعة.
- ٥٥- محب بن مسكين، تخلص من إلحادك، نسخة إلكترونية.
- ٥٦- محب بن مسكين، تعزيز اليقين بجملة من البراهين، نسخة إلكترونية.
- ٥٧- محب بن مسكين، سؤال الحضارة، نسخة إلكترونية.
- ٥٨- محمد إقبال الناطلي الندوي (٢٠١٤) أخلاقيات الحرب في الإسلام، إيسيسكو: الرباط.
- ٥٩- محمد أمين زكي، الترجمة: محمد علي عوني (٢٠٠٩) خلاصة تاريخ الكرد وكردستان، ط١، شركة نوابغ الفكر: القاهرة.
- ٦٠- محمد بن إدريس الشافعي (٢٠٠١) الأم، ط١، دار الوفاء للطباعة والنشر والتوزيع: المنصورة.
- ٦١- محمد بن إسماعيل البخاري (٢٠١٥) الجامع المسند الصحيح المختصر من أمور رسول الله ﷺ وسننه وأيامه، ط٣، دار طوق النجاة: الجدة.
- ٦٢- محمد بن صالح العثيمين (١٤٢٨هـ) الشرح المتمتع على زاد المستقنع، ط١، دار ابن الجوزي: الرياض.
- ٦٣- محمد بن عيسى الترمذي، الجامع المختصر من السنن عن النبي ﷺ ومعرفة الصحيح والمعلول وما عليه العمل، بيت الأفكار الدولية: عمان.
- ٦٤- محمد بن محمد بن عبدالكريم ابن أثير الجزري (١٩٨٧) الكامل في التاريخ، ط١، دار الكتب العلمية: بيروت.
- ٦٥- محمد بن يزيد ابن ماجه القزويني، سنن ابن ماجه، بيت الأفكار الدولية: عمان.
- ٦٦- محمد قطب (١٩٩٢) شبهات حول الإسلام، ط٢١، دار الشروق: القاهرة.
- ٦٧- محمد ناصرالدين الألباني (١٩٨٨) صحيح الجامع الصغير وزيادته، ط٣، المكتب الإسلامي: بيروت.

- ٦٨- مركز الفتوى في موقع إسلام ويب (٢٠٠٤/٧/٨) حرمة وطء الأمة الكافرة بالملك، Islam Web، الرابط: <http://fatwa.islamweb.net/fatwa/index.php?Id=٥٠٩٠٢&Option=Fatwald&page=showfatwa>
- ٦٩- مسلم بن الحجاج القشيري النيسابوري (٢٠٠٦) المسند الصحيح المختصر من السنن بنقل العدل عن العدل إلى رسول الله ﷺ، ط١، دار طيبة للنشر والتوزيع: الرياض.
- ٧٠- ملاك الجهني (١٤٣٨هـ) المرأة بين الداروينية والإلحاد، ط١، دار وقف دلائل للنشر: الرياض.
- ٧١- موسى مصطفى الهسياني (٢٠٠٥) سنجار، ط١، دار سبيريز للطباعة والنشر: دهوك.
- ٧٢- مونتسكيو (٢٠١٣) روح الشرائع، مؤسسة هنداوي للتعليم والثقافة: القاهرة.
- ٧٣- نخبة من كبار العلماء (٢٠١٢) موسوعة بيان الإسلام، ط١، دار نهضة مصر للنشر: الجيزة.
- ٧٤- الندوة العالمية للشباب الإسلامي (١٤٢٠هـ) الموسوعة الميسرة في الأديان والمذاهب والأحزاب المعاصرة، ط٤، دار الندوة العالمية للطباعة والنشر والتوزيع: الرياض.
- ٧٥- هشام عزمي (٢٠١٥) الإلحاد للمبتدئين، ط٢، دار الكاتب للنشر والتوزيع: الإسماعيلية.
- ٧٦- هنام بن مسدد، كيف تتلخص من الإلحاد، نسخة إلكترونية.
- ٧٧- هيثم طلعت، كهنة الإلحاد الجديد، نسخة إلكترونية.
- ٧٨- ول ديورانت، الترجمة: زكي نجيب محمود وآخرون (١٩٨٨) قصة الحضارة، دار الجبل: بيروت.
- ٧٩- يحيى بن شرف النووي (٢٠٠٥) منهاج الطالبين وعمدة المفتين، ط١، دار المنهاج للنشر والتوزيع: بيروت.
- ٨٠- يحيى بن شرف النووي (٢٠٠٩) الجموع شرح المذهب، بيت الأفكار الدولية: عمان.
- ٨١- Sky News Arabia، أرقام صادمة لزواج القصر في الولايات المتحدة، Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.skynewsarabia.com/varieties/٨٥٥٤١٤>
- ٨٢- بطرس الجميل وآخرون، سنكسار الكنيسة القبطية الأرثوذكسية St-Takla, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://st-takla.org/Saints/Coptic-Synaxarium-Orthodox-Saints-Biography-٠٠-Coptic-Orthodox-Popes/Life-of-Coptic-Pope-٠٢٨-Pope-Benjamin-I.html>
- ٨٣- Caravan of History قافلة التاريخ (May ٢٩, ٢٠١٦) مبدأ الحزب البعث العربي الاشتراكي Youtube, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.youtube.com/watch?v=DXijAbAYOjY>
- ٨٤- ارجع لأصلك (٢٠١٤/١٢/٥) شيء من لاشيء ١ Youtube, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.youtube.com/watch?v=RXatL٥٢HxFE&t=٢٥s>

English references

- ۸۵- Alanna Vagianos (Oct ۲۳, ۲۰۱۴) ۳۰ *Shocking Domestic Violence Statistics That Remind Us It's An Epidemic*, Huffington Post, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from:
https://www.huffingtonpost.com/۲۰۱۴/۱۰/۲۳/domestic-violence-statistics_n_۵۹۵۹۷۷۱.html
- ۸۶- Arthur A. Leff (۱۹۷۴) *Economic Analysis of Law: Some Realism about Nominalism*, Faculty Scholarship Series, ۲۸۲۰, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from:
https://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/۲۸۲۰
- ۸۷- BBC (Sep ۲۲, ۱۹۹۸) *More Sex Please We're British*, BBC News, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from:
http://news.bbc.co.uk/۲/hi/uk_news/۱۷۷۳۳۳.stm
- ۸۸- BBC News (Apr ۷, ۲۰۰۶) *Dirty looks for topless carwash*, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from:
http://news.bbc.co.uk/۲/hi/uk_news/england/leicestershire/۴۸۸۹۵۷۰.stm
- ۸۹- BBC, *World Prison Populations*, BBC News, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from:
<http://news.bbc.co.uk/۲/shared/spl/hi/uk/۰۶/prisons/html/nn۲page۱.stm>
- ۹۰- Bibleapologetics (Apr ۱, ۲۰۰۹) *Richard Dawkins says rape is morally arbitrary!*, Youtube, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from: <https://www.youtube.com/watch?v=G-F-۴WhvHqU>
- ۹۱- Caren Lissner (Oct ۱۱, ۲۰۱۸) *US Domestic Violence Murder Rate Rises*, OZY, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from: <https://www.ozy.com/acumen/us-domestic-violence-murder-rate-rises/۸۹۸۱۸>
- ۹۲- Centers for Disease Control and Prevention (۲۰۱۳) *Incidence, Prevalence, and Cost of Sexually Transmitted Infections in the United States*, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from
<https://www.cdc.gov/std/stats/STI-Estimates-Fact-Sheet-Feb-۲۰۱۳.pdf>
- ۹۳- Centers for Disease Control and Prevention (۲۰۱۸) *Sexually Transmitted Disease Surveillance ۲۰۱۷*, Atlanta: U.S. Department of Health and Human Services.
- ۹۴- Centers for Disease Control and Prevention (May ۸, ۲۰۱۷) *Key Injury and Violence Data*, CDC, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from: https://www.cdc.gov/injury/wisqars/overview/key_data.html
- ۹۵- Charles Phillips & Alan Axelrod (۲۰۰۵) *Encyclopedia of Wars*, New York: Fact on File, Inc.
- ۹۶- Cheryl D. Fryar, et al. (۲۰۰۷) *Drug Use and Sexual Behaviors Reported by Adults: United States, ۱۹۹۹-۲۰۰۲*, Centers for Disease Control and Prevention.
- ۹۷- CIA (Apr ۱۷, ۲۰۱۹) *Indonesia*, CIA, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/id.html>

- ٩٨- David Reher & Miguel Requena (٢٠١٨) *Living Alone in Later Life: A Global Perspective*, Population and Development Review ٤٤(٢): (٤٢٧-٤٥٤).
- ٩٩- Do Something Organization, ١١ *Facts about Human Trafficking*, Do Something, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.dosomething.org/us/facts/١١-facts-about-human-trafficking>
- ١٠٠- Ejaz Khan, *Top ١٠ countries with the most rape cases in the world*, Wonderslist, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.wonderslist.com/countries-with-the-most-rape-cases/>
- ١٠١- Evolutionless (Apr ٢٥, ٢٠١٥) *Episode ١٠ incest isn't all wrong*, Youtube, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.youtube.com/watch?v=wCJ-jpIndHM>
- ١٠٢- Federal Statistical Office of Germany (٢٠١١) *Older People in Germany and EU*, Wiesbaden: Federal Statistical Office.
- ١٠٣- Find Law's Team, *Capital Punishment at the Federal Level*, Find Law, Retrived (Apr ٢١, ٢٠١٩) from: <https://criminal.findlaw.com/criminal-procedure/capital-punishment-at-the-federal-level.html>
- ١٠٤- Georde Wald (١٩٥٨) *Innovation and Biology*, Scientific American, ١٩٩(١٠٠٠-١٠٥).
- ١٠٥- Gregory L. Jantz (Feb ٢٧, ٢٠١٤) *Brain Differences Between Genders*, Psychology Today, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/hope-relationships/٢٠١٤٠٢/brain-differences-between-genders>
- ١٠٦- Havoscope, *Prostitution Revenue by Country*, Havoscope, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.havoscope.com/prostitution-revenue-by-country/>
- ١٠٧- Henry Smith Williams (١٩٠٤) *The historian's History of The World*, New York: The Outlook Company.
- ١٠٨- International Labour Organization (٢٠١٥) *Women in business and management: gaining momentum*, Geneva: International Labour Office.
- ١٠٩- Jerry Bergman (٢٠٠٠) *The history of the teaching of human female inferiority in Darwinism*, CEN Technical Journal ١٤(١).
- ١١٠- John McLaughlin (١٩٩٧) *Medieval Child Marriage: Abuse of Worship?*, New Hampshire: Plymouth State College, Conference on Medieval Studies, April, ١٩٩٧.
- ١١١- Jose Manoel Bartolote & Alexandra Fleischmann (٢٠٠٢) *A global perspective in the epidemiology of suicide*, Suicidologi ٧(٢).
- ١١٢- Justin McCurry (Oct ١٨, ٢٠١٦) *Deaths from overwork: Japan's 'Karoshi' culture blamed for young man's heart failure*, The Guardian, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from:

- <https://www.theguardian.com/world/2016/oct/18/death-from-overwork-japans-karoshi-culture-blamed-young-mans-heart-failure>
- ١١٣- Kalevi J. Holsti (١٩٩١) *Peace and War: Armed Conflicts and International Order 17٤٨-1٩٨٩*, New York: Press Syndicate of The University of Cambridge.
- ١١٤- Kathrine E. Starkweather (٢٠١٠) *Exploration into Human Polyandry*, Nebraska: University of Nebraska.
- ١١٥- Larry Taunton (Dec ١٨, ٢٠٠٧) *Richard Dawkins: The Atheist Evangelist*, by Faith, Retrieved (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://byfaithonline.com/richard-dawkins-the-atheist-evangelist/>
- ١١٦- Los Angeles Times (June ٢٣, ٢٠٠٨) *The Price of Hunger*, Los Angeles Times, Retrieved (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2008-jun-23-ed-food23-story.html>.
- ١١٧- Louise Ridley (٢٠١٤) *Does Religion Cause War ... And Do Atheists Have Something to Answer For?*, HuffingtonPost, Retrieved (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: https://huffingtonposts.co.uk/2014/11/14/religions-war-cause-responsible-evidence-n_٦١٥٦٨٧٨.html
- ١١٨- Marisa M. Fisher & Erica A. Eugster (٢٠١٤) *What is in Our environment that effects puberty?*, Reproductive Toxicology, ٤٤(٧-١٤).
- ١١٩- Melvyn C. Goldstein (١٩٨٧) *When Brothers Share a Wife*, National History, March ١٩٨٧ (٣٩-٤٨).
- ١٢٠- Meredith Wadman (Aug ٣, ٢٠١٨) *University finds prominent astrophysicist Lawrence Krauss grabbed a woman's breast*, Science Magazine, Retrieved (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.sciencemag.org/news/2018/08/university-finds-prominent-astrophysicist-lawrence-krauss-grabbed-woman-s-breast>
- ١٢١- Michael J. Bazylar (٢٠٠٦) *Holocaust Denial Laws and Other Legislation Criminalizing Promotion of Nazism*, Yad Vashem.
- ١٢٢- Michael Lipka & Conrad Hackett (April ٦, ٢٠١٧) *Why Muslims are the world's fastest-growing religious group?*, Pew Research Center, Retrieved (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/04/06/why-muslims-are-the-worlds-fastest-growing-religious-group/>
- ١٢٣- National Sexual Violence Resource Center (٢٠١٥) *Statistics about Sexual Violence*, Retrieved (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from <https://www.nsvrc.org/statistics>
- ١٢٤- Niall McCarthy (Jan ١٤, ٢٠١٤) *High Rate of Acceptance for Marital Indiscretions in France*, Statista, Retrieved (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.statista.com/chart/1٧٨٢/respondents-saying-that-married-people-having-an-affair-is-morally-unacceptable/>

- ١٢٥- Peter Wagner & Wendy Sawyer (٢٠١٨) *How many people are locked up in the United States?*, Prison Policy Initiative, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.prisonpolicy.org/graphs/pic٢٠١٨.html>
- ١٢٦- Rebecca Watson (Oct ٢٤, ٢٠١٢) *It Stands to Reason Skeptics Can Be Sexiest Too*, Slate, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://slate.com/human-interest/٢٠١٢/١٠/sexism-in-the-skeptic-community-i-spoke-out-then-came-the-rape-threats.html>
- ١٢٧- Renee Stepler (٢٠١٦) *Smaller Share of Women Ages ٦٥ and Older are Living Alone*, Washington, DC: PewResearchCenter.
- ١٢٨- Richard Dawkins (١٩٩٥) *River Out of Eden*, London: Weidenfeld & Nicolson.
- ١٢٩- Richard Sine (Aug ٢٢, ٢٠١٣) *Sex Drive: How Do Men and Women Compare?*, WebMD, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.webmd.com/sex/features/sex-drive-how-do-men-women-compare>
- ١٣٠- Richard Weikart (٢٠١٣) *The Role of Darwinism in Nazi Racial Thought*, German Studies Review ٣٦,٣(٥٣٧-٥٥٦).
- ١٣١- Sam Harris (٢٠٠٥) *The End of Faith*, New York: W. W. Norton and Company.
- ١٣٢- Sameen (Oct ٢, ٢٠١٨) *٢٥ Deadliest Dictators Throughout History*, List٢٥, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://list٢٥.com/٢٥-of-historys-deadliest-dictators/>
- ١٣٣- Single Mother Guide (Apr ٨, ٢٠١٩) *Single Mother Statistics*, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://singlemotherguide.com/single-mother-statistics/>
- ١٣٤- Statista (٢٠١٩) *Number of robberies in the United States in ٢٠١٧ by weapon used*, Statista, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.statista.com/statistics/٢٥١٩١٤/number-of-robberies-in-the-us-by-weapon>
- ١٣٥- Statista (٢٠١٩) *Robbery rate per ١٠٠٠٠٠ inhabitants in the United States in ٢٠١٧ by state*, Statista, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.statista.com/statistics/٢٢٢٥٦٤/robbery-rate-in-the-us-by-state>
- ١٣٦- Stephen Hawking, *The Beginning of Time*, Hawking, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <http://www.hawking.org.uk/the-beginning-of-time.html>
- ١٣٧- Stephen J. Rose & Heidi I. Hartmann (٢٠٠٤) *Still a Man's Labor Market*, Washington, DC: Institute for Women's Policy Research.
- ١٣٨- Strange but True (Feb ١٩, ٢٠١٧) *How Big is the Porn Industry?*, Medium, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: https://medium.com/@Strange_bt_True/how-big-is-the-porn-industry-fbc١ac٧٨٠٩١b.

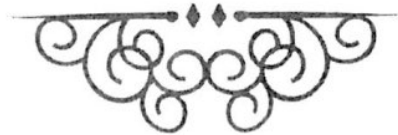
- ١٣٩- Tara C. Jatlaoui, et al. (٢٠١٨) *Abortion Surveillance – United States ٢٠١٥*, MMWR Surveillance Summaries ٦٧(١٣): ١-٤٥.
- ١٤٠- The Global Economy, *Robbery Rate – Country Rankings*, The Global Economy, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.theglobaleconomy.com/rankings/robbery/>
- ١٤١- The Local (May ٢٨, ٢٠١٥) *Prostitution costs France '€١,٦ billion each year'*, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.thelocal.fr/٢٠١٥٠٥٢٨/prostitution-costs-france-billions-each-year>
- ١٤٢- Timpoi (Apr ٢٧, ٢٠١١) *Richard Dawkins Intelligent Design and Space Aliens*, Youtube, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://www.youtube.com/watch?v=abugiGHOHg>.
- ١٤٣- Truth Syria (Dec ٢٧, ٢٠١١) *Hillary Clinton: We created Al-Qaeda*, Youtube, Retrived (Apr ٢١, ٢٠١٩) from: <https://www.youtube.com/watch?v=Dqn٠bmtE٩yw>
- ١٤٤- U.S. Department of Health & Human Services, Administration for Children and Families, Administration on Children, Youth and Families, Children's Bureau (٢٠١٩) *Child Maltreatment ٢٠١٧*. Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from <https://www.acf.hhs.gov/cb/research-data-technology/statistics-research/child-maltreatment>
- ١٤٥- U.S. Department of Labor (٢٠١٠) *٢٠ Leading Occupations of Employed Women ٢٠١٠ Annual Average*, Retrived (Apr ٢١, ٢٠١٩) from: <https://www.dol.gov/wb/factsheets/٢٠lead٢٠١٠.htm>
- ١٤٦- UC San Diego Center on Gender Equality and Health (٢٠١٨) *The Facts Behind the #metoo Movement*, Virginia: Stop Street Harassment.
- ١٤٧- Wikipedia contributors (٢٠١٨, October ١٠) *Songhun*. Wikipedia. Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Songhun&oldid=٨٦٢٢٤٩٦٩٨>
- ١٤٨- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١٠) *Wife selling*. Wikipedia. Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Wife_selling&oldid=٨٩١٨٦٥٢٤٩
- ١٤٩- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١١) *Holocaust victims*, Wikipedia, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Holocaust_victims&oldid=٨٩٢٠٥٢٩٠٤
- ١٥٠- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١٢) *Vietnam War casualties*, Wikipedia, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Vietnam_War_casualties&oldid=٨٩٢٠٨٢٦٠٦
- ١٥١- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١٥) *List of countries by suicide rate*, Wikipedia. Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=List_of_countries_by_suicide_rate&oldid=٨٩٢٥٠٢٩

- ١٥٢- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١٥) *Mao Zedong* Wikipedia, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from:
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Mao_Zedong&oldid=٨٩٢٥٨٣٤٩١
- ١٥٣- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١٦), *World War II casualties*, Wikipedia, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from:
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=World_War_II_casualties&oldid=٨٩٢٦٦٠٣١١
- ١٥٤- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١٧) *Genocide of indigenous peoples*. Wikipedia, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from:
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Genocide_of_indigenous_peoples&oldid=٨٩٢٨٧٦٨٧
- ١٥٥- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١٨) *Atlantic slave trade*, Wikipedia, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Atlantic_slave_trade&oldid=٨٩٢٩٦٣٠٦٦
- ١٥٦- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١٩) *Catholic Church sexual abuse cases*. Wikipedia, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from:
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Catholic_Church_sexual_abuse_cases&oldid=٨٩٣١١١٧٠٩
- ١٥٧- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١٩) *Excess mortality in the Soviet Union under Joseph Stalin*, Wikipedia, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from:
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Excess_mortality_in_the_Soviet_Union_under_Joseph_Stalin&oldid=٨٩٣١٩٧٤٨٠
- ١٥٨- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١٩) *Human zoo*, Wikipedia, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from:
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Human_zoo&oldid=٨٩٣١٩٨٧٤٤
- ١٥٩- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ١٩) *List of youngest birth mothers*, Wikipedia, Retrieved (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from:
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=List_of_youngest_birth_mothers&oldid=٨٩٣٢١٧٢٢٤
- ١٦٠- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ٦) *German mistreatment of Soviet prisoners of war*. Wikipedia, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from:
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=German_mistreatment_of_Soviet_prisoners_of_war&oldid=٨٩١٢٧٢٧٤٦
- ١٦١- Wikipedia contributors (٢٠١٩, April ٦) *World War I casualties*, Wikipedia, Retrived (Apr ٢٠, ٢٠١٩) from:
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=World_War_I_casualties&oldid=٨٩١١٨٣٢٧٧

- ۱۶۲- Wikipedia contributors (۲۰۱۹, February ۲۰) *Nyotaimori*, Wikipedia. Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from: <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Nyotaimori&oldid=۸۸۴۲۳۵۸۹۴>
- ۱۶۳- Wikipedia contributors (۲۰۱۹, April ۱۷) *Ages of consent in Europe*. Wikipedia, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Ages_of_consent_in_Europe&oldid=۸۹۲۹۱۴۹۲۶
- ۱۶۴- Wikipedia contributors (۲۰۱۹, April ۱۸) *Ages of consent in North America*. Wikipedia, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Ages_of_consent_in_North_America&oldid=۸۹۲۰۵۲۸۲۲
- ۱۶۵- Wikipedia contributors (۲۰۱۹, April ۱۹) *Ages of consent in Asia*. Wikipedia, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Ages_of_consent_in_Asia&oldid=۸۹۲۲۲۴۵۰۹
- ۱۶۶- Wikipedia contributors (۲۰۱۹, April ۱۹) *Discrimination against atheists*. Wikipedia, Retrieved (April ۲۰, ۲۰۱۹) from: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Discrimination_against_atheists&oldid=۸۹۲۲۲۰۹۵۰
- ۱۶۷- World Health Organization (Feb ۲۸, ۲۰۱۹) *Sexually Transmitted Infections*, World Health Organization, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from: [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-\(stis\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-(stis))
- ۱۶۸- World Health Organization, *HIV/AIDS*, World Health Organization, Retrived (Apr ۲۰, ۲۰۱۹) from: <https://www.who.int/gho/hiv/en/>
- ۱۶۹- Zakir Abdul Karim Naik, *Answers to Non-Muslims' Common Questions about Islam*.

پیکهاتیت پهرتوکی

- پینگاا ئیکئی ۴
- نهرئ نیشانیت هه بوونا خودئ چنه؟ ۷
- چاوا ئهف تشیت ل دهوروبه ریت مه نیشانن ل سهر هه بوونا خودئ؟ ۸
- پا مادهم ئهم و ئهف گهردوونه ههمی ییت په یدابووین و دهمه کی ئهم نه بووین، و
ههر تشته کئی په یدابووی دقیت په یدا که ره ک هه ییت، پا کئی ئهف تشته ههمی
په یدا کرینه؟ ۱۰
- نهرئ به لگی دووی چیه ل سهر هه بوونا خودئ؟ ۱۲
- نهرئ گهردوون ب پیکهاتیت خوه فه یی ب ریکو پیکه؟ ۱۳
- نهرئ ئهف ریکو پیکه هه ما ب خوه په یدابوویه؟! ۱۵
- پا کئی خودئ چیکریه؟ ۱۶
- بوچی بهری خودئ من چیکهت پرسیارا من نه دکر؟ ۱۸
- نهرکئی مه دقئی ژیانئ دا چیه؟ ۲۰
- نه گه ر ئیکی گوت: ما خودئ چ منته ب مه یه کو وی په ریسین؟ ۲۰
- مادهم خودئ دزانی هنده ک کهس باوهریی پی نائینن پا بوچی ئهو خولقاندن؟ ۲۳
- بوچی دئ خودئ مروقی بی باوهر سزادهت و هه که وی هه زکریا دشیا نه هیلیت ئهو
بی باوهر بییت؟ ۲۴
- نهرئ بوچی تشیت نه خوهش و خراب ل جیهانی هه نه؟ ۲۶
- نهرئ بوچی خودئ دئ مروقی بی باوهر حه تاحه تایی سزادهت؟ ۳۰

- ۳۲..... ئهري مروف يی ههوجهی هندی یه خودی دینی بو بینته خواری؟
- ۳۵..... ئهري ما مروفی پیتقی ب هنارتنا پیغه مبهرا ههیه؟
- ۳۷..... دی چاوا زانین کو موحه ممهده پیغه مبهره و خودی یی قریکری؟
- ۴۱..... ب هزاره ها تاین بیت ههین بوچی ژ هه میا ئیسلام؟
- ۴۳..... چاوا پیغه مبهری عائیشا بو خوه ئینال نهه سالیی؟
- ۴۵..... ئهري بوچی پیغه مبهری گهلهک هه قزین هه بوون؟
- ۴۷..... ئهري چاوا بوو کو پیغه مبهری زهینه با کچ مهتا خوه بو خوه ئینای پشتی زهیدی کوری حاریسهی بهردای؟
- ۵۱..... ئهري راسته تاین نه گهري شه رایه د میژووی دا؟
- ۵۴..... ئهري راسته ئیسلام یا ب شیري به لاف بووی؟
- ۵۷..... ئهري پا جهاد چیه؟
- ۶۱..... ئهري مادهم غهیری موسلمانا د نازادن کا بهینه د ئیسلامی دا یان نه، پا بوچی موسلمانا خویک (جزیه) ژ وان دستاند؟
- ۶۳..... ئهري ئەم کورد چاوا موسلمان بووینه؟
- ۷۰..... بوچی قورئان ب زمانئ عه ره بی هاتیه خواری؟
- ۷۲..... ئهري موسلمان تیروستن؟
- ۷۷..... ئهري بوچی موسلمان د دنیا یی دا پاشکه تینه؟
- ۸۵..... پا فلان کهسی گوت: نهز چوومه روژ ئاقای من ئیسلام دیت به لی من موسلمان نه دیتن!

- ۸۷..... ئه‌ری بوچی گه‌له‌ک کوم و ده‌سته‌ک و بوچوون یی دناڤ موسلمانا دا هه‌مین؟
- ۹۱ باشه وان چ گونه‌ها خوه هه‌یه ئه‌وئیت بووین ژ ده‌یک و بابه‌کی یتت نه‌موسلمان؟
- ۹۴..... ئه‌ری موسلمان که‌عبی دپه‌ریسن؟
- ۹۶..... بوچی ئه‌وی ژ ئیسلامی ده‌ردکه‌ڤیت دڤیت به‌یتته کوشتن؟
- ۱۰۱..... بوچی عهد (به‌نده) و جاریه د ئیسلامی دا هه‌نه؟
- ۱۱۰..... ئه‌ری بوچی ئیسلامی فه‌رمان ب برینا ده‌ستی دزیکه‌ری کریه؟
- ۱۱۴..... ئه‌ری ما زیندانکرن نه‌ یا باشته‌ره ژ ده‌ست برینی؟
- ئه‌ری بوچی دڤیت زوگوردیت زناکه‌ر به‌یتته جه‌لده‌دان و دویرئیتختن و زناکه‌ریت
خیزاندار ژ به‌یتته کوشتن؟..... ۱۱۶
- ئاڤره‌تا موسلمان ژ خاتوینی به‌ره‌ڤ ...؟!..... ۱۲۳
- ئه‌ری ئیسلامی به‌ایی ژنی کیم کریه؟..... ۱۲۵
- ژن د تاریاتی دا و ژن د روناها ئیسلامی دا ۱۲۶
- ئه‌ری بوچی ئیسلامی ری دایه‌ زه‌لامی چه‌تا چار ژنا پیکقه‌ هه‌بن؟ و ری نه‌دایه‌ ژنی پتر
ژ زه‌لامه‌کی هه‌یتت؟..... ۱۳۹
- نیلحاد بی مکیاچ ۱۴۷
- به‌لگه‌ ل سه‌ر هه‌بوونا خودی ب کورتی ۱۵۵
- ژیده‌ر ۱۵۸

”

ب دويشچوونا من بو دياردا نيالهادي ل دهوكي من ديت كو
 نهف ديارده يا پهيداووي ژ نهجامي كارقه دانه كا - نه يا ناقلا نه -
 بو هندهك رويدانيت روزهي و هه مي شوبهيت وان د دوبارده نه و بيت
 وهرگرتين ژ مولحديت عه رهب كو وان زي بيت فه گوهاستين ژ
 روزه لاتناسا، و په رتوكا تيروژكي تيسلامي ل سه ر تاريانيت
 نيالهادي به رسقه كه بو شوبهيت وان و فه ره قانده كه بو گومانيت وان ب
 ريكه كا ب سانهي كو دگهل شيانيت فان مولحدا دگونجيت.
 و نه ز ژ لاي خوه فه گه نجا هانددهم كو هي به رتوكي بخوين و
 مفاي ژي بينن.

د. آماذ كاظم

“

